

01
2022

ISSN 1508-0641

NOWA CURRENDA

ENDA

Miesięcznik
komorników sądowych

ENDA
NOWA
CURRENDA
NOWA

NOWA CURRENDA

Miesięcznik
komorników sądowych

Redaktor naczelny: **prof. ALK dr hab. Joanna Studzińska**

Redaktor prowadzący: Magdalena Kirska-Okuniewska

Redakcja językowa: Magdalena Kirska-Okuniewska

Projekt okładki: Karol Szczawiński

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesienie na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do wprowadzania zmian w nadesłanych tekstach.

Stali współpracownicy:

Przemysław Małecki – redaktor ds. samorządu komorniczego

Agnieszka Żelazna

Mateusz Sztandur

Monika Ged

Wydawca:

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

tel.: 58 550 38 75, 58 550 38 76

faks: 58 550 38 75, w. 26

e-mail: nowa.currenda@currenda.pl

www.sklep.currenda.pl

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1508-0641

Spis treści

Od redakcji 6

AKTUALNOŚCI

Egzekucja kosztów komorniczych 9

JOANNA SZACHTA

PRAKTYKA KOMORNIKA

Przejęcie nieruchomości na własność 21

PRZEMYSŁAW MAŁECKI

Egzekucja tytułu wykonawczego
wyrażonego w obcej walucie 27

MICHAŁ SKRZYPEK

TEMAT NUMERU

Odpowiedzialność nabywcy
przedsiębiorstwa lub
gospodarstwa rolnego..... 34

MONIKA GED

Fot. Canva MikeMareen

ORZECZNICTWO

Przegląd orzecznictwa 59

MATEUSZ SZTANDUR

Fot. Canva superohimo

TECHNOLOGIE

Phishing, czyli jak nie dać się złowić..... 69

PATRYCJA WOJCIECHOWSKA

Fot. Canva weerapatrikiadumrong

SZKOLENIA, KONFERENCJE

„Zawieszenie sądowego postępowania
egzekucyjnego. Podstawy i skutki” 73

DR EWA JĘDRZEJEWSKA

Szanowni Państwo!

Niezależnie od utrwalonych wykładni oraz utartych praktyk pewnych regulacji, wciąż pojawiające się wyzwania wymagają radzenia sobie z nowymi problemami. Nieustanny rozwój technologiczny ułatwia życie w wielu dziedzinach, ale jednocześnie stwarza nowe ryzyka. Obecnie dużym zagrożeniem jest phishing, czyli przestępstwo polegające na podszywaniu się pod inną osobę lub określoną instytucję w celu wyludzenia danych pozwalających na kradzież pieniędzy z konta bankowego lub zmierzające do zainfekowania sprzętu złośliwym oprogramowaniem. Świadomość tego zjawiska jest o tyle istotna, że według statystyk w 2020 roku phishing był najczęstszym zdarzeniem zagrażającym bezpieczeństwu informacji i stanowił aż trzy czwarte wszystkich obsłużonych przez CERT Polska incydentów. Na formy phishingu i sposoby radzenia sobie z nim zwraca uwagę Patrycja Wojciechowska, specjalistka ds. ochrony danych osobowych w Currenda Sp. z o.o.

Ciągle aktualne jest zagadnienie kosztów komorniczych. Świadczą o tym m.in. liczne wątpliwości, które są przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. W najnowszej uchwale SN odpowiada na pytanie, czy w razie złożenia przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego po śmierci dłużnika zachodzi podstawa do pobrania od wierzyciela opłaty egzekucyjnej, o której mowa w art. 30 ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych. Sąd Najwyższy 27 stycznia 2022 r., sygn. akt III CZP 36/22 (wcześniej III CZP 29/21), przyjął, że złożenie przez wierzyciela wniosku egzekucyjnego przeciwko zmarłemu dłużnikowi stanowi oczywiście niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 30 u.k.k. Zagadnienie samodzielnej egzekucji kosztów komorniczych przez komornika sądowego, który ustalił te koszty, omawia z kolei Joanna Szachta, doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych PAN i prawnik w kancelarii komorniczej. Autorka zwraca uwagę na zasadnicze problemy występujące w tej materii, tj. czy komornik, który ustalił opłatę, powinien samodzielnie ją egzekwować, czy skierować wniosek o wszczęcie egzekucji do innego komornika; czy dopuszczalne jest ściągnięcie opłaty przez komornika, który prowadzi postępowanie egzekucyjne w związku z przekazaniem sprawy w wyniku zbiegu lub w przypadku skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do innego komornika; wreszcie – w jakim obszarze może działać komornik prowadzący egzekucję własnych kosztów.

Fot. Bogusława Guzowska

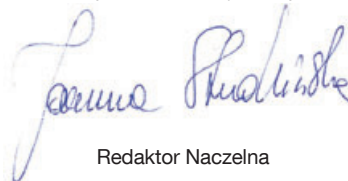
Równie ciekawe w praktyce (także ze względu na dokonywane nowelizacje) jest – opracowane przez radczynię prawną Monikę Ged – zagadnienie odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego z uwagi na zmianę podmiotową w toku postępowania egzekucyjnego, a także przed jego wszczęciem. Autorka dokonuje analizy obowiązków, jakie spoczywają na organie egzekucyjnym w związku z zachodzącymi zmianami w sferze własności przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego będącego przedmiotem sądowego postępowania egzekucyjnego, zwłaszcza w kwestii zagadnień związanych z wpływem poszczególnych uregulowań na zakres obowiązków procesowych organów egzekucyjnych, tj. komorników sądowych, których kompetencje do badania kwestii materialnoprawnych w doktrynie oraz w orzecznictwie uznaje się za znikome.

Ze względu na większą mobilność polskiego społeczeństwa egzekucja z tytułu wykonawczego wyrażonego w walucie obcej przestaje być zjawiskiem marginalnym. Zagadnienie to przedstawia naszym Czytelnikom Michał Skrzypek, asesor komorniczy. Autor zwraca uwagę zarówno na przepisy sprzed 2016 r. i wcześniejsze orzecznictwo, jak i obecne uregulowania kwestii tytułów wykonawczych w walucie obcej. Odnosi się również do realizacji tych tytułów i skomplikowanej materii terminów, podkreślając konieczność respektowania regulacji szczególnych przez organ egzekucyjny.

Przemysław Małecki, asesor komorniczy i zastępca Rzecznika Prasowego KRK, omawia przejęcie nieruchomości na własność. Zwraca uwagę na fakt, że egzekucja z nieruchomości jest długotrwałym sposobem egzekucji i między złożeniem wniosku o zajęcie nieruchomości a otrzymaniem środków przez wierzyciela mijają zwykle dużo czasu. Wierzyciel, który wnioskował o egzekucję z nieruchomości, często nie może uzyskać zaspokojenia swojego roszczenia z innych sposobów egzekucji, a może to wynikać z faktu, że kwota do spłacenia przez dłużnika jest wysoka lub nie posiada on innego majątku, z którego można skutecznie prowadzić postępowanie egzekucyjne. Stąd istotne jest wskazanie problemów z tym związanych.

Nie zabrakło stałych rubryk. Mateusz Sztandur, absolwent studiów doktoranckich UG, omawia najnowsze orzecznictwo dotyczące zbiegu egzekucji i nadzoru judykacyjnego, przewlekłości postępowania w kontekście wyznaczenia licytacji nieruchomości na skutek złożenia wniosku przed wejściem w życie „ustawy covidowej” czy dotyczące umorzenia postępowania egzekucyjnego. Natomiast dr Ewa Jędrzejewska z WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego przedstawia relację z ważnego wydarzenia, jakim była zorganizowana 10 grudnia 2021 r. Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Zawieszenie sądowego postępowania egzekucyjnego. Podstawy i skutki”, zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, Izbę Komorniczą w Szczecinie oraz Ośrodek Naukowo-Szkoleniowy przy Krajowej Radzie Komorniczej.

Z życzeniami miłej lektury

Redaktor Naczelna

Moduł Integracji ePUAP

WWW.CURRENDA.PL

W łatwy sposób twórz i wysyłaj pisma oraz odbieraj odpowiedzi z portalu ePUAP

Sprawne zarządzanie pismami

Bogata książka adresowa

Aplikacja rozpoznaje ponad 8 tysięcy adresatów, urzędów i instytucji publicznych.

Praca w dwóch trybach

Kontroluj proces wysyłki pism na ekranie komputera lub przesyłaj dokumenty z opcją „w tle”. Ukryty tryb nie spowalnia pozostałych procesów.

Grupowanie i udostępnianie pism w paczkach

Już nie musisz każdego dokumentu wysłać osobno. Moduł Integracji ePUAP segreguje pisma według tego samego rodzaju.

Urzędowe poświadczenie przedłożenia

Po prawidłowej wysyłce pisma lub ich paczki otrzymasz UPP (urzędowe poświadczenie przedłożenia), które zapisze się w historii sprawy.

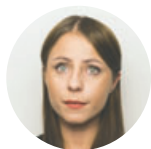

Elektroniczne podpisywanie pism urzędowych

Aplikacja daje Ci pewność, że Twoje podania zostały właściwie podpisane. Kontroluje pisma pod kątem prawidłowego złożenia podpisu kwalifikowanego.

Egzekucja kosztów komorniczych

Przedmiotem niniejszego opracowania jest zagadnienie samodzielnej egzekucji kosztów komorniczych przez komornika sądowego, który ustalił te koszty.

JOANNA SZACHTA

doktorantka w Instytucie
Nauk Prawnych PAN
prawnik w kancelarii komorniczej

1. Wstęp

W literaturze znaleźć można liczne poglądy na temat tego, czy komornik, który ustalił opłatę, powinien samodzielnie ją egzekwować, czy skierować wniosek o wszczęcie egzekucji do innego komornika. Równie ważne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność ściągnięcia opłaty przez komornika, który prowadzi postępowanie egzekucyjne w związku z przekazaniem sprawy w wyniku zbiegu lub w przypadku skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do innego komornika. Z tymi zagadnieniami wiąże się również problem obszaru, na którym może działać komornik prowadzący egzekucję własnych kosztów.

2. Koszty komornicze a koszty postępowania egzekucyjnego

Na wstępie należy rozróżnić pojęcie kosztów postępowania egzekucyjnego oraz kosztów komorniczych. Pierwsze z nich jest szersze, nadrzędne w stosunku do drugiego. Przez koszty komornicze rozumieć należy wydatki komornika sądowego poniesione

przez niego w toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego oraz innych postępowań lub w związku z dokonaniem innych czynności oraz opłaty komornicze (art. 2 u.k.k.)¹. Określenie „koszty postępowania egzekucyjnego”² obejmuje zarówno koszty komornicze, a zatem opłaty i wydatki organu egzekucyjnego, jak i koszty ustalone, przyznane lub poniesione w toku postępowania egzekucyjnego, należne innym niż komornik sądowy podmiotom, np. koszty zastępstwa prawnego w toku postępowania egzekucyjnego.

Koszty komornicze zdefiniować można jako obciążenia uczestników postępowania egzekucyjnego, w szczególności stron tego postępowania, względem komornika sądowego, analogicznie jak w przypadku kosztów sądowych, które uiszczane są na rzecz sądu³.

3. Postanowienie w przedmiocie kosztów

Postanowienie komornika sądowego, w tym również w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego, powinno składać się z komparycji, sentencji oraz uzasadnienia. Elementy obligatoryjne postanowienia w zakresie kosztów komorniczych określone zostały w art. 3 u.k.k.⁴ Poprzednia ustawa – z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji⁵ – nie zawierała regulacji w tym zakresie. Skutkowało to tym, że zdarzały się sytuacje, kiedy to komornicy w różny sposób ustalali koszty należne organowi egzekucyjnemu oraz

w różny sposób wzywali do ich uiszczenia (np. bez zakreślenia rygoru). Celem tej regulacji jest zatem ujednoczenie praktyki komorników oraz wyeliminowanie błędów w tym zakresie⁶.

Sentencja postanowienia *sensu stricto*, czyli tenor⁷, zawierać powinna: (1) oznaczenie opłat i wydatków, (2) wskazanie ich wysokości, (3) określenie, do jakiej wysokości i przez kogo uiszczone zostały koszty. W razie potrzeby należy określić, kogo obciążają koszty komornicze. Użycie w treści art. 3 ust. 1 zd. 1 u.k.k. pojęcia „w razie konieczności” sugeruje, że nie jest to element obligatoryjny każdego postanowienia. Niezbędność wskazania nastąpi chociażby w przypadku ustalenia opłaty stosunkowej na podstawie art. 29 ust. 1 u.k.k., kiedy to komornik musi rozstrzygnąć, którą ze stron opłata ta obciążą na podstawie przedłożonych w toku postępowania dokumentów.

Elementem obligatoryjnym sentencji jest wezwanie strony, aby uiściła należne koszty komornicze w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia pod rygorem wszczęcia egzekucji. Niezbędne jest zatem określenie w wezwaniu (1) strony, która ma uiścić koszty, (2) wysokości tych kosztów, (3) terminu ich uiszczenia, a także (4) zakreślenie rygoru, tj. groźby zastosowania przymusu. Niedostosowanie się do wezwania skutkować będzie wszczęciem egzekucji.

Mając na względzie profesjonalizm organów egzekucyjnych oraz założenie o zainteresowaniu uiszczeniem kosztów komorniczych przez wezwany podmiot, a także wzgląd na pewność prawa wydaje się, że niedopuszczalne są błędy w tym zakresie. Takie postanowienie będzie wadliwe i prowadzić będzie do niedopuszczalności egzekucji⁸. Na zasadach ogólnych dopuszczalne jest sprostowanie niedokładności, błędów rachunkowych czy pisarskich w postanowieniach komornika (art. 350 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), jednak omyłkowego nieustalenia opłaty przez

Fot. Canva Independenz

komornika sądowego nie sposób kwalifikować jako podstawy do zastosowania regulacji określonej w art. 350 § 1 k.p.c.

Nie do przyjęcia jest, że organ egzekucyjny nie zawrze w wezwaniu do uiszczenia kosztów rygoru egzekucji czy terminu bądź nie wskaże należnej kwoty. Częstość wezwania te kierowane są do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, które nie posiadają dostatecznej wiedzy w tym zakresie. Wszakże nie sposób liczyć na uiszczenie należności, jeżeli nie zostanie wyznaczony termin, w którym należy to uczynić. Niemniej istotne jest wyraźne oznaczenie skutków braku uiszczenia kosztów komorniczych. Rygor ten pełni funkcje wychowawcze i prewencyjne, a sama groźba zastosowania przymusu może doprowadzić do uiszczenia należności bez konieczności prowadzenia egzekucji.

Wezwanie do uiszczenia należności powinno być precyzyjne, nie może budzić wątpliwości. Powinno odpowiadać na cztery pytania: kto?; ile?; w jakim terminie? (ma zapłacić) oraz jakie są skutki nieuiszczenia wskazanej w wezwaniu kwoty?

Obok sentencji niezbędnym elementem postanowienia w przedmiocie kosztów komorniczych jest uzasadnienie. Uzasadnienie winno być rozbudowane, a z jego treści powinno wynikać: (1) szczegółowe wyliczenie kosztów; (2) sposób ich wyliczenia; (3) czynności lub zdarzenia stanowiące podstawę

ustalenia kosztów; (4) wskazanie podstawy prawnej (art. 3 ust. 2 u.k.k.). Na przykładzie wydatków związanych z korespondencją, prawidłowe ich uzasadnienie powinno zawierać: zbiorczą kwotę wydatków poniesioną z tytułu kosztów korespondencyjnych, liczbę wysłanych listów, ich typ oraz jednostkowy koszt listu, wskazanie zastosowanej operacji matematycznej (np. wysłano 10 listów poleconych, koszt każdego listu to 6,10 zł, co daje 61 zł, oraz jeden list polecony, którego koszt wysyłki wynosił 13,18 zł), a także wskazanie podstawy prawnej (art. 6 ust. 8 u.k.k.). Szczegółowość uzasadnienia postanowienia w przedmiocie kosztów przez komornika sądowego jest odejściem zasady związanego uzasadnienia wyroków, występującej na gruncie postępowania rozpoznawczego (art. 327¹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

4. Egzekucja kosztów komorniczych a właściwość komornika

Wierzyciel ma prawo wyboru komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika, z wyjątkiem spraw o egzekucję z nieruchomości, o wydanie nieruchomości, o wprowadzenie w posiadanie nieruchomości, o opróżnienie pomieszczeń z osób lub rzeczy oraz w sprawach, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. Jednocześnie wprowadzono przesłanki, których ziszczenie skutkować będzie odmową wszczęcia egzekucji (art. 10 ust. 4 u.k.s.⁹⁾), związane, ogólnie rzecz ujmując, z informacjami zawartymi w sprawozdaniach MS-KOM23, a dotyczącymi m.in. założeń w zakresie prowadzenia egzekucji przez komornika oraz sprawności załatwiania spraw. W razie wystąpienia sytuacji określonych w tym przepisie organ egzekucyjny będzie mógł działać jedynie na obszarze rewiru, a zatem na obszarze sądu rejonowego, przy którym działa komornik.

WEZWANIE DO UISZCZENIA NALEŻNOŚCI POWINNO BYĆ PRECYZYJNE, NIE MOŻE BUDZIĆ WĄTPLIWOŚCI. POWINNO ODPOWIADAĆ NA CZTERY PYTANIA: KTO?; ILE?; W JAKIM TERMINIE? (MA ZAPŁACIĆ) ORAZ JAKIE SĄ SKUTKI NIEUISZCZENIA WSKAZANEJ W WEZWANIU KWOTY?

Właściwość komornika uregulowana jest w sposób precyzyjny w przepisach kodeksu postępowania cywilnego oraz w ustawie o komornikach sądowych. Regułą jest prowadzenie egzekucji przez komornika właściwości ogólnej dłużnika, czyli komornika właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika (zamieszkanie na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika). Obok właściwości miejscowej komornika sądowego wyróżnić można właściwość rzeczową. I tak chociażby zgodnie z art. 844 § 1 k.p.c. egzekucja z ruchomości należy do komornika ogólnej właściwości dłużnika, lecz jeżeli dłużnik nie ma miejsca zamieszkania,

Fot. Canva kancchnachitkhamma

siedziby lub oddziału na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, do przeprowadzenia egzekucji właściwy jest komornik tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości. Z kolei egzekucja z innych wierzytelności należy do komornika sądu właściwości ogólnej dłużnika, a w braku podstaw do jej oznaczenia – do komornika sądu właściwości ogólnej osoby zobowiązanej względem dłużnika, a gdy takiej osoby nie ma – egzekucja należy do komornika tego sądu, w którego okręgu znajduje się przedmiot świadczenia lub prawa (art. 895 § 1 k.p.c.).

Mając na względzie przepisy o właściwości komornika, w szczególności treść art. 8 i 10 u.k.s., należy określić wzajemny związek pomiędzy nimi a egzekucją ustalonych przez komornika sądowego kosztów komorniczych. Czy komornik sądowy, który ustalił koszty postępowania egzekucyjnego oraz wezwał stronę do uiszczenia tych kosztów, może samodzielnie je egzekwować, a w szczególności,

czy dopuszczalne jest podjęcie działań poza obszarem właściwości sądu apelacyjnego? Należy uświadomić sobie, że do uiszczenia kosztów komorniczych może zostać wezwany nie tylko dłużnik, ale również wierzyciel, który w większości przypadków będzie zamieszkiwał lub będzie miał siedzibę poza obszarem właściwości sądu apelacyjnego, w obrębie którego komornik prowadzi kancelarię.

W przypadku wyboru komornika przez wierzyciela, komornik działa poza swoim rewirem (art. 10 ust. 2 u.k.s.). Komornik wybrany przez wierzyciela jest zobowiązany do odmowy przyjęcia sprawy w ściśle określonych sytuacjach (art. 10 ust. 4 u.k.s.) lub przyznano mu uprawnienie do odmowy (art. 10 ust. 8 u.k.s.). Organ egzekucyjny nie może odmówić przyjęcia wniosku, jeżeli jest organem właściwym według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (art. 9 u.k.s.).

Odmienne przedstawia się zagadnienie w związku z ustaleniem przez komornika

kosztów postępowania egzekucyjnego, a następnie ich egzekucją. Komornik sądowy nie traci bowiem charakteru organu egzekucyjnego w związku z egzekucją ustalonych kosztów komorniczych. W przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego pomiędzy stronami a organem egzekucyjnym zawiązuje się stosunek publicznoprawny, a nie cywilnoprawny¹⁰. Ponadto opłata egzekucyjna jest należnością budżetową o charakterze publicznoprawnym, co wprost zostało określone w art. 149 ust. 1 u.k.s. Opłaty stanowią przecież dochód budżetu państwa, a komornik otrzymuje jedynie wynagrodzenie prowizyjne (art. 150 u.k.s.). Zatem na gruncie aktualnie obowiązujących przepisów należałoby raczej w zakresie charakteru opłat egzekucyjnych zauważyć podobieństwo do egzekucji grzywien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych, przysługujących Skarbowi Państwa. W końcu w przepisach przewidziano, że są one należne państwu, a nie komornikowi sądowemu.

Konkludując powyższe, ustalone opłaty egzekucyjne nie są należne komornikowi sądowemu, a Skarbowi Państwa. Organ egzekucyjny jedynie otrzymuje wynagrodzenie, które zależne jest od wysokości tychże opłat. Jak stanowi art. 4 u.k.k., prawomocne postanowienie w przedmiocie kosztów komorniczych podlega wykonaniu, a zatem na jego podstawie dopuszczalne jest, aby komornik, który koszty ustalił, przystąpił do jego realizacji.

Ponadto, zgodnie z art. 4 u.k.k. za egzekucję kosztów komorniczych nie jest pobierana opłata. Stąd też należy uznać, że w pierwszej kolejności egzekucja powinna być prowadzona przez komornika sądowego, który koszty te ustalił. Opłata stosunkowa określona w art. 27 u.k.k. jest należna organowi egzekucyjnemu. W przypadku składania wniosku do innego komornika sądowego niż komornik, który koszty ustalił, trudno

uznawać, że nie jest dopuszczalne ściągnięcie tej opłaty od dłużnika, bowiem opłata ta jest „obowiązkowa”. W przeciwnym wypadku komornik ten byłby zmuszony do dokonywania czynności bez jakichkolwiek opłat, a zatem bez wynagrodzenia, pomimo ponoszenia kosztów rzeczowych i osobowych. Nadto nie sposób ograniczać pracy komornika do działań podejmowanych na terenie rewiru bądź na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika (art. 8–10 u.k.s.). Wskazane przepisy wprost wskazują na przesłanki przyjęcia sprawy z wniosku wierzyciela bądź ewentualnej odmowy do podjęcia czynności na taki wniosek. Komornik, który podejmuje czynności w celu wyegzekwowania należnych kosztów komorniczych, nie czyni tego na wniosek wierzyciela, czyli budżetu państwa, a podejmuje przewidziane przez ustawę czynności w celu wyegzekwowania należnych opłat (art. 3 ust. 1 u.k.k., art. 4 u.k.k.).

5. Charakter kosztów komorniczych

Koszty komornicze są wynikiem wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez wierzyciela lub uprawniony do tego organ lub sąd pierwszej instancji, który sprawę rozpoznawał (art. 796 § 1–3 k.p.c.). Bez inicjatywy wskazanych podmiotów nie powstałyby koszty komornicze, ponieważ nie zostałyby

Fot. Canva kancchanachitkhamma

wszczęte postępowanie egzekucyjne. Koszty komornicze ściśle wiążą się z czynnościami stron postępowania egzekucyjnego i są ich skutkiem. Nie bez znaczenia dla ustalenia opłaty egzekucyjnej pozostaje wysokość egzekwowanego roszczenia (np. na podstawie art. 27 ust. 1, art. 29 ust. 1 u.k.k.).

Istotna jest okoliczność, że organ egzekucyjny nie jest uprawniony do obniżenia wysokości opłat egzekucyjnych, nie może ustalić opłat na poziomie niższym ani wyższym niż wysokość przewidziana w ustawie. Ziszczenie się przesłanek określonych w ustawie o kosztach komorniczych warunkuje konieczność ustalenia przez komornika opłaty w wysokości ściśle określonej przez przepisy prawa i obciążenia nią konkretnego uczestnika postępowania egzekucyjnego¹¹.

”
AKTUALNIE BRAK JEST
REGULACJI, KTÓRA
ZAKAZYWAŁBY KOMORNIKOWI
SĄDOWEMU, KTÓRY
USTALIŁ PRAWOMOCNYM
POSTANOWIENIEM KOSZTY
KOMORNICZE, ZŁOŻENIA
WNIOSKU O WSZCZĘCIE
EGZEKUCJI DO WYBRANEGO
PRZEZ SIEBIE ORGANU
EGZEKUCYJNEGO.

W pełni aktualne pozostaje stanowisko Sądu Najwyższego¹², który stwierdził, że pomiędzy wierzycielem, na którego wniosek wszczęto postępowanie egzekucyjne, a komornikiem, który je prowadzi jako organ egzekucyjny, zachodzi stosunek o charakterze publicznoprawnym. Dalej Sąd Najwyższy

wyjaśnił, że „jednym z elementów tego stosunku jest ponoszenie kosztów związanych z dokonywaniem czynności egzekucyjnych. Komornik za prowadzenie egzekucji i inne czynności wymienione w ustawie pobiera opłaty egzekucyjne (art. 43 uoksie). Opłata egzekucyjna jest należnością przymusową, określoną co do wysokości, sposobu ustalania i pobierania przez zawarte w ustawie normy o charakterze publicznoprawnym. Ustawa określa także podmioty zobowiązane do uiszczenia opłat egzekucyjnych oraz skutki ich nieuiszczenia (art. 45 ust. 4 i 5 w poprzednim brzmieniu, obecnie – art. 45 ust. 7 i 8 uoksie). Opłaty egzekucyjne są należnością o charakterze publicznoprawnym, rodzajem daniny publicznej”.

Egzekucja kosztów komorniczych zgodnie z art. 1025 § 1 k.p.c. korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia przed innymi należnościami, niezależnie od tego, czy są one egzekwowane przez komornika, który koszty te ustalił, czy przez innego komornika (m.in. któremu sprawa została przekazana).

W ocenie Z. Merchela dopuszczalne jest skorzystanie przez komornika, który ustalił koszty komornicze, z prawa wyboru, o którym mowa w art. 10 u.k.s.¹³ Odnotować należy odmienne stanowisko wskazujące, że nie jest możliwe wszczęcie odrębnego postępowania egzekucyjnego na podstawie prawomocnego postanowienia komornika w przedmiocie kosztów komorniczych oraz złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji do wybranego komornika¹⁴. Aktualnie brak jest regulacji, która zakazywałaby komornikowi sądowemu, który ustalił prawomocnym postanowieniem koszty komornicze, złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji do wybranego przez siebie organu egzekucyjnego. Mając na względzie racjonalność, ekonomikę postępowania oraz jego sprawność, stosowniejsze wydaje się samodzielna egzekucja ustalonych kosztów przez komornika sądowego, który je ustalił.

6. Opłata od egzekucji kosztów komorniczych

Trafnie w literaturze¹⁵ zwraca się uwagę na dwie podstawowe funkcje kosztów postępowania egzekucyjnego: fiskalną oraz społeczną. Koszty postępowania egzekucyjnego, w tym koszty komornicze, mają skłaniać zarówno dłużnika, jak i wierzyciela do odpowiedniego sposobu postępowania. Co do zasady konieczność uiszczenia opłaty końcowej przez wierzyciela (art. 29 ust. 4 u.k.k.) ma doprowadzić do tego, że wierzyciel w sposób przemyślany będzie kierować wnioski o wszczęcie egzekucji, bowiem umorzenie postępowania egzekucyjnego, najczęściej z uwagi na bezskuteczność, będzie wiązało się z określonym skutkiem ekonomicznym. Podobnie rzecz się ma w przypadku ewentualnego umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela i ustalenia opłaty stosunkowej określonej w art. 29 ust. 1 u.k.k. Niższe opłaty w przypadku sprawnego spełnienia świadczenia przez dłużnika skłonić mają go do sprawnego zaspokojenia świadczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym lub egzekucyjnym.

Nie należy zapominać także o pierwszej ze wskazanych funkcji – fiskalnej – która ma skutkować możliwością finansowania systemu egzekucji w Polsce. To właśnie ustalone opłaty skutkują tym, że organy egzekucyj-

ne mogą wykonywać czynności określone w ustawach. Niski poziom opłat skutkuje tym, że postępowania egzekucyjne okażą się deficytowe, co może skutkować pogorszeniem się skuteczności egzekucji. Aktualnie ma to szczególne znaczenie, zwłaszcza biorąc pod uwagę poziom inflacji i ustalenie sztywnych opłat egzekucyjnych. Poziom opłat nie jest obecnie uzależniony od wysokości przeciętnego wynagrodzenia, jak uczyniono to w art. 49 uoksie, a określony został kwotowo. Tym samym obowiązujące regulacje w zakresie opłat stosunkowych nie są odporne na upływ czasu, a także nie są dostosowane do realiów ekonomicznych i gospodarczych.

Na tle powyższych rozważań nie sposób przejść obojętnie obok niezwykle istotnego zagadnienia, a mianowicie: czy komornikowi, do którego zostanie przekazana sprawa w związku ze zbiegiem egzekucji do składnika majątku, należna jest opłata, o której mowa w art. 27 i 28 u.k.k., w sytuacji, gdy komornik przekazujący sprawę ustalił koszty komornicze, a następnie je egzekwował? Ten sam problem dotyczy sytuacji, kiedy to komornik w celu wyegzekwowania kosztów komorniczych skieruje wniosek o wszczęcie egzekucji do wybranego przez siebie organu egzekucyjnego.

Zgodnie z art. 4 u.k.k. za egzekucję kosztów komorniczych nie pobiera się opłaty egzekucyjnej. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy z 28 lutego 2018 r.¹⁶ o kosztach komorniczych: „rozwiązanie to pozwoli na wyeliminowanie sytuacji, w których postanowienia w przedmiocie kosztów były podstawą do wszczynania odrębnych postępowań egzekucyjnych za dodatkową opłatą przed innym komornikiem niż ten, który wydał postanowienie”. Jednakże przepisy obowiązujących ustaw – ustawy o kosztach komorniczych, ustawy o komornikach sądowych oraz kodeksu postępowania cywilnego – nie usunęły możliwości kierowania przez komornika sądowego, który ustalił koszty

komornicze, wniosku o wszczęcie egzekucji do innego organu egzekucyjnego.

Mając na względzie cel wprowadzonej regulacji, zasadne jest stwierdzenie, że egzekucję powinien prowadzić organ egzekucyjny, który ustalił koszty, z uwzględnieniem odmienności w tym zakresie, np. w przypadku egzekucji z nieruchomości. Dopuszczalne jest wszczęcie egzekucji na podstawie prawomocnego postanowienia, którym ustalono koszty tego postępowania, oraz wezwano stronę do uiszczenia kosztów komorniczych, nawet w przypadku, gdy miejsce zamieszkania lub siedziba strony znajduje się poza obszarem właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika. Od wyegzekwowanych przez siebie kwot tytułem kosztów komorniczych komornik nie ściąga opłaty.

Częstokroć zdarza się, że po zajęciu składnika majątku podmiotu zobowiązanego do uiszczenia kosztów komorniczych, dochodzi do zbiegu egzekucji i w wyniku zastosowania art. 773¹ k.p.c. organ egzekucyjny, który koszty ustalił, przekazuje sprawę w wyniku zbiegu do innego komornika sądowego. Czy wówczas komornik, któremu przekazano sprawę w wyniku zbiegu, jest uprawniony do ściągnięcia opłaty egzekucyjnej? Przepis art. 4 znajduje się w rozdziale pierwszym ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, zatytułowanym „Przepisy ogólne”, stąd też powinien znaleźć zastosowanie w każdej sprawie. Z kolei art. 27 u.k.k. zobowiązuje komornika do ściągnięcia opłaty stosunkowej w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych. Podstawę obliczenia opłaty stosunkowej stanowi wartość świadczenia, do którego wlicza się należność główną wraz z odsetkami, kosztami i należnościami ubocznymi, z wyłączeniem kosztów zastępstwa prawnego oraz kosztów komorniczych należnych w postępowaniu egzekucyjnym, w którym obliczana jest opłata (art. 23 ust. 1–2 u.k.k.).

Po pierwsze, należy zwrócić uwagę na okoliczność, że prawomocne postanowienie komornika ustalające koszty komornicze podlega wykonaniu bez zaopatrywania w klauzulę wykonalności (art. 4 zd. 1 u.k.k.). Koszty te powstają w związku z wydanym przez komornika sądowego postanowieniem – najczęściej kończącym postępowanie w sprawie (np. o umorzeniu z uwagi na bezskuteczność egzekucji, o umorzeniu na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c.), rzadziej postanowieniem częściowym. Po drugie, podstawą ustalenia opłaty jest wartość świadczenia, do której nie wlicza się kosztów komorniczych należnych – co jest znamienne – w postępowaniu egzekucyjnym, w którym obliczana jest opłata. W doktrynie ugruntowane jest stanowisko, że postępowanie egzekucyjne i egzekucja to dwa odrębne pojęcia. Niezwykle istotne dla omawianego zagadnienia jest zakreślenie granic postępowania egzekucyjnego. Postępowanie egzekucyjne wszczynane jest z momentem złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji przez wierzyciela lub inny podmiot do tego uprawniony¹⁷. Zakończenie postępowania może nastąpić w różny sposób, m.in. poprzez wyegzekwowanie należnych wierzycielowi środków i przekazanie ich wierzycielowi czy poprzez umorzenie postępowania egzekucyjnego (wydanie postanowienia). Po trzecie, zakaz dotyczy pobrania opłaty, a nie jej ściągnięcia. Od egzekucji świadczeń pieniężnych opłata jest ściągana (art. 27 ust. 1 u.k.k.), co nie wymaga

Fot. Canva 101cats

wydania postanowienia. Pobranie uregulowane zostało w innych przepisach ustawy (m.in. w art. 29 ust. 4 u.k.k.).

Istotę zagadnienia i aspektu czasowego wyrażenia „postępowanie egzekucyjne” dostrzega M. Uliasz, zdaniem którego wyegzekwowanie opłaty w oddzielnym postępowaniu może mieć miejsce, gdy komornik wydał postanowienie o pobraniu opłaty, ale strona jej nie uiściła¹⁸. Podobne stanowisko zajął I. Kunicki, który jednocześnie wskazał, że art. 4 zd. 2 u.k.k. zawiera błąd terminologiczny, ponieważ przepis ten powinien odnosić się do ściągnięcia opłaty, a nie do jej pobrania¹⁹. Wówczas należałoby uznać, że założenia prawodawcy nie są spójne, ponieważ z jednej strony wskazuje się na niepobieranie opłaty w przypadku egzekucji kosztów komorniczych, z drugiej strony zobowiązuje się organ egzekucyjny do jej ściągnięcia, bez wprowadzania w tym zakresie wyjątków (art. 27–28 u.k.k.).

Konkludując powyższe, stosowne zdaje się być stwierdzenie, że prawomocne zakończenie postępowania egzekucyjnego skutkuje stwierdzeniem, iż to postępowanie zostało zakończone. Z tej perspektywy nie wydaje się zasadne określenie, że art. 4 u.k.k. stanowi odzwierciedlenie zasad określonych w art. 23 ust. 2 u.k.k.²⁰ Co do zasady w przypadku egzekucji kosztów komorniczych postępowanie egzekucyjne jest prawomocnie zakończone w zakresie egzekwowanego na rzecz wierzyciela świadczenia. Trafnie zagadnienie ujęła J. Studzińska, która wywiodła, że „gdy będzie już prowadzona tylko egzekucja kosztów egzekucji, umorzeniu uległo właściwe postępowanie egzekucyjne, którego celem było przeprowadzenie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego albo egzekucyjnego, nie zaś postępowanie egzekucyjne w całości”²¹. Wykluczenie zastosowania art. 23 ust. 2 u.k.k., czyli wskazania, że do wartości świadczenia, od której naliczana jest opłata, nie wlicza się kosztów komorniczych, skutkuje tym, że pozostają do rozważenia dwie regulacje – art. 4 oraz art. 27 i 28 u.k.k.

NALEŻY ZGODZIĆ SIĘ Z TYM, ŻE KOMORNIK UZYSKUJE JEDYNIJE WYNAGRODZENIE PROWIZYJNE, A OPŁATA JEST NALEŻNOŚCIĄ PUBLICZNOPRAWNĄ.

Problem w zakresie określenia, czy w przypadku egzekucji kosztów komorniczych przez innego komornika niż organ egzekucyjny, który koszty te ustalił, skutkowało pojawieniem się w doktrynie różnych głosów na temat tego – w przypadku przyjęcia, że art. 4 u.k.k. wprowadza bezwzględny zakaz pobierania (a raczej należy mówić o ściągnięciu) opłaty od egzekucji tychże kwot – który z komorników otrzyma wynagrodzenie prowizyjne. Jedno ze stanowisk zakłada, że prawo do wynagrodzenia prowizyjnego przysługuje komornikowi, który opłatę wyegzekwuje. Na poparcie tego twierdzenia wskazuje się, że opłata traci swój związek z komornikiem, który ją ustalił, a istotne dla uzyskania wynagrodzenia prowizyjnego przez komornika jest jedynie to, przez kogo została ona uzyskana²². Należy zgodzić się z tym, że komornik uzyskuje jedynie wynagrodzenie prowizyjne, a opłata jest należnością publicznoprawną, jednak nie do przyjęcia jest założenie, kiedy to komornik będzie prowadził przez wiele lat postępowanie egzekucyjne, które zostanie np. umorzone na wniosek wierzyciela, a następnie w wyniku aktywności organu egzekucyjnego, zostanie zajęty składnik majątku osoby zobowiązanej do uiszczenia kosztów i dojdzie do zbiegu egzekucji, a po przekazaniu sprawy do organu egzekucyjnego tenże komornik otrzyma prowizyjne wynagrodzenie tylko dlatego, iż jest organem właściwym do egzekucji z tego składnika majątku. Wówczas komornicy sądowi, wiedząc, że będą zobligowani do przekazania sprawy innemu sądowemu organowi egzekucyjnemu,

nie podejmowałyby dalszych czynności w celu wyegzekwowania ustalonych kosztów komorniczych, ponieważ byłyby to ekonomicznie nieuzasadnione. Byłyby to deficytowe, bowiem wiązałyby się z dokonaniem określonych nakładów osobowych i rzeczowych, pomimo świadomości, że i tak nie otrzymają ustalonych prawomocnym postanowieniem kosztów komorniczych. W jakim celu przekazywać do komornika właściwego w wyniku zbiegu do świadczenia emerytalno-rentowego sprawę w celu egzekucji kosztów komorniczych i nie otrzymać wynagrodzenia prowizyjnego, skoro można systematycznie ustalać majątek dłużnika na podstawie danych dostępnych w rejestrach (np. CEPIK, system OGNIVO)?

Dodatkowo, nie sposób wyobrazić sobie, żeby organ egzekucyjny, któremu sprawa została przekazana w wyniku zbiegu, podejmował czynności bez jakiegokolwiek opłaty – ponosząc przy tym koszty rzeczowe, osobowe, a także odpowiedzialność odszkodowawczą za dokonywane czynności. Dlatego też należy stanąć na stanowisku, że – wobec braku wyraźnego przepisu wykluczającego możliwość ściągnięcia opłaty przez komornika, który prowadzi dalszą egzekucję jako organ właściwym – dopuszczalne jest ściągnięcie opłaty określonej w art. 27 i 28 u.k.k. przez komornika, który przejął sprawę w wyniku zbiegu od innego organu egzekucyjnego.

7. Podsumowanie

Konkludując powyższe rozważania należy dojść do przekonania, że dopuszczalna jest samodzielna egzekucja kosztów komorniczych przez komornika sądowego, który koszty te ustalił. Nie należy wykluczać również możliwości złożenia przez tego komornika wniosku o wszczęcie egzekucji do wybranego przez siebie organu egzekucyjnego, korzystając z prawa wyboru komornika, o którym mowa w art. 10 u.k.s. W przypadku zbiegu egzekucji do składnika majątku dłużnika nastąpi

rozstrzygnięcie zbiegu i ewentualne przekazanie sprawy do organu właściwego przez komornika, który koszty ustalił.

W przypadku prowadzenia samodzielnej egzekucji kosztów komorniczych dopuszczalne jest podejmowanie czynności egzekucyjnych również poza obszarem rewiru oraz obszarem sądu apelacyjnego, na którym znajduje się kancelaria komornicza. Podstawowym organem, który powinien egzekwować koszty komornicze jest właśnie komornik, który koszty ustalił, w szczególności biorąc pod uwagę uzasadnienie wprowadzonej regulacji (art. 4 u.k.k.), tj. ograniczenie wszczynania odrębnych postępowań egzekucyjnych, a co za tym idzie – zminimalizowanie konieczności uiszczenia dodatkowych opłat przez dłużnika.

Uznać należy na gruncie art. 4 u.k.k., że dopuszczalne jest ściągnięcie przez organ egzekucyjny prowadzący egzekucję w celu wyegzekwowania należnych kosztów komorniczych ustalonych przez innego komornika opłaty stosunkowej, o której mowa w art. 27 u.k.k. Jest to jednak pogląd odmienny od zapatrywań widocznych w literaturze. Uzasadnieniem powyższego stanowiska jest argument o racjonalności prawodawcy i stosowaniu tych samych pojęć do opisanie określonych stanów. Przepis art. 4 u.k.k. uniemożliwia „pobranie opłaty”, z kolei w przypadku egzekucji świadczeń pieniężnych (art. 27 u.k.k.) komornik „ściąga opłatę”. Z tej przyczyny nie znajduje uzasadnienia pozbawianie

Fot. Canva utah778

organu egzekucyjnego należnej mu opłaty, zakładając, że pojęcia w art. 4 u.k.k. zostały zastosowane nieprawidłowo. Ponadto ustawa z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych była już zmieniana²³, więc jeżeli taka nieprawidłowość terminologiczna wystąpiłaby, to po ponad trzech latach obowiązywania ustawy zostałaby wyeliminowana.

Przypisy końcowe

- ¹ Ustawa z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 210 z późn. zm.), dalej: u.k.k.
- ² Użyte w art. 770 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.), dalej: k.p.c.
- ³ M. Uliasz, *Przychód czy wynagrodzenie prowizyjne, czyli o problemie intertemporalnym*, PPE 2018, nr 12, s. 7–8; A. Mendrek, [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 486.
- ⁴ A. Mendrek, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2021, Czytelnia Currendy, komentarz do art. 3.
- ⁵ Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1309 z późn. zm.), dalej: uoksie.
- ⁶ R. Fronczek [w:] *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych* [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, red. M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski, Warszawa 2020, s. 1025; M. Simbierowicz, T. Skoczylas [w:] *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych* [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. M. Świątkowski, Warszawa 2021, komentarz do art. 3, LEX/el.
- ⁷ M. Klonowski, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Warszawa 2021, komentarz do art. 3, Legalis.
- ⁸ Odmienne: A. Mendrek, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2021, komentarz do art. 4, Czytelnia Currendy.
- ⁹ Ustawa z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 850 z późn. zm.), dalej: u.k.s.

- ¹⁰ Postanowienie SN z 3 kwietnia 1974 r., II CZ 39/74, OSNC 1975, nr 6, poz. 93; uchwała SN z 20 kwietnia 2006 r., III CZP 20/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 25.
- ¹¹ J. Szachta, *Kumulacja podstaw umorzenia – opłata stała czy stosunkowa?*, PPE 2020, nr 10, s. 64.
- ¹² Uchwała SN z 22 października 2002 r., III CZP 65/02, OSNC 2003, nr 7–8, poz. 100.
- ¹³ Z. Merchel [w:] *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, A. Antkiewicz, Z. Merchel, Sopot 2019, s. 34.
- ¹⁴ J. Jagiela [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 537.
- ¹⁵ B. Angielczyk [w:] *Nowy model zawodu komornika sądowego i finansowania egzekucji sądowej*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Góra-Błaszczkowska, I. Gil, Sopot 2019, s. 274–275.
- ¹⁶ Uzasadnienie do druku nr 1581 rządowego projektu ustawy o kosztach komorniczych, zob. online: www.sejm.gov.pl [dostęp: 17 stycznia 2022 r.].
- ¹⁷ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 24–25.
- ¹⁸ M. Uliasz, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego. Tom 8*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, s. 1563–1564.
- ¹⁹ I. Kunicki, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, Legalis, komentarz do art. 4.
- ²⁰ M. Klonowski, [w:] *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Warszawa 2021, komentarz do art. 4, Legalis.
- ²¹ J. Studzińska [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 354–355. Podobnie K. Korzan (*Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 107) w ocenie którego: „Wierzyciel dopiero z chwilą wykonania czynności uzyskuje zaspokojenie i egzekucja osiąga swój cel. Dlatego chwilę tę należy uznać za etap końcowy egzekucji, a prawomocne rozstrzygnięcie o kosztach z mocy art. 770 k.p.c. za moment zakończenia postępowania egzekucyjnego”.
- ²² M. Klonowski [w:] *Ustawa...*, komentarz do art. 4, Legalis. Podobnie: A. Mendrek (*Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Sopot 2021, Legalis, komentarz do art. 4), choć autorka nie rozstrzyga, który komornik otrzyma w takiej sytuacji wynagrodzenie prowizyjne.
- ²³ Chociażby: ustawa z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 z późn. zm.).

Już w sklepie Currenda!

www.sklep.currenda.pl

Odpowiedzialność dyscyplinarna komornika sądowego

Mariusz Nawrocki

PRACTICA

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Przejęcie nieruchomości na własność

PRZEMYSŁAW MAŁECKI

Asesor komorniczy
Zastępca Rzecznika
Prasowego KRK

Egzekucja z nieruchomości jest długotrwałym sposobem egzekucji. Między złożeniem wniosku o zajęcie nieruchomości a otrzymaniem środków przez wierzyciela mija dużo czasu. Wierzyciel, który wnioskował o egzekucję z nieruchomości, często nie może uzyskać zaspokojenia swojego roszczenia z innych sposobów egzekucji. Może to być wynikiem dużej kwoty do spłacenia przez dłużnika lub braku innego majątku, z którego można skutecznie prowadzić postępowanie egzekucyjne. Licytacja nieruchomości często pozwala na zaspokojenie roszczeń wierzyciela.

Sytuacja wierzyciela nieco się komplikuje w momencie, w którym na żadnym z dwóch terminów licytacji nikt nie zaoferował co najmniej ceny wywołania. Wtedy może się okazać, że wierzyciel mimo uzyskania zabezpieczenia na nieruchomości dłużnika, przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego z nieruchomości, uiszczenia zaliczek na wydatki w toku postępowania nie odzyska żadnych środków.

Możliwość odzyskania środków poprzez przejęcie licytowanej nieruchomości na własność dają art. 984 i 982 k.p.c.

I. Art. 984 k.p.c.

Art. 984 § 1 k.p.c. stanowi: „Jeżeli również na drugiej licytacji nikt nie przystąpi do

przetargu, przejęcie nieruchomości na własność może nastąpić w cenie nie niższej od dwóch trzecich części sumy oszacowania, przy czym prawo przejęcia przysługuje wierzycielowi egzekwującemu i hipotecznemu oraz współwłaścicielowi”.

Legitymacja do złożenia wniosku

Legitymacja do złożenia wniosku o przejęcie nieruchomości innej niż rolnej przysługuje:

- wierzycielowi egzekwującemu,
- wierzycielowi hipotecznemu,
- współwłaścicielowi nieruchomości.

Przez wierzyciela egzekwującego rozumie się nie tylko wierzyciela, który wszczął egzekucję z nieruchomości, ale także wierzyciela, który przyłączył się do toczącej się już egzekucji. Za wierzyciela hipotecznego uznaje się takiego, któremu przysługuje wierzycielność zabezpieczona hipoteką na nieruchomości będącej przedmiotem egzekucji. Podkreślić należy, iż współwłaściciele nieruchomości będącej przedmiotem egzekucji są zrównani w prawach z wierzycielami (egzekwującymi i hipotecznymi). Nie przysługuje im natomiast pierwszeństwo w przejęciu licytowanej nieruchomości.

Legitymacja do złożenia wniosku o przejęcie nieruchomości rolnej przysługuje zgodnie z art. 982 k.p.c. współwłaścicielowi lub grupie współwłaścicieli nieruchomości rolnej, którzy nie są dłużnikami osobistymi wierzyciela egzekwującego. Nie ma znaczenia, czy są współwłaścicielami łącznymi czy ułamkowymi. Ograniczenie to nie dotyczy dłużników rzeczowych.

Pierwszeństwo przy przejęciu nieruchomości na własność

Kwestia pierwszeństwa w przypadku, w którym co najmniej dwóch wierzycieli wnioskuje o przejęcie nieruchomości na własność, rozstrzyga się w następujący sposób:

- a) W przypadku nieruchomości rolnej w pierwszej kolejności prawo przejęcia przysługuje współwłaścicielowi nieruchomości rolnej niebędącemu dłużnikiem osobistym, który spełnia warunki określone w art. 958 § 2 k.p.c. W drugiej kolejności prawo przejęcia nieruchomości służy wierzycielowi egzekwującemu lub hipotecznemu w zależności od tego, który zaoferował najwyższą cenę. W sytuacji, w której zaoferowane przez wierzycieli ceny są równe, decydujące znaczenie ma wysokość dochodzonych roszczeń, do których zalicza się kapitał wraz z odsetkami i kosztami.
- b) W przypadku nieruchomości innej niż rolnej pierwszeństwo przysługuje temu wnio-

skodawcy, który zaoferował najwyższą cenę przejęcia. Jeżeli wszyscy zaoferowali taką samą cenę, pierwszeństwo zostaje ustalone tak, jak w przypadku nieruchomości rolnej – decyduje wysokość dochodzonych roszczeń (kapitał wraz z odsetkami i kosztami).

Warunki

Warunkiem koniecznym dla otwarcia drogi do złożenia wniosku o przejęcie nieruchomości na własność jest bezskuteczność drugiej licytacji nieruchomości. Mowa tutaj o sytuacji, w której pomimo przeprowadzenia drugiej licytacji, nikt nie przystąpił albo nie zaoferował ceny. Postąpienie zaoferowane chociaż przez jednego licytanta w postaci ceny wywołania lub wyższej wyklucza możliwość zastosowania art. 984 k.p.c.

Przepis ten nie dotyczy też stanu faktycznego, w którym druga licytacja okazała się bezskuteczna wobec niewykonania w terminie

warunków licytacyjnych przez nabywcę bądź wobec odmowy udzielenia przybicia. W tych przypadkach komornik na wniosek wierzyciela wyznaczy nowy termin drugiej licytacji.

Wniosek o przejęcie nieruchomości może nałożyć, gdy przedmiotem przetargu jest:

- a) nieruchomość,
- b) własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu,
- c) nieruchomość rolna w rozumieniu art. 46¹ i 55³ k.c.

Sformułowanie, jakiego użyto w art. 984 („przejęcie nieruchomości na własność”), nie ogranicza uprawnień wierzyciela do przejęcia na własność tylko nieruchomości. Dotyczy ono również egzekucji ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu. Ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych w art. 17¹³ stanowi, że do egzekucji ze spółdzielczego prawa własnościowego do lokalu stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące egzekucji z nieruchomości. Podobnie stosując wykładnię systemową i celowościową, należy dojść do wniosku, że wierzyciel jest uprawniony do przejęcia na własność także nieruchomości rolnej oraz własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu.

Terminy i wymogi formalne wniosku

Wierzyciel powinien złożyć wniosek o przejęcie nieruchomości na własność w ciągu tygodnia po licytacji. Jednocześnie musi złożyć rękojmę, chyba że jest zwolniony z jej uiszczenia z mocy ustawy. Wniosek składa się do sądu rejonowego sprawującego nadzór nad egzekucją z nieruchomości. Wraz z wnioskiem wierzyciel powinien wnieść o udzielenie przybicia za zaoferowaną cenę. Termin na złożenie wniosku jest terminem zawitym (por. uchwała SN z 10 października 2009 r., III CZP 71/09, OSNC 2010/4, poz. 54).

W postanowieniu z 2 marca 2000 r., V CKN 201/00, OSNC 2000/10, poz. 180, Sąd Najwyższy wskazał, że nie składa rękojmi wie-

rzyciel zgłaszający wniosek o przejęcie nieruchomości po drugiej bezskutecznej egzekucji, jeżeli wartość przysługującego mu i ujawnionego w opisie i oszacowaniu prawa nie jest niższa od wysokości rękojmi i jeżeli do tej wysokości znajduje ona pokrycie w cenie wywołania wraz z prawami stwierdzonymi w opisie i oszacowaniu, korzystającymi z pierwszeństwa przed jego prawem.

Wniosek o przejęcie nieruchomości na własność powinien odpowiadać warunkom formalnym pisma procesowego. Uiszczenie rękojmi stanowi szczególny warunek formalny wniosku. Wniosek złożony bez zachowania wymogów formalnych, tj. bez zapłaty rękojmi i wskazania ceny, z którą wnioskodawca chce przejąć nieruchomość na własność, nie może uzyskać prawidłowego biegu. We wniosku należy wskazać oferowaną cenę. Cena musi być równa co najmniej cenie wywołania z drugiego terminu licytacji. Jeżeli wniosek składa kilku wierzycieli, wysokość zaoferowanej ceny może mieć znaczenie przy określaniu pierwszeństwa przy przejęciu nieruchomości na własność.

Sąd na posiedzeniu jawnym, po wysłuchaniu wnioskodawców i uczestników postępowania, udziela przybicia postanowieniem. Udzielenie przybicia jednemu wnioskodawcy nie rodzi konieczności wydania postanowień negatywnych co do pozostałych złożonych wniosków. Jednakże wierzyciele, których wnioski nie zostały uwzględnione, mogą na

Fot. Canva freedomz

zasadach ogólnych (art. 997 k.p.c.) zaskarżyć postanowienie o udzieleniu przybicia.

Uprawnomocnienie postanowienia o udzieleniu przybicia otwiera drogę do wydania postanowienia o przysądzeniu własności.

II. Art. 982 k.p.c.

Art. 982 k.p.c. umożliwia określonym podmiotom przejęcie nieruchomości na własność już po pierwszym terminie licytacji: „§ 1. Jeżeli na licytacji (pierwszej) nikt nie przystąpił do przetargu, a przedmiotem egzekucji jest nieruchomość rolna, współwłaściciel nieruchomości wystawionej na licytację, niebędący dłużnikiem osobistym, ma prawo przejęcia nieruchomości na własność w cenie nie niższej, do trzech czwartych sumy oszacowania. Art. 958 § 2 stosuje się odpowiednio”; „§ 2. Wniosek o przejęcie nieruchomości należy zgłosić w ciągu tygodnia od licytacji, składając równocześnie rękojmię, chyba że ustawa wnioskodawcę od niej zwalnia”; „§ 3. Jeżeli na licytacji nikt nie przystąpił do przetargu, a przedmiotem egzekucji jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, wierzyciel hipoteczny może przejąć to prawo za cenę nie niższą od trzech czwartych sumy oszacowania; wniosek o przejęcie należy zgłosić w ciągu tygodnia od licytacji. Wierzyciel hipoteczny nie składa rękojmi”.

Przedmiot i adresat art. 982 k.p.c.

Omawiany przepis ma na celu zapewnić współwłaścicielom nieruchomości możliwość przejęcia ww. praw do nieruchomości, co zapobiega ich rozdrobnieniu, przy zachowaniu możliwości uzyskania ceny trzech czwartych sumy oszacowania (cena wywołania z pierwszego terminu licytacji).

Przedmiotem przejęcia na podstawie art. 982 k.p.c. mogą być:

- a) nieruchomość rolna w rozumieniu art. 46¹ i 55³ kodeksu cywilnego,

- b) własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu.

Legitymacja do przejęcia nieruchomości rolnej jest tożsama z omówionym już art. 984 k.p.c. Jednak do przejęcia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu uprawniony jest wyłącznie wierzyciel hipoteczny.

Kiedy stosować art. 982 k.p.c.

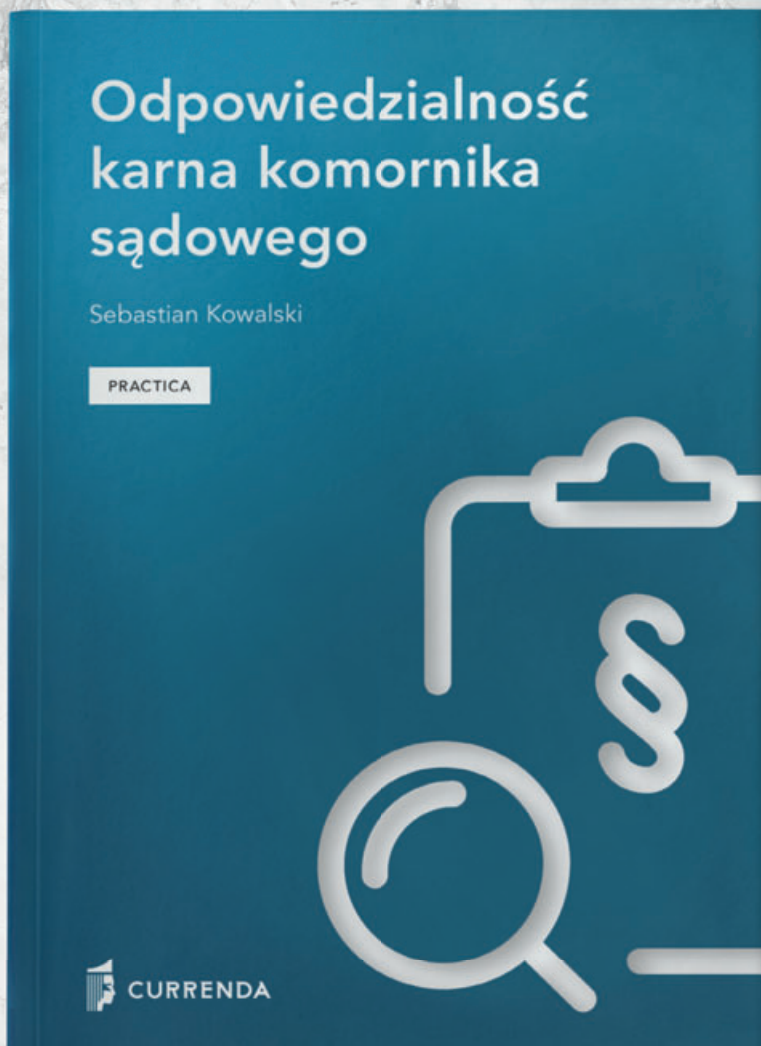
Jeżeli w postępowaniu egzekucyjnym mającym na celu zniesienie współwłasności nieruchomości w drodze licytacji nie doszło do sprzedaży z uwagi na brak oferentów, a jeden ze współwłaścicieli złoży wniosek o przejęcie nieruchomości, to przejęcie to może być dokonane przy odpowiednim stosowaniu przepisów o egzekucji z nieruchomości.

Termin na złożenie wniosku, warunki formalne oraz procedura rozpoznania wniosku o przejęcie nieruchomości na własność na podstawie art. 982 k.p.c. są takie, jak omówione wyżej przy przejęciu nieruchomości na podstawie art. 984 k.p.c.

Źródła

1. Flaga-Gieruszyńska K. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 1842–1845.
2. Kodeks cywilny z 23 kwietnia 1964 r., Dz.U. 1964 Nr 16 poz. 93 z późn. zm.
3. Kodeks postępowania cywilnego z 17 listopada 1964 r., Dz.U. 1964 Nr 43 poz. 296 z późn. zm.
4. Manowska M. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, wyd. IV, Warszawa 2021, art. 478–1217.
5. Postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2000 r., V CKN 201/00, OSNC 2000/10, poz. 180.
6. Szancilo T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, Warszawa 2019, s. 1155–1162.
7. Uchwała Sądu Najwyższego z 10 października 2009 r., III CZP 71/09, OSNC 2010/4, poz. 54.
8. Ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych z 15 grudnia 2000 r., Dz.U. 2001 Nr 4 poz. 27 z późn. zm.
9. Wiśniewski T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. IV, Warszawa 2021, art. 730–1088.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currenda!
www.sklep.currenda.pl

Zawieszenie postępowania egzekucyjnego

Aleksandra Klich

PRACTICA

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Egzekucja tytułu wykonawczego wyrażonego w obcej walucie

Otwarte granice, łatwość podróżowania, praca w innych krajach. Żyjemy w czasach, w których zawieranie umów z zagranicznymi kontrahentami czy dochodzenie alimentów od zagranicznego partnera stało się niemal powszechne. Niejednokrotnie wartość świadczenia wyrażona jest w euro, dolarach, frankach szwajcarskich.

MICHAŁ SKRZYPEK

Asesor komorniczy

Konsekwencją jest zaobserwowany w praktyce pracownika kancelarii komorniczej zauważalny wzrost liczby tytułów wykonawczych wyrażonych w obcej walucie. Poniżej próba przedstawienia problematyki realizowania orzeczeń w walucie innej niż polska.

Pojęcie waluty obcej

Data graniczną, o której można mówić w kontekście usystematyzowania pojęcia waluty obcej w dochodzeniach roszczeń, jest dopiero rok 2016¹. Ustawą z 1 lipca 2015 r.², która weszła w życie 8 września 2016 r., do kodeksu postępowania cywilnego dodany został art. 319¹ kpc o treści: „Jeżeli z czynności prawnej, ustawy albo orzeczenia sądowe-

go będącego źródłem zobowiązania wynika, że świadczenie pieniężne może być spełnione wyłącznie w walucie obcej, sąd, uwzględniając powództwo, zastrzega, że spełnienie tego świadczenia nastąpi wyłącznie w walucie obcej” oraz art. 798¹ kpc: „§ 1. Jeżeli tytuł wykonawczy obejmuje świadczenie pieniężne w walucie obcej, organ egzekucyjny przelicza zasądzoną kwotę na walutę polską według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski na dzień sporządzenia planu podziału, a jeżeli planu nie sporządzono – na dzień wypłaty kwoty wierzycielowi. § 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli z tytułu wykonawczego wynika, że świadczenie pieniężne podlega spełnieniu wyłącznie w walucie obcej [...]”.

Przepisy te odnoszą się bezpośrednio do art. 358 § 1 kc³ i dotyczą sytuacji, w której dłużnik nie ma uprawnienia do spełnienia świadczenia w walucie polskiej, ponieważ zostało ono zastrzeżone do waluty obcej.

Interesujące jest, iż ustawodawca starał się po fakcie zsynchronizować przepisy kodeksu cywilnego oraz kodeksu postępowania

TYTUŁ WYKONAWCZY,
W KTÓRYM OBOWIĄZEK
ZAPŁATY WYRAŻONY ZOSTAŁ
W WALUCIE OBCEJ, KOMORNIK
WYKONUJE, STOSUJĄC PRZEPISY
KODEKSU POSTĘPOWANIA
CYWILNEGO O EGZEKUCJI
ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH.

cywilnego części pierwszej postępowania rozpoznawczego z przepisami regulującymi postępowanie egzekucyjne, tj. z wprowadzonym ZmKPC z 16 września 2011 r.⁴ art. 783 § 1 kpc, zobowiązującym komornika do przeliczenia waluty obcej w treści samej klauzuli wykonalności, jeśli przepis szczególny nie stanowi inaczej. Jak widać, równo 5 lat nie istniał przepis szczególny obligujący komornika do spełnienia świadczenia w walucie obcej i do 8 września 2016 r. wierzyciel każdorazowo otrzymywał złotówki przeliczane według średniego kursu ogłaszanego przez NBP na dzień sporządzenia planu podziału, a jeśli planu nie sporządzono – na dzień wypłaty kwoty wierzycielowi.

Tytuły egzekucyjne w walucie obcej przed 2016 r.

Czy oznacza to, że przed rokiem 2016 w Polsce nie wykonywało się tytułów egzekucyjnych zasądzonych w walucie obcej? Absolutnie nie.

Warto przywołać uchwałę Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 16 listopada 2004 r., sygn. III CZP 39/00⁵, która powstała w odpowiedzi na zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Krakowie, na podstawie stanu prawnego, w którym komornik postanowieniem odmówił wszczęcia egze-

Fot. Canva Vasyli Dolmatov

kucji z uzasadnieniem, że tytuł wyrażony jest w obcej walucie (markach niemieckich) i zajęcia mogą być dokonane tylko z uwzględnieniem tej waluty, a nie polskich złotych. Skargę na postanowienie złożył wierzyciel. Sąd rejonowy oddalił skargę i tym samym podzielił pogląd komornika. Natomiast sąd drugiej instancji powziął wątpliwość i przedstawił zagadnienie Sądowi Najwyższemu, który podjął uchwałę o treści: „Tytuł wykonawczy, w którym obowiązek zapłaty wyrażony został w walucie obcej, komornik wykonuje, stosując przepisy kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji świadczeń pieniężnych”.

W uzasadnieniu znalazło się odwołanie do nieobowiązującego już rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie czynności komorników z 9 marca 1968 r.⁶, który nakazywał komornikowi obliczanie wartości pieniędzy zagranicznych z wykorzystaniem odpowiednich kursów bankowych. Zatem nie

ulega wątpliwości, że tytuł obejmujący świadczenie w walucie obcej nie jest przesłanką uniemożliwiającą wszczęcie egzekucji.

Do czasu znowelizowania wspomnianego przepisu art. 358 kc istniały rozbieżności w orzecznictwie i dwa odmienne stanowiska w doktrynie⁷. Zgodnie z pierwszym wykonanie zobowiązania pieniężnego powinno nastąpić w tej walucie, w jakiej zostało zasądzone⁸. Drugie prezentowało zaś pogląd, iż zobowiązanie w walucie obcej może być wykonane w polskim złotym⁹.

Tytuły egzekucyjne w walucie obcej dziś

Jak zatem współcześnie wygląda egzekucja roszczeń wyrażonych w obcej walucie?

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na wzmiankę o zastrzeżeniu o spełnieniu świadczenia w walucie obcej w sentencji wyroku lub postanowienia (art. 319¹ kpc).

W przypadku jej braku dojdzie do przewalutowania kwot na walutę polską według średniego kursu NBP na dzień sporządzenia planu podziału albo na dzień wypłaty kwoty w przypadku braku planu.

Przepis wyraźnie wskazuje datę, w jakiej może dojść do przeliczenia waluty. W ocenie autora niniejszego artykułu do dnia poprzedzającego przeliczenie należy posługiwać się walutą obcą wskazaną w tytule. Zatem na wszelkich pismach komornika do stron i uczestników postępowania egzekucyjnego, począwszy od zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, a skończywszy na zajęciach składników majątku w postaci wynagrodzenia, rachunków bankowych, wierzytelności powinno się wskazywać należność dochodzoną w walucie obcej. Problematyczne w tej sytuacji wydaje się jedynie obliczenie wysokości opłaty egzekucyjnej lub chociaż jej prognozowanej wysokości. Sugerowanym rozwiązaniem jest pozostawianie na piśmie uwagi, iż opłata egzekucyjna wynosi 10% sumy ww. kwot wyrażona w PLN.

A co w sytuacji, gdy tytuł egzekucyjny zawiera zastrzeżenie z art. 319¹ kpc, a pomimo tego w klauzuli wykonalności zobowiązano komornika do przeliczenia tej kwoty na walutę polską? Trzeba zgodzić się – za M. Uliszem¹⁰ – iż w tym wypadku przepisem szczególnym do zobowiązania do przeliczania będzie art. 798¹ § 2 kpc, który wyłącza takie przewalutowanie. Wierzyciel otrzyma środki w walucie obcej.

Najbardziej skomplikowana i wywołująca rozbieżności w doktrynie jest kwestia egzekucji tytułów wykonawczych pochodzących od sądów państw obcych wyrażonych w walucie obcej. Trzeba mieć na uwadze, iż oprócz podstawowego katalogu tytułów egzekucyjnych, zawartego w art. 777 kpc, istnieje drugi – w art. 1153¹⁴ kpc. Główna różnica pomiędzy tymi zbiorami jest taka, iż tytuły z drugiego katalogu wykonuje się wprost, bez zaopatrywania w klauzulę wykonalności. Dodatkowo

w większości przypadków orzeczenia sądów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz pochodzące z tych państw umowy i dokumenty urzędowe mają formę standaryzowanych formularzy. Nie znajdziemy na nich dwóch istotnych elementów omawianych wyżej, tj. zobowiązania do przeliczenia na klauzuli wykonalności czy samej wzmianki, o której mowa w art. 319¹ kpc. Powstaje więc pytanie, w jaki sposób ma być wykonany na terenie RP taki tytuł wykonawczy. Doktryna proponuje dwa podejścia.

Zwolennikiem pierwszego jest M. Łochowski¹¹, który wychodzi z założenia, że w sytuacji, gdy tytuł wykonawczy nie zawiera zastrzeżenia o wyłącznym spełnieniu w walucie obcej, należy stosować tryb opisany w art. 798¹ § 1 kpc, czyli przeliczenie według średniego kursu NBP na złotówki. Argumentem przemawiającym za tą tezą jest art. 41 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1215/2012 z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych¹². Zgodnie z nim orzeczenia wydawane w innym państwie członkowskim podlegają prawu wezwanego państwa członkowskiego, a samo orzeczenie wykonywalne jest na tych samych warunkach co orzeczenie wydane w państwie wezwanym.

Drugi pogląd jest prezentowany przez Z. Woźniaka¹³, który stoi na stanowisku, że wykonywanie tytułu wykonawczego państwa członkowskiego stwierdzającego zobowiązanie w walucie obcej w trybie art. 798¹ § 1 kpc nie stanowi wykonania zobowiązania zgodnie z treścią tytułu i pozostaje w sprzeczności z przepisami prawa prywatnego międzynarodowego¹⁴, a konkretnie z art. 28 ust. 1. Zgodnie z tą ustawą prawo właściwe dla zobowiązania umownego zostało określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I)¹⁵. Znajduje się w nim

Fot. Canva myshoun z Pixabay

zapis, iż prawem właściwym dla zobowiązania jest prawo państwa wydającego orzeczenie, a sposób jego wykonania podlega państwu wykonania¹⁶. Zatem jeśli zobowiązanie pieniężne może być wykonywane wyłącznie w walucie wynikającej z treści, sposobem wykonania na terenie Polski będzie art. 798¹ § 2 kpc.

Realizacja tytułów wyłącznie w walucie obcej

Procedura realizacji tytułu wykonawczego wyłącznie w walucie obcej, stosownie do art. 798¹ § 2 kpc, opisana jest w samym przepisie szczegółowo i nie powinna sprawiać kłopotów interpretacyjnych. Należy pamiętać o wyznaczeniu dłużnikowi terminu do wskazania banku już w treści samego zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Najwygodniejszy – z perspektywy organu egzekucyjnego – do nabycia waluty obcej będzie bank, w którym komornik posiada rachunek bankowy kancelarii. Dodatkowo ułatwieniem dla samego postępowania egzekucyjnego będzie założenie rachunku bankowego kancelarii w walucie obcej. Taki rachunek zachowuje status specjalnego przeznaczenia, o którym mowa w art. 154 ust. 2 uks, a o fakcie otwarcia należy zawiadomić prezesa sądu rejonowego, przy którym działa komornik. Otwarcie rachunku w walucie obcej może usprawnić

prorowadzenie egzekucji w przypadku omówionym powyżej oraz w sytuacjach opisanych w art. 866² § 4 kpc, art. 889¹ § 2 kpc czy też przy przekazaniu środków na prowadzony w walucie obcej rachunek depozytowy ministra finansów.

W sytuacji, o której mowa w art. 866² § 4 kpc, mamy do czynienia w praktyce, kiedy komornik odnajdzie u dłużnika walutę obcą i dokona jej zajęcia. Należy ją zewidencjować jako wpłatę własną na rachunek bankowy kancelarii tak, by móc przekazać ją wierzycielowi. Analogicznie rachunek waluty zagranicznej przyda się w przypadku dokonania przez dłużnika wpłaty w kancelarii komornika.

Natomiast przepis art. 889¹ § 2 kpc dotyczy sytuacji, kiedy dłużnik posiada rachunek bankowy w walucie obcej i dochodzi do przekazania środków na rachunek bankowy kancelarii. Aby uniknąć niepotrzebnego przewalutowania, należy uprzednio zawiadomić bank o dwóch rzeczach: tytuł podlega spełnieniu wyłącznie w walucie obcej, a potrącenie z rachunku walutowego powinno trafić na rachunek bankowy komornika prowadzony w tej samej walucie. W sytuacji niepoinformowania o tych przesłankach zajęcie z rachunku bankowego prowadzone będzie w trybie § 1 art. 889¹ kpc, tj. bank dokona zamiany środków zgromadzonych w walucie obcej na złotówki według kursu kupna waluty obcej i tym samym na konto komornika trafi waluta polska. W ten sposób może dojść do szkody spowodowanej zaniechaniem, co doprowadzi do sytuacji podwójnego przewalutowania środków i pomniejszenia majątku dłużnika.

W praktyce zdarza się, że realizacja potrącenia może nastąpić częściowo na rachunek w walucie polskiej, a częściowo na rachunek w walucie obcej, ponieważ zajęcie egzekucyjne obejmuje kwoty w dwóch walutach – należność główna i ewentualnie koszty procesu pozostają w walucie zagranicznej, zaś koszty postępowania wraz z opłatą egze-

kucyjną wskazywane są w walucie polskiej. W takim wypadku w treści zajęcia należy uwiidocznć dwa rachunki bankowe kancelarii do potrąceń.

Terminy

Ostatnią istotną kwestią są terminy. Z jednej strony mamy do uwzględnienia terminy z procedury art. 798¹ § 2 kpc, tj. kolejno 7 dni na wypowiedzenie się dłużnika, a następnie 7 dni na wypowiedzenie się wierzyciela, jednakże wysłuchanie wierzyciela odbywa się dopiero po bezskutecznym upływie terminu dla dłużnika. W praktyce oznacza to, że realny termin na ustalenie w banku, w którym komornik dokona nabycia waluty, wyniesie do około 21 dni.

Z drugiej strony do pogodzenia mamy terminy zawarte w art. 31 uks. Potrącenie z rachunku bankowego realizowane jest po dokonaniu zajęcia w terminie 7 dni¹⁷, jego rozliczenie i przekazanie wierzycielowi następuje pomiędzy 7. a 14. dniem. W sumie otrzymujemy 21 dni, kiedy środki winny finalnie znaleźć się na rachunku bankowym wierzyciela. Termin pokrywa się z realnym terminem

Fot. Canva Jecapix

ZA KSZTAŁTOWANIE SAMEGO KURSU WALUTOWEGO ODPOWIADA WIELE CZYNNIKÓW MAKROEKONOMICZNYCH (POLITYKA BANKU CENTRALNEGO, DECYZJE RZĄDOWE) ORAZ MIKROEKONOMICZNYCH (POPYT I PODAŻ UCZESTNIKÓW RYNKU).

na ustalenie banku do nabycia waluty obcej. Bardziej skomplikowana sytuacja ma miejsce w przypadku egzekucji z innych składników majątkowych czy egzekucji świadczeń alimentacyjnych¹⁸. Może się zdarzyć, że w terminie 4 dni od dnia wpływu środków na rachunek bankowy kancelarii, komornik nie zdoła ukończyć procedury, o której mowa w art. 798¹ § 2 kpc.

Ponadto może się zdarzyć, iż w terminie od wpływu waluty polskiej na rachunek bankowy komornika w wyniku potrącenia z rachunku bankowego w złotych do czasu przekazania jej wierzycielowi z uwzględnieniem procedury kupna waluty obcej, konieczna stanie się aktualizacja zajęcia egzekucyjnego z powodu zmiany różnicy kursu waluty obcej, na które organ egzekucyjny nie ma wpływu. Za kształtowanie samego kursu walutowego odpowiada wiele czynników makroekonomicznych (polityka banku centralnego, decyzje rządowe) oraz mikroekonomicznych (popyt i podaż uczestników rynku).

Podsumowanie

Na podstawie przedstawionego przeze mnie krótkiego opisu tematyki egzekucji tytułów wykonawczych w walucie obcej można stwierdzić, że w takich sprawach organ egzekucyjny musi się dostosować do szczegó-

nych rozwiązań oraz zwrócić uwagę na *leges speciales* regulujące zagadnienie.

Przypisy końcowe

- ¹ Szerzej: B. Lackoroński, *Zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach obcych w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego po zmianie wprowadzonej ustawą z 10.07.2015 r.*, PPC 2016, Nr 4, s. 638–655.
- ² Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 (dalej jako: kpc).
- ³ NB. również zmienionym ustawą z 10 lipca 2015 r.
- ⁴ Dz.U. Nr 233 poz. 1381.
- ⁵ Baza orzeczeń SN: www.sn.pl.
- ⁶ Dz.U. Nr 10 poz. 52.
- ⁷ Szerzej: komentarz do art. 358 kc NB. 11, *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Witold Borysiak, Warszawa 2021
- ⁸ II CKN 512/97, OSNC 1998, Nr 6, poz. 105 z glosą aprobującą K. Zagrobelnego, OSP 1999, Nr 4, poz. 12; uchwała z 16 listopada 2000 r., III CZP 39/00, OSNC 2001, Nr 7–8, poz. 98; wyrok z 18 października 2001 r., IV CKN 501/00, Legalis.
- ⁹ V CKN 1840/00, OSNC 2001, Nr 7–8, poz. 114 z glosą krytyczną K. Zagrobelnego, OSP 2003, Nr 4, poz. 50; wyrok SN z 8 lutego 2002 r., II CKN 671/00, OSNC 2002, Nr 12, poz. 158.
- ¹⁰ K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2021, NB. 195, s. 516.
- ¹¹ T. Szancito (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, Warszawa 2019, art. 798¹ kpc, NB. 2.
- ¹² Dz.Urz.UE L Nr 351, s. 1.
- ¹³ K. Flaga-Gieruszyńska (red.), op. cit., NB. 90–93, s. 584–585.
- ¹⁴ Ustawa z 4 lutego 2011 r., Dz.U. z 2011 r. Nr 80 poz. 432.
- ¹⁵ Dz.Urz.UE.L z 2008 r., Nr 177, s. 6
- ¹⁶ Art. 12 ust. 1 lit. B, art. 12 ust 2 rozporządzenia nr 593/2008.
- ¹⁷ Art. 889² kpc.
- ¹⁸ W szczególności jako tytuł wykonawczy w postaci orzeczenia w sprawach alimentacyjnych wydanego w państwach członkowskich Unii Europejskiej będących stronami Protokołu haskiego z 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych (Dz.Urz. UE L 331 z 16 grudnia 2009 r., s. 17) oraz jako pochodzące z tych państw ugody i dokumenty urzędowe w sprawach alimentacyjnych, objęte zakresem zastosowania rozporządzenia nr 4/2009.

Już w sklepie Currenda!
www.sklep.currenda.pl

Stosunek zatrudnienia komornika sądowego

Zagadnienia konstrukcyjne
i wybrane uprawnienia
quasi-pracownicze

Mikołaj Ryłski

PRACTICA

 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego

MONIKA GED
radca prawny

W postępowaniu egzekucyjnym wierzyciel co do zasady jest uprawniony do prowadzenia egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego przeciwko podmiotowi wymienionemu w nim jako dłużnik . Jednak zarówno w toku postępowania egzekucyjnego, jak i przed jego wszczęciem, może dojść do zmian podmiotowych po stronie wierzyciela i dłużnika.

Wstęp

Zmiany podmiotu uprawnionego do świadczenia po powstaniu tytułu wykonawczego, a także po wszczęciu postępowania egzekucyjnego zostały uregulowane art. 804¹ oraz art. 804² k.p.c. W wyniku tych zmian w miejsce wierzyciela wstępuje inny podmiot, co nie znajduje jednak odzwierciedlenia w treści tytułu wykonawczego. Przepisem regulującym w sposób ogólny zmiany podmiotowe jest art. 788 § 1 k.p.c. Zawiera on normę, według której sąd nadaje klauzulę wykonalności przeciwko lub na rzecz osoby, na którą przeszedł obowiązek lub uprawnienie w toku sprawy przed wydaniem tytułu lub po wydaniu tytułu egzekucyjnego, jeżeli przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

Odrębne regulacje odnoszą się natomiast do przekształceń dotyczących przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Ich kształt uzależniono od momentu, w którym doszło do zbycia przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Zbycie takie w toku postępowania egzekucyjnego, zgodnie z art. 819¹ k.p.c., nie wywołuje żadnych skutków w obszarze tego postępowania. Natomiast art. 789, 789¹ oraz 789² k.p.c. odnoszą się do nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego. Zjawisko przekształceń w tym obszarze – z uwagi na postępujący rozwój gospodarczy – nabiera coraz większego znaczenia. Ustawodawca, dążąc do uproszczenia procedur i zachowania kontynuacji tego postępowania, zdecydował o wprowadzeniu licznych ułatwień skierowanych przede wszystkim do wierzycieli.

Celem niniejszego artykułu jest analiza obowiązków, jakie spoczywają na organie egzekucyjnym w związku z zachodzącymi zmianami w sferze własności przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego będącego

Fot. Canva Ablestock.com

przedmiotem sądowego postępowania egzekucyjnego. Niniejsza publikacja w znacznej mierze odnosi się do zagadnień związanych z wpływem poszczególnych uregulowań na zakres obowiązków procesowych organów egzekucyjnych. Szczególne znaczenie należy przypisać obowiązkowi komorników sądowych, których kompetencje do badania kwestii materialnoprawnych w doktrynie oraz w orzecznictwie uznaje się za znikome.

Rozważania niniejsze rozpoczęto od analizy rozwiązań materialnoprawnych dotyczących zbycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Decydują one bowiem o zakresie odpowiedzialności nabywcy, co determinuje bezpośrednio przebieg postępowania egzekucyjnego. W dalszej kolejności należało odnieść się do regulacji procesowych. Ostatni element rozważań stanowi omówienie poszczególnych przesłanek i okoliczności wymagających ustalenia przez organ egzekucyjny. Analizę kończy podsumowanie zawierające wnioski oraz propozycje zmian w obszarze aktualnych uregulowań.

Art. 55⁴ k.c.

Właściwe zrozumienie zadań spoczywających na organie egzekucyjnym w związku ze zbyciem przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) wymaga rozpoczęcia rozważań analizą norm materialnoprawnych.

Podstawowe znaczenie dla określenia zakresu odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego ma art. 55⁴ k.c. Zgodnie z nim, nabywca ten jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, chyba że w chwili nabycia nie wiedział o tych zobowiązaniach, mimo zachowania należytej staranności. Odpowiedzialność nabywcy ogranicza się do wartości nabytego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa, według stanu z chwili nabycia, a według cen z chwili zaspokojenia wierzyciela. Odpowiedzialności tej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć.

W ujęciu doktrynalnym, unormowanie z art. 55⁴ k.c. stanowi przypadek ustawowego przystąpienia do długu (kumulatywne przystąpienie do długu)². W odróżnieniu od właściwego przejścia długu (art. 519 i n. k.c.), jest to przekształcenie podmiotowe stosunku zobowiązaniowego po stronie dłużnika powodujące przystąpienie przez osobę trzecią do zobowiązania w charakterze dłużnika solidarnego, w którym to przystąpieniu nie dochodzi do zwolnienia dotychczasowego dłużnika³. Zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego nie obejmuje bowiem zobowiązań, a ogranicza się wyłącznie do aktywów⁴. W świetle aktualnego brzmienia art. 55¹ k.c. w skład pojęcia przedsiębiorstwa nie wchodzi długi i obciążenia zwią-

zane z jego prowadzeniem⁵. Podobnie rzecz się ma w przypadku gospodarstwa rolnego (art. 55³ k.c.). Przejście zobowiązań i innych obciążeń związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) wymaga wszakże zachowania rygorów ustawy dla zmiany stron stosunku zobowiązaniowego (art. 519 i n. k.c.)⁶. Przystąpienie nabywcy do długu zbywcy z mocy samego prawa ma charakter wyjątkowy, wyklucza tym samym stosowanie wykładni rozszerzającej (*exceptiones non sunt extendendae*)⁷.

Istota odpowiedzialności *pro viribus partimonii* oznacza, że nabywca odpowiada całym swoim majątkiem osobistym, a jedynie efektywne zaspokojenie wierzyciela nie może przekroczyć wartości nabytej jednostki gospodarczej (*pro viribus*)⁸. Jeżeli bowiem długi przewyższają wartość przedsiębiorstwa, to redukcji podlega odpowiedzialność, a nie dług⁹.

Nabywca nie odpowiada za te zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego), o których nie wiedział lub nie mógł wiedzieć pomimo zachowania należytej staranności¹⁰. Odpowiedzialność z art. 55⁴ k.c. nie dotyczy również zobowiązań niezwiązanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego¹¹.

Zastosowanie wymienionego przepisu jest wyłączone wówczas, gdy nabywca przejmie długi przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) w drodze przejścia długu (art. 519 k.c.)¹². Nabywca jako dłużnik osobisty będzie wówczas odpowiadał wobec wierzyciela również za te zobowiązania, które przekraczają wartość nabytego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego)¹³. Odpowiada on nie obok, ale zamiast zbywcy¹⁴. Omawiany przepis nie znajdzie zastosowania również wówczas, gdy przewidziana w nim odpowiedzialność nabywcy zostanie wyłączona lub ograniczona za zgodą wierzycieli¹⁵.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że teza Sądu Najwyższego zawarta w wyroku z 4 kwietnia 2007 r., V CSK 18/07¹⁶, z której wynika, że

w świetle art. 55⁴ k.c. za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa solidarnie ze zbywcą odpowiedzialny jest nie tylko pierwszy nabywca przedsiębiorstwa, ale także kolejni nabywcy¹⁷, spotkała się z zasadną krytyką ze strony części przedstawicieli nauki prawa cywilnego¹⁸.

Art. 789 w zw. z art. 788 k.p.c.

Nie odnosząc się do dyskusyjnego aspektu umiejscowienia postępowania klauzulowego w ramach szeroko rozumianego postępowania cywilnego, należy stwierdzić, że postępowanie to cechuje wysoki stopień sformalizowania w relacji do postępowania rozpoznawczego. Pomimo uproszczonej procedury, sąd klauzulowy w określonych sytuacjach musi podjąć się badania kwestii materialnoprawnych. Do najistotniejszych z nich należy zmiana stron stosunku prawnego¹⁹.

Artykuł 788 § 1 k.p.c. zawiera ogólną normę, zgodnie z którą, jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. W myśl jednolitego poglądu nauki prawa procesowego, przepis ten odnosi się do wszystkich przypadków następstwa prawnego (pod ty-

tułem ogólnym i szczególnym) po stronie wierzyciela oraz dłużnika²⁰.

Wymieniony przepis stosuje się odpowiednio również w razie zbycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego przez dłużnika wymienionego w tytule egzekucyjnym, jeżeli zbycie miało miejsce przed uprawomocnieniem się tytułu egzekucyjnego (art. 789 k.p.c.).

Artykuł 789 k.p.c. odnosi się do zbycia mającego miejsce po zakończeniu postępowania rozpoznawczego, co odróżnia go od art. 788 k.p.c.²¹ Nie znajduje on jednak zastosowania, gdy zbycie przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) nastąpiło w trakcie postępowania rozpoznawczego bądź po zakończeniu tego postępowania, a przed uprawomocnieniem się tytułu egzekucyjnego²². W razie braku podstaw do zastosowania art. 789 k.p.c. wierzycielowi pozostaje dochodzenie roszczeń wobec nabywcy w drodze powództwa, którego podstawę materialnoprawną stanowi art. 55⁴ k.c.²³

Ponieważ art. 789 k.p.c. odnosi się wyłącznie do prawomocnych tytułów egzekucyjnych, poza obszarem jego zastosowania znajdują się tytuły, które orzeczeniami sądowymi nie są (np. akty notarialne czy umowy sądowe)²⁴. Nie korzystają one bowiem z przymiotu prawomocności. W takim przypadku wierzyciel może dochodzić swoich roszczeń wobec nabywcy wyłącznie na drodze sądowej²⁵. Trafność tego stanowiska potwierdza założenie tkwiące u podstaw omawianego unormowania. Ma ono bowiem chronić nabywcę przed mnożeniem tytułów egzekucyjnych, a tym samym przed nadużyciami ze strony dłużnika i wierzyciela. Z tego względu pogląd dopuszczający stosowanie omawianego przepisu również do ugód sądowych, z zastrzeżeniem zbycia przedsiębiorstwa po uprawomocnieniu się postanowienia sądu o umorzeniu postępowania oraz innych niebędących orzeczeniami sądowymi tytułów egzekucyjnych, jeżeli powstały przed

Fot. Canva 12875116

nabywcy²⁶, nie znajduje wystarczającego uzasadnienia. Zakresem zastosowania art. 789 k.p.c. nie są objęte również orzeczenia, które stanowią tytuły egzekucyjne jako natychmiast wykonalne²⁷. Przyjmuje się również, że wymieniony przepis znajduje zastosowanie wyłącznie do tytułów egzekucyjnych obejmujących zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego²⁸.

Wierzyciel, wnosząc o nadanie klauzuli wykonalności prawomocnemu tytułowi egzekucyjnemu przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) zobowiązany jest posłużyć się dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Uzyskanie takiego dokumentu może być jednak utrudnione²⁹. Trudności te pogłębiają tym samym dostęp wierzyciela do egzekucji, zważając jednocześnie na fakt, iż zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego może zmierzać do pokrzywdzenia wierzyciela³⁰.

Jeżeli wierzyciel nie może uzyskać dokumentu stwierdzającego zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego albo gdyby uzyskanie takiego dokumentu było nadmierne utrudnione, sąd przed nadaniem klauzuli wykonalności wysłucha nabywcę stosownie do art. 760 § 2 k.p.c. Jeżeli nabywca zaprzecza istnieniu podstaw do nadania przeciwko niemu klauzuli wykonalności, sąd na wniosek wierzyciela, a w sprawcach o alimenty lub o roszczenia z zakresu prawa pracy – także z urzędu, wzywa nabywcę do okazania dokumentów stwierdzających nabycie. Przepisy o wyjawieniu majątku stosuje się odpowiednio. W razie przyznania okoliczności nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, sąd nada klauzulę wykonalności bez okazania dokumentu stwierdzającego nabycie. W literaturze wyrażono pogląd, że wysłuchanie ma na celu ustalenie, czy osoba, przeciwko której wierzyciel występuje o nadanie klauzuli wykonalności, jest w rzeczywistości

nabywcą przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego³¹. Jednocześnie przyznanie przez ten podmiot faktu nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego powoduje nadanie przez sąd klauzuli wykonalności przeciwko takiej osobie, bez konieczności przedłożenia dokumentu stwierdzającego nabycie³². W myśl bowiem art. 229 k.p.c., nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości³³. M. Muliński zaproponował przy tym, aby podczas wysłuchania nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego stosować art. 230 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wynikiem takiego zabiegu będzie uznanie przez sąd za przyznaną taką okoliczność również wówczas, gdy nabywca w trakcie wysłuchania nie wypowie się co do faktu nabycia³⁴.

WIERZYCIEL, WNOSZĄC
O NADANIE KLAUZULI
WYKONALNOŚCI
PRAWOMOCNEMU TYTUŁOWI
EGZEKUCYJNEMU PRZECIWKO
NABYWCY PRZEDSIĘBIORSTWA
(GOSPODARSTWA ROLNEGO)
ZOBOWIĄZANY JEST POSŁUŻYĆ
SIĘ DOKUMENTEM URZĘDOWYM
LUB PRYWATNYM Z PODPISEM
URZĘDOWO POŚWIADCZONYM.

Artykuł 789 k.p.c. pozostaje w ścisłym związku funkcjonalnym z art. 55⁴ k.c. Zbywca oraz nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego odpowiadają solidarnie za zobowiązania pozostające w związku z jego prowadzeniem. Oznacza to, że wierzyciel może prowadzić egzekucję przeciwko zbywcy

oraz przeciwko nabywcy. Takie ukształtowanie uprawnień wierzyciela może wymagać wydania przez sąd dalszego tytułu wykonawczego (art. 793 k.p.c.)³⁵.

W literaturze podnosi się jednak, aby z uwagi na szybkość oraz sformalizowanie postępowania klauzulowego, sąd odmówił nadania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy, gdy nabycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego przez określoną osobę okaże się być okolicznością sporną³⁶. Wierzyciel może wszakże w takim przypadku wystąpić przeciwko nabywcy z powództwem opartym na art. 55⁴ k.c.³⁷

W POSTANOWIENIU O NADANIU
KLAUZULI WYKONALNOŚCI
SĄD Z URZĘDU POWINIEN
ZASTRZEC NABYWCY
MOŻLIWOŚĆ POWOŁYWANIA
SIĘ NA OGRANICZONĄ
ODPOWIEDZIALNOŚĆ, POD
WARUNKIEM, ŻE TAKIE
ZASTRZEŻENIE NIE ZOSTAŁO
ZAMIESZCZONE W TREŚCI
TYTUŁU WYKONAWCZEGO.

W postanowieniu o nadaniu klauzuli wykonalności sąd z urzędu powinien zastrzec nabywcy możliwość powoływania się na ograniczoną odpowiedzialność, pod warunkiem, że takie zastrzeżenie nie zostało zamieszczone w treści tytułu wykonawczego³⁸. Brak takiego zastrzeżenia uprawnia nabywcę do złożenia zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności³⁹. Jeśli jednak wierzycielność wynikająca z tytułu egzekucyjnego nie wykazuje żadnego związku z prowadzeniem

przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) lub nabywca w chwili jego nabycia, pomimo dochowania należytej staranności, nie wiedział o istniejących zobowiązaniach, może doznać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w drodze powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.)⁴⁰.

Omówione dotychczas regulacje odnoszą się do postępowania klauzulowego oraz obowiązków sądu rozpoznającego wniosek o nadanie klauzuli przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Jednak sąd, zamieszczając w treści klauzuli wykonalności zastrzeżenie o ograniczonej odpowiedzialności nabywcy, posługuje się jedynie abstrakcyjną formułą wynikającą z art. 55⁴ k.c. Oznacza to, że nie określa kwotowo granic odpowiedzialności nabywcy. Dzieje się tak z uwagi na to, że odpowiedzialność ta jest ograniczona do wartości nabytego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) według stanu z chwili nabycia, a według cen z chwili zaspokojenia wierzyciela. Należy zatem stwierdzić, że jeżeli dojdzie do egzekucji na podstawie tak wydanego tytułu wykonawczego, ustalenie rzeczywistej granicy odpowiedzialności nabywcy pozostaje w kompetencji organu egzekucyjnego.

Art. 789² k.p.c.

W art. 789² § 1 k.p.c. ustawodawca zwolnił wierzyciela z konieczności uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Zwolnienie to dotyczy wyłącznie sytuacji, w której wierzyciel złożył wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko nabywcy w ciągu miesiąca od dnia nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Zastosowanie wskazanego przepisu jest ograniczone czasowo. Wierzyciel może z niego skorzystać wyłącznie wówczas, gdy zbycie przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) nastąpiło pomiędzy powstaniem tytułu przeciwko

zbywcy a przed wszczęciem przeciwko niemu egzekucji. Zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego w toku postępowania egzekucyjnego pozostaje wszakże bez wpływu na bieg tego postępowania (art. 819¹ § 1 k.p.c.). Dodatkowo wniosek o wszczęcie egzekucji należy złożyć w terminie miesiąca od dnia nabycia przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Termin ten ma charakter prekluzyjny i nie może zostać przedłużony⁴¹.

Przepis powyższy stosowany jest odpowiednio, gdy przejęcie obowiązków nastąpiło w wyniku podziału, połączenia lub innego przekształcenia przedsiębiorstwa rolnego albo w wyniku wniesienia do spółki przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części dokonanego w trybie komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (art. 789² § 2 k.p.c.).

Regulacje zamieszczone w § 1 i 2 art. 789¹ k.p.c. nie uchybiają przepisom o ograniczeniu odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego za zobowiązania zbywcy (art. 789² § 3 k.p.c.). Należy zatem uwzględnić regulację materialnoprawną z art. 55⁴ k.c.

Na wskazanej podstawie wierzyciele mogą wszcząć egzekucję bez konieczności uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy, co stanowi znaczne ułatwienie, uwzględniając w szczególności, że w praktyce dość często dłużnik decyduje się na zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela⁴². Wymaga ono jednak dokonania przez organ egzekucyjny szeregu istotnych ustaleń umożliwiających jego zastosowanie. W pierwszej kolejności należy ustalić czy w rzeczywistości doszło do nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego oraz czy zobowiązanie wynikające z tytułu wykonawczego pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). W dalszej kolejności niezbędne jest wyjaśnienie zakresu odpowiedzialności nabywcy.

W literaturze postuluje się, aby wymieniony przepis stosować wyłącznie wówczas, gdy komornik pozyska niebudzące wątpliwości dokumenty potwierdzające fakt nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, a świadczenie objęte tytułem wykonawczym jest związane z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego⁴³. W przeciwnym przypadku komornik powinien odmówić wszczęcia egzekucji, a ustalenie odpowiedzialności nabywcy wynikającej z art. 55⁴ k.c. należy ustalić w procesie⁴⁴. Założenie to wynika z art. 804 § 1 k.p.c. zakazującego organowi egzekucyjnemu badania zasadności oraz wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym⁴⁵.

Należy zgodzić się z poglądem, że pomimo iż ograniczenie odpowiedzialności nabywcy nie

Fot. Canva cottonbro z Pexels

wynika z treści tytułu wykonawczego, z mocy art. 789² § 3 k.p.c. należy je uwzględnić w postępowaniu egzekucyjnym. Wymieniony przepis nawiązuje w tym zakresie do regulacji z art. 837 k.p.c.⁴⁶ Nabywca może przy tym bronić się przed odpowiedzialnością w drodze powództwa z art. 840 k.p.c., podnosząc, że o zobowiązaniach tych nie wiedział mimo dochowania należytej staranności⁴⁷.

Zagadnienia związane z podstawą materialnoprawnej odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) wymagają wnikliwej analizy. W nauce prawa cywilnego wciąż żywa pozostaje dyskusja o poszczególnych przesłankach warunkujących tę odpowiedzialność.

Art. 819¹ k.p.c.

W zbliżony sposób kwestię przekształceń własnościowych w sferze własności przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego doko-

nanych w toku postępowania egzekucyjnego reguluje art. 819¹ § 1 k.p.c. Zgodnie z nim, zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego po wszczęciu postępowania egzekucyjnego nie ma wpływu na bieg tego postępowania. Przytoczony przepis, podobnie jak art. 789² k.p.c., stanowi procesową podstawę realizacji regulacji wynikającej z art. 55⁴ k.c.⁴⁸

Na gruncie art. 819¹ k.p.c. mamy do czynienia ze zwolnieniem wierzyciela od konieczności uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Unormowanie to powoduje również, że wierzyciel nie ma potrzeby występowania ze skargą pauliańską (art. 527 k.p.c.)⁴⁹. W literaturze podnosi się przy tym, że egzekucja prowadzona w myśl art. 819¹ § 1 k.p.c. może godzić w prawa nabywcy, który zaniedbał sprawdzenie stanu nabytego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego⁵⁰. Może on jednak podjąć obronę przeciwko takiej egzekucji, wykazując, że nabył

przedsiębiorstwo (gospodarstwo rolne) w dobrej wierze (art. 55⁴ k.c.)⁵¹.

Omawiany przepis znajduje zastosowanie wyłącznie wówczas, gdy zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego nastąpiło po wszczęciu postępowania egzekucyjnego⁵². W myśl powszechnie akceptowanego w doktrynie stanowiska, postępowanie egzekucyjne zostaje wszczęte przez złożenie wniosku albo żądanie wszczęcia egzekucji⁵³.

W omawianym przypadku wierzyciel nie ma obowiązku uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy. Postępowanie egzekucyjne jest więc kontynuowane na podstawie tytułu wykonawczego wydanego przeciwko zbywcy. Nabywca ma możliwość wstąpienia do postępowania egzekucyjnego, nie jest jednak dopuszczalne jego wstąpienie w miejsce dotychczasowego dłużnika⁵⁴.

Nabywca, podważając samą zasadność ponoszenia odpowiedzialności (mimo dochowania należytej staranności nie wiedział o zobowiązaniu, którego egzekucja dotyczy), powinien skorzystać z przysługującego mu powództwa z art. 841 k.p.c. Jeśli jednak nabywca powołuje się na ograniczenie odpowiedzialności, może domagać się ograniczenia tytułu wykonawczego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.), w części jego dotyczącej, do wartości nabytego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) według stanu z chwili nabycia, a cen z chwili zaspokojenia wierzyciela⁵⁵.

W razie uznania przez sąd ograniczonej odpowiedzialności nabywcy, określenie zakresu tej odpowiedzialności odbywa się zazwyczaj poprzez posłużenie się sformułowaniem użytym w art. 55⁴ k.c. Do zadań organu egzekucyjnego należeć więc będzie określenie rzeczywistej, kwotowej granicy tej odpowiedzialności.

Dotychczasowe rozważania prowadzą do wniosku, że w każdym z omówionych przypadków nabycia przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) do zadań organu egzekucyjnego należy ustalenie granic

”
NABYWCA, PODWAŻAJĄC SAMĄ ZASADNOŚĆ PONOSZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI (MIMO DOCHOWANIA NALEŻYTEJ STARANNOŚCI NIE WIEDZIAŁ O ZOBOWIĄZANIU, KTÓREGO EGZEKUCJA DOTYCZY), POWINIEN SKORZYSTAĆ Z PRZYSŁUGUJĄCEGO MU POWÓDZTWA Z ART. 841 K.P.C.

rzeczywistej, wyrażonej kwotowo odpowiedzialności nabywcy. W przypadku wymienionym w art. 789² k.p.c. organ egzekucyjny ma ponadto obowiązek zbadać, czy doszło do zbycia przez dłużnika przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) oraz kto jest jego nabywcą, czy wierzycielność zgłoszona do egzekucji pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) oraz czy wierzyciel złożył wniosek w wymaganym przez wymieniony przepis terminie. W literaturze nadmienia się, że wykazanie tych przesłanek spoczywa na wierzycielu, a organ egzekucyjny bada jedynie dokumenty przez niego złożone. Należy jednak zwrócić uwagę na problematyczne zagadnienia związane z poszczególnymi przesłankami wymagającymi wykazania. Odnoszą się one przede wszystkim do art. 55⁴ k.p.c., stanowiącego podstawę unormowań procesowych.

Przedsiębiorstwo i gospodarstwo rolne – definicje

W rozumieniu materialnoprawnym przedsiębiorstwo jest samoistnym dobrem prawnym o charakterze majątkowym, mogącym

być przedmiotem obrotu cywilnoprawnego⁵⁶. W rozumieniu przyjętym w art. 55¹ k.c. przedsiębiorstwo charakteryzuje się oderwaniem od podmiotu, któremu przysługują prawa składające się na nie. Składniki materialne i niematerialne tworzą zorganizowany kompleks przeznaczony do realizacji celów gospodarczych i mogących być przedmiotem obrotu⁵⁷.

Zawarta w art. 55³ k.c. definicja gospodarstwa rolnego została stworzona na potrzeby obrotu cywilnoprawnego⁵⁸. W ujęciu kodeksowym za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Stanowi ono zatem zespół składników majątkowych w znaczeniu przedmiotowym⁵⁹. Wyliczenie składników gospodarstwa rolnego zamieszczone we wskazanym przepisie nie ma charakteru zamkniętego, przy czym grunty rolne stanowią jego konieczny składnik⁶⁰.

Pojęcie zbycia przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego)

Dla określenia zakresu zastosowania omówionych regulacji konieczne jest również ustalenie, czym jest zbycie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Przez zbycie należy rozumieć definitywne wyzbycie się własności – pochodne⁶¹, translatywne oraz dokonane w drodze czynności *inter vivos*⁶². Wyłączone jest więc zastosowanie art. 55⁴ k.c. do dziedziczenia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Jeżeli przedmiot zapisu stanowi wyodrębnioną gospodarczo część majątku spadkowego (np. przedsiębiorstwo, zakład rzemieślniczy), wówczas skutki wykonania zapisu ocenia się, uwzględniając art. 55⁴ k.c., a zapisobiorca traktowany jest jako nabywca przedsiębiorstwa⁶³.

Co istotne, omawiana odpowiedzialność nabywcy powstaje dopiero z chwilą wystąpienia skutku rozporządzającego czynności prawnej⁶⁴. Za zbycie w rozumieniu art. 55⁴ k.c. uznaje się m.in. sprzedaż, darowiznę, zamianę, świadczenie w miejsce wykonania, wniesienie gospodarstwa rolnego (przedsiębiorstwa) jako wkładu niepieniężnego (aportu) do spółki kapitałowej⁶⁵. Nabycie przedsiębiorstwa w postępowaniu upadłościowym jest nabyciem pierwotnym⁶⁶. Przesądziło o tym brzmienie zdania drugiego art. 317 ust. 2 ustawy z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe⁶⁷, zgodnie z którym nabywca przedsiębiorstwa upadłego nabywa je w stanie wolnym od obciążeń (z wyjątkiem obciążeń wymienionych w art. 313 ust. 3 i 4 pr.up.⁶⁸) i nie odpowiada za zobowiązania upadłego. Również objęcie przedsiębiorstwa w zarząd sukcesyjny na podstawie ustawy z 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej⁶⁹ nie stanowi jego zbycia w rozumieniu art. 55⁴ k.c.⁷⁰

Omawiana regulacja dotyczy wyłącznie nabycia pochodnego. Z zakresu jej zastosowania wyłączone jest zatem nabycie pierwotne, tj. w drodze zasiedzenia, egzekucji, nabycie własności, której właściciel się zrzekł, w razie nabycia na podstawie rękopisów wiary publicznej ksiąg wieczystych, na podstawie art. 1028 k.c. oraz gdy przejście przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego następuje z mocy ustawy lub aktu administracyjnego⁷¹.

Fot. Canva IPGGutenbergUKLtd

W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że odpowiedzialność solidarna na gruncie art. 55⁴ k.c. dotyczy nabywcy całości przedsiębiorstwa, a nie tylko niektórych jego składników, nawet wówczas, gdy składniki te przedstawiają znaczną wartość w odniesieniu do wartości całego przedsiębiorstwa⁷². Z kolei przepis art. 55⁴ k.c. nie ma zastosowania, jeżeli przedmiotem umowy jest zakład, filia czy oddział danego przedsiębiorstwa. Natomiast w sytuacji, gdy zbyciu podlega zakład, na którym opiera się całość działalności gospodarczej zbywcy, to zakład taki jest przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 55¹ k.c., wobec czego przedmiotem umowy jest nie zakład, lecz przedsiębiorstwo⁷³.

Z kolei w wyroku z 8 kwietnia 2003 r., IV CKN 51/01⁷⁴ Sąd Najwyższy przyjął, że przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 55¹ k.c. może być dostatecznie wyodrębniony i odpowiednio zorganizowany zakład lub oddział innego większego przedsiębiorstwa (w tym spółki prawa handlowego). Bez znaczenia dla przyjęcia takiej oceny pozostaje, czy w akcie powołania stwierdzono, że jest to przedsiębiorstwo, lub odwołano się do regulacji z art. 55¹ k.c. Sąd Najwyższy uznał zatem, że nawet w braku takiego stwierdzenia czy odwołania, oddział, który jest dostatecznie samodzielny, wyodrębniony funkcjonalnie i gospodarczo oraz wyposażony w niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej dobra materialne i niematerialne, jest w istocie przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 55¹ k.c. Natomiast w wyroku z 21 maja 2004 r., V CK 502/03⁷⁵, Sąd Najwyższy uznał, że oddział banku krajowego w kraju, pomimo niesamodzielnosci prawnej, o ile ma samodzielność finansową, może stanowić przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym, jeżeli odpowiada wymogom definicji legalnej określonej w art. 55¹ k.c. W wyrokach z 25 listopada 2005 r., V CK 381/05⁷⁶, oraz 9 lutego 2011 r., V CSK 213/10⁷⁷, Sąd Najwyższy przyjął, że nabywca zorganizowanej

Fot. Canva IPGutenbergUKLtd

części przedsiębiorstwa ponosi odpowiedzialność z art. 55⁴ k.c.

Dla przyjęcia ograniczonej odpowiedzialności nabywcy niezbędne jest ustalenie, czy doszło w rzeczywistości do zbycia przedsiębiorstwa. Obowiązek ten spoczywa na organie egzekucyjnym. Prawidłowe wykonanie tego obowiązku komplikuje się, gdy w umowie zbycia (lub załączniku do niej) strony nie zawarły szczegółowego spisu zbywanych składników majątkowych. W wyroku z 8 kwietnia 2003 r., IV CKN 51/01⁷⁸, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że dla oceny, czy doszło do wniesienia przedsiębiorstwa jako aportu do spółki, nie jest ani decydujące, ani konieczne stwierdzenie w akcie aportu, że przedmiot aportu wyczerpuje wszystkie składniki przedsiębiorstwa z art. 55¹ k.c. Określenie przedmiotu aportu może polegać na stwierdzeniu, że przedmiotem aportu jest przedsiębiorstwo, na bezpośrednim wyciszeniu wnoszonych składników lub na odwołaniu się do innych dokumentów, takich jak bilans czy specyfikacja aportu. Przyjmując nawet, że w omawianej sytuacji przedstawienie wystarczających dowodów spoczywa na wierzycielu domagającym się wszczęcia egzekucji, ostateczna ocena złożonych dokumentów spoczywa na organie egzekucyjnym. Zakres nałożonych na organ egzekucyjny obowiązków powinien więc budzić uzasadnione wątpliwości. Aby ocenić, czy w rzeczywistości doszło do wykazania przez

wierzyciela, że dłużnik zbył przedsiębiorstwo (gospodarstwo rolne), konieczna jest przede wszystkim znajomość jego składników. Wiedzy takiej organ egzekucyjny nie może wszakże posiadać przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego.

W ORZECZNICTWIE WSKAZANO, ŻE PRZYJĘCIE PRZECIWNEGO POGLĄDU OZNACZAŁOBY APROBATĘ DLA DZIAŁAŃ POLEGAJĄCYCH NA CELOWYM NABYWANIU ZNAJCZNEJ CZĘŚCI SKŁADNIKÓW GOSPODARSTWA ROLNEGO (NIEKIEDY ISTOTNYCH DLA JEGO FUNKCJONOWANIA) W CELU UNIKNIĘCIA ODPOWIEDZIALNOŚCI PRZEWIDZIANEJ W ART. 55⁴ K.C.

W uzasadnieniu wyroku z 23 października 2015 r., V CSK 35/15⁷⁹, Sąd Najwyższy przyjął, że jeżeli strony chcą wyłączyć z zakresu czynności zbycia niektóre składniki przedsiębiorstwa, wówczas mogą je wyszczególnić. Przez takie wyłączenie umowa zbycia przedsiębiorstwa nie staje się umową zbycia poszczególnych jego składników. Granicą wyłączeń jest zespół takich składników, które stanowią niezbędne minimum, bez którego konkretne przedsiębiorstwo nie mogłoby realizować swoich zadań gospodarczych. Gdyby bowiem wyłączeniu miały ulec składniki niezbędne do realizacji tych zadań, to w ogóle nie mogłoby być mowy o przedsiębiorstwie jako przedmiocie danej czynności prawnej, lecz tylko o pewnych składnikach przedsiębiorstwa, które same przez się przedsiębiorstwa nie stanowią.

Liczne kwestie dyskusyjne dotyczące zbycia przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) nie sprzyjają właściwemu ustaleniu, czy w danej sprawie zastosowanie znajduje art. 55⁴ k.c. Przykładowo Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 6 lipca 2005 r., III CK 705/04⁸⁰, przyjął, że ustawodawca w art. 55⁴ k.c. nie przesądził jednoznacznie, w jaki sposób może dojść do stanu, w którym kontrahent zbywcy stanie się nabywcą przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c. Do przejścia przedsiębiorstwa ze zbywcy na nabywcę może dojść w drodze jednego zdarzenia (umowa sprzedaży, darowizna, zamiana). Wówczas dla ważności takiego nabycia wymagane jest zachowanie formy przewidzianej art. 75¹ § 1 k.c. Nie ma również prawnych przeszkód ku temu, aby do zbycia przedsiębiorstwa doszło w wyniku kilku następujących po sobie umów przy jednoczesnym spełnieniu kilku warunków. Należą do nich następujące okoliczności: w wyniku sekwencji kilku czynności w istocie dochodzi do nabycia całości przedsiębiorstwa; celem ciągu umów było nabycie całości przedsiębiorstwa; zachodzi tożsamość podmiotów uczestniczących we wszystkich umowach prowadzących łącznie do nabycia przedsiębiorstwa. Ponadto dla przyjęcia solidarnej odpowiedzialności nabywcy muszą zostać spełnione pozostałe przesłanki przewidziane w art. 55⁴ k.c.

Podobnie w przypadku zbycia gospodarstwa rolnego, biorąc pod uwagę definicję z art. 55³ k.c., w której determinantem jest nieruchomości rolna, uznano, że nabycie poszczególnych nieruchomości rolnych mogących stanowić zorganizowaną całość gospodarczą jest w rzeczywistości nabyciem gospodarstwa rolnego w rozumieniu art. 55⁴ k.c. W orzecznictwie wskazano, że przyjęcie przeciwnego poglądu oznaczałoby aprobatę dla działań polegających na celowym nabyciu znacznej części składników gospodarstwa rolnego (niekiedy istotnych dla jego

funkcjonowania) w celu uniknięcia odpowiedzialności przewidzianej w art. 55⁴ k.c.⁸¹

Pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lipca 2005 r., III CK 705/04, został uznany za dyskusyjny przez część przedstawicieli doktryny prawa cywilnego⁸². W polemice nad dostrzeżonym przez Sąd Najwyższy problemem uwagę zwraca skutek, jaki osiągnęły strony w wyniku zawarcia transakcji przenoszących poszczególne aktywa. W ostatecznym rozrachunku dochodzi bowiem do przeniesienia na nabywcę całego kompleksu majątkowego stanowiącego przedsiębiorstwo. Według A.S. Szlęzaka językowa wykładnia art. 55⁴ k.c. prowadzi do wniosku, że do nabycia przedsiębiorstwa w myśl wymienionego przepisu dochodzi *uno actu*. Argumentację tę wzmacnia również umiejscowienie art. 55¹, 55² oraz art. 55⁴ k.c., a także brzmienie art. 75¹ k.c. Autor przedstawił ponadto dwa inne argumenty dowodzące wątpliwej trafności poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w przytoczonym wyroku. Pierwszy z nich dotyczy wspólnego celu stron poszczególnych umów, którym miałyby być nabycie przedsiębiorstwa. Według A.S. Szlęzaka wykazanie faktu działania stron w porozumieniu ukierunkowanym na przeniesienie przedsiębiorstwa na nabywcę przesądza o pozorności oświadczeń woli zawartych w poszczególnych umowach, co w konsekwencji prowadzi do konieczności uznania ich nieważności, a w dalszej kolejności – nieważności czynności ukrytej z uwagi na brak wymaganej przez art. 75¹ k.c. formy. Kolejnym argumentem natury praktycznej, jest trudność w określeniu chwili, w której powstaje odpowiedzialność nabywcy z art. 55⁴ k.c. Chodzi tu przede wszystkim o ustalenie za jakie zobowiązanie nabywca miałby odpowiadać solidarnie, od kiedy odpowiedzialność ta powstaje oraz o wskazanie chwili decydującej o stanie wiedzy nabywcy o zobowiązaniach zbywcy związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa⁸³. Uwzględniając

całość zaprezentowanej argumentacji, należy zgodzić się z poglądem A.S. Szlęzaka. Wzgląd na konieczność ochrony wierzycieli nie może prowadzić do wykładni pomijającej funkcjonalne oraz systemowe znaczenie regulacji dotyczącej konsekwencji zbycia przedsiębiorstwa. Nie może również prowadzić do wykładni, która w praktycznych aspektach zawodzi. Przyjmując uzasadnienie poglądów zaprezentowane przez A.S. Szlęzaka należy stwierdzić, że uznanie pozorności przy założeniu zgodnego celu stron zawierających poszczególne umowy przeniesienia aktywów, jest wystarczające dla ochrony wierzycieli zbywcy.

Związek z prowadzeniem przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego)

Dla przypisania nabywcy odpowiedzialności z art. 55⁴ k.c. konieczne jest, aby zobowiązanie pozostawało w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. Chodzi tu przede wszystkim o powiązania o charakterze funkcjonalnym⁸⁴. Należy przez to rozumieć zobowiązania związane z przedsiębiorstwem jako określoną zawodowo zorganizowaną aktywnością (działalnością) przedsiębiorcy⁸⁵. W rozumieniu omawianego artykułu są to zobowiązania, jakie zaciągnął zbywca w ramach normalnie prowadzonej działalności (prowadzenia przedsiębiorstwa)⁸⁶. Do kategorii tej należy

Fot. Canva Andrea Piacquadio z Pexels

więc zaliczyć wszystkie zobowiązania, które nie powstałyby, gdyby nie prowadzenie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego⁸⁷. Wymienia się tu przykładowo zobowiązania związane z zakupem surowców, najmem lokali, budynków, dowozem produktów, a także z nakładami i wydatkami koniecznymi i użytecznymi dla prawidłowej gospodarki⁸⁸.

W orzecznictwie przyjęto, że omawiany przepis odnosi się do wierzytelności, które powstały na skutek tego, iż wierzyciel udzielił kredytu w interesie majątku lub przedsiębiorstwa, licząc na to, że rękojmią zapłaty jego wierzytelności będzie wartość danego majątku przedsiębiorstwa, powiększona lub zachowana dzięki udzieleniu kredytu⁸⁹. W przypadku gospodarstwa rolnego nie jest zobowiązaniem związanym z jego prowadzeniem dług rolnika względem Skarbu Państwa powstały z nadpłaty ponad należne rolnikowi odszkodowanie za wywłasz-

czony grunt⁹⁰. W przypadku gospodarstwa rolnego do tej grupy zobowiązań zalicza się również zobowiązania wynikające z zawartej umowy kontraktacji. Jednak w tym przypadku Kodeks cywilny zawiera odrębne regulacje, o których będzie mowa w dalszej części artykułu.

W literaturze wskazuje się również, że zobowiązań powstałych przed rozpoczęciem działalności nie należy uwzględniać jako związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) w rozumieniu art. 55⁴ k.c.⁹¹ Istotne jest również, że odpowiedzialność dotyczy wyłącznie zobowiązań zbywcy⁹². Oznacza to, że nabywca nie odpowiada za zobowiązania dzierżawcy czy też użytkownika⁹³.

Zbliżony wymóg został zawarty w art. 358¹ § 4 k.c. przewidującym, że z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona

prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. W uzasadnieniu uchwały z 17 marca 1993 r., III CZP 30/93⁹⁴, Sąd Najwyższy przyjął, że cechy działalności gospodarczej, które powinny być wykorzystane przy określaniu granic związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, to przede wszystkim profesjonalny, a więc stały, nie okazjonalny charakter, powtarzalność działań, podporządkowanie regułom zysku, wreszcie normalny, funkcjonalny związek między konkretnymi czynnościami, będącymi źródłem wiarytelności pieniężnej, a szeroko rozumianymi zadaniami podmiotu, wynikającymi z aktu założycielskiego lub jego statutu, tak, aby można było wyłączyć z tej kategorii czynności nielegalne.

Wyłączenie odpowiedzialności nabywcy

Przepis art. 55⁴ k.c. ustanawia domniemanie prawne wzruszalne, że nabywca przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) wiedział o zobowiązaniach związanych z jego prowadzeniem⁹⁵. Oświadczenie zbywcy o nieistnieniu długów nie jest wystarczającą okolicznością do zwolnienia się od tej odpowiedzialności⁹⁶. Na nabywcy ciąży bowiem obowiązek szczególnej dbałości oraz aktywności w działaniach zmierzających do ustalenia długów nabywanego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego)⁹⁷. Ustanowione domniemanie powoduje przerzucenie na nabywcę ciężaru udowodnienia, że nie wiedział on o istnieniu długu, pomimo dochowania należytej staranności⁹⁸. Dla zwolnienia się od odpowiedzialności konieczna jest więc aktywna postawa nabywcy⁹⁹. Wierzyciel natomiast ma jedynie obowiązek wykazania, że doszło do zbycia przedsiębiorstwa, z którym wiąże się konkretny dług zbywcy¹⁰⁰. Momentem decydującym dla przypisania odpowiedzialności jest przy tym chwila nabycia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego¹⁰¹.

Ograniczona odpowiedzialność nabywcy

Nabywca przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) ponosi odpowiedzialność ograniczoną do wartości nabytego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) według stanu z chwil nabycia, a według cen z chwili zaspokojenia wierzyciela. Najwięcej trudności w praktyce sprawia ustalenie rzeczywistej granicy odpowiedzialności. Ustawodawca nie wskazał bowiem, jakimi dokładnie kryteriami czy metodami należy się kierować, określając wartość nabywanego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Problem ten pogłębia brak jednoznacznej definicji wartości, które to pojęcie determinowane jest celem oraz uwarunkowaniami wyceny¹⁰².

W wyroku z 27 marca 1987 r., II CR 409/85¹⁰³, Sąd Najwyższy przyjął, że nie ma żadnych podstaw, by „wartość nabytego przedsiębiorstwa” w rozumieniu omawianego przepisu utożsamiać z wielkością wynikającą ze stosunku aktywów do pasywów nabytego przedsiębiorstwa. Wartość tę w myśl art. 55⁴ k.c. stanowi wyrażona w pieniądzu

”
W NAUKACH EKONOMICZNYCH
CORAZ CZĘŚCIEJ ZWRACA
SIĘ UWAGĘ NA ZWIĘKSZONE
ZNACZENIE TAKICH ELEMENTÓW
JAK SYSTEM ZACHOWAŃ,
KULTURA ORGANIZACYJNA,
KWALIFIKACJE PERSONELU,
TOŻSAMOŚĆ CZY ZDOLNOŚĆ
DO GENEROWANIA ZYSKÓW
I DODATNICH STRUMIENI
PIENIĘŻNYCH JAKO
SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA
WSPÓŁCZESNE POJĘCIE
PRZEDSIĘBIORSTWA.

wartość wchodzących w skład przedsiębiorstwa składników trwałych, takich jak nieruchomości (budynki), maszyny i inne urządzenia, oraz składników nietrwałych, takich np. jak surowce, materiały, opakowania, wyroby gotowe, zasoby finansowe zgromadzone na rachunku bankowym i w gotówce, a także wiarygodności.

W literaturze trafnie zwrócono jednak uwagę, że zawarta w art. 55¹ k.c. definicja przedsiębiorstwa w ujęciu przedmiotowym, nie jest spójna ze stosowanymi w praktyce ekonomicznymi metodami wyceny przedsiębiorstw¹⁰⁴. W naukach ekonomicznych coraz częściej zwraca się uwagę na zwiększone znaczenie takich elementów jak system zachowań, kultura organizacyjna, kwalifikacje personelu, tożsamość czy zdolność do generowania zysków i dodatnich strumieni pieniężnych jako składających się na współczesne pojęcie przedsiębiorstwa¹⁰⁵. Głównym źródłem wartości współczesnych przedsiębiorstw jest kapitał intelektualny, na który składa się m.in. kapitał ludzki, aktywa intelektualne (projekty, wynalazki, programy, procesy i dane) oraz własność intelektualna (prawa autorskie, patenty, tajemnice i znaki handlowe)¹⁰⁶. Jednak w postanowieniu z 7 października 2008 r., III CZP 87/08¹⁰⁷, Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę, że wartości takie jak wiedza i doświadczenie nie zostały wymienione w art. 55¹ k.c. jako składniki niematerialne przedsiębiorstwa. Sąd Najwyższy przyjął wszakże, że w procesie zbycia przedsiębiorstwa należy odróżnić wiedzę i doświadczenie jako przymioty ściśle związane z przedsiębiorcą (zbywcą) oraz pracownikami przedsiębiorstwa (należy je zaliczyć do dóbr osobistych jako zbliżone do dóbr wymienionych w art. 23 k.c.) oraz wiedzę i doświadczenie jako przymioty związane z przedsiębiorstwem (*know-how*, tajemnice przedsiębiorstwa, dokumentacje i patenty). Sąd Najwyższy przyjął tym samym, że w przypadku skutecznego nabycia przedsię-

biorstwa składniki niematerialne, w tym związane z wiedzą i doświadczeniem, przechodzą na nabywcę. Wiedza i doświadczenie nie wchodzi jednak w skład przedsiębiorstwa, jeśli stanowią dobra osobiste przedsiębiorcy lub pracowników.

W literaturze wskazuje się, że wiarygodne ustalenie wartości przedsiębiorstwa jest trudne i niejednoznaczne¹⁰⁸. Z tego względu postrzeganie przedsiębiorstwa w ujęciu ekonomicznym odbiega od kodeksowej definicji stworzonej na potrzeby prawa cywilnego. Biorąc pod uwagę cele, w związku z którymi sporządzana jest wycena przedsiębiorstwa, w nauce wyodrębniono wiele kategorii wartości przedsiębiorstwa¹⁰⁹. Ramy niniejszego artykułu nie pozwalają jednak na przybliżenie tej problematyki.

DLA WYCENY
PRZEDSIĘBIORSTWA W EKONOMII
PRZEWIDZIANO WIELE
ZRÓŻNICOWANYCH METOD,
KTÓRYCH ZASTOSOWANIE
PROWADZI CZĘSTO DO ZGOŁA
ODMIENNYCH WYNIKÓW.

Dla wyceny przedsiębiorstwa w ekonomii przewidziano wiele zróżnicowanych metod, których zastosowanie prowadzi często do zgoła odmiennych wyników. W literaturze wymienia się najczęściej metody majątkowe, dochodowe, porównawcze oraz mieszane¹¹⁰. Rozwijanie opisu poszczególnych metod należy uznać za zagadnienie marginesowe dla dalszej części rozważań. Należy jedynie zaznaczyć, że metody porównawcze polegają na sporządzeniu wyceny przedsiębiorstwa w oparciu o cenę, jaką uzyskano ze sprzedaży przedsiębiorstwa

podobnego z uwzględnieniem czynników korygujących¹¹¹. Natomiast w podejściu dochodowym podstawowym miernikiem jest związek pomiędzy wartością określonego dobra a jego obecną oraz przyszłą zdolnością do generowania dochodu¹¹². M. Habdas wskazuje metody porównawcze oraz dochodowe jako najczęściej stosowane przy wycenie wartości przedsiębiorstw¹¹³. Natomiast wartość rynkowa przedsiębiorstwa powinna stanowić podstawę ograniczenia odpowiedzialności nabywcy¹¹⁴. Należy zgodzić się z zaprezentowanym poglądem. Jeżeli jednak ustalona wartość przedsiębiorstwa okaże się zerowa lub ujemna, nabywca nie będzie ponosił żadnej odpowiedzialności za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa¹¹⁵. Jego odpowiedzialność jest wszakże ograniczona *pro viribus partimonii*.

Problematyczny z praktycznego punktu widzenia jest również wynikający z art. 55⁴ k.c. wymóg określenia wartości przedsiębiorstwa

według cen z chwili zaspokojenia wierzycieli. Problem ten nabiera większego znaczenia w przypadku wielości wierzycieli. Konieczne jest bowiem każdorazowe ustalenie tej wartości dla każdego z zaspakajanych wierzycieli. W literaturze zwraca się uwagę, że oznacza to konieczność sporządzenia nowej wyceny (lub aktualizacji dotychczasowej wyceny), co generuje dodatkowe koszty oraz jest czasochłonne¹¹⁶.

Opisane trudności doprowadziły do sformułowania w nauce postulatów *de lege ferenda*, aby w przepisie art. 55⁴ k.c. dokonać zmian w ten sposób, że ustalenie wartości przedsiębiorstwa dokonywane byłoby na dzień jego zbycia oraz odniesienie się do wartości rynkowej jako właściwej przy stosowaniu art. 55⁴ k.c.¹¹⁷ W ten sposób można uzyskać jednoznaczne określenie zakresu odpowiedzialności nabywcy¹¹⁸.

Podobnie rzecz się ma z gospodarstwem rolnym. Jako zorganizowany zespół składników

majątkowych może stanowić ono przedmiot obrotu¹¹⁹. W orzecznictwie uznaje się jednak za wskazane, aby w treści czynności prawnej, której przedmiotem jest gospodarstwo rolne, wymieniać w sposób szczegółowy jego składniki¹²⁰.

W literaturze dostrzega się przy tym trudności w stosowaniu omawianej regulacji przez organy egzekucyjne, które nie posiadają instrumentów do właściwego dokonywania ustaleń w zakresie ograniczenia odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego)¹²¹. Natomiast w orzecznictwie sądowym wprost wskazuje się, że sąd może – nie wymieniając przedmiotów ani ich wartości – uwzględnić powództwo, zastrzegając pozwanemu prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności zgodnie z art. 55⁴ k.c. Wartość nabytego przedsiębiorstwa może zaś zostać ustalona w postępowaniu egzekucyjnym. Działanie takie uznaje się za celowe biorąc pod uwagę aktualność wyceny na dzień zaspokojenia wierzyciela, a nie na dzień wydania merytorycznego orzeczenia w sprawie¹²².

Przepisy szczególne

Dążąc do określenia granic podstaw odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego), należy uwzględnić również przepisy, które w sposób szczególny regulują kwestie odrębne.

Należy tym samym zwrócić uwagę na unormowanie zawarte w art. 625 k.c. Zgodnie z nim, jeżeli po zawarciu umowy kontraktacji gospodarstwo producenta przeszło na inną osobę, wynikające z tej umowy prawa i obowiązki przechodzą na nowego posiadacza. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy przejście posiadania było następstwem odpłatnego nabycia gospodarstwa, a nabywca nie wiedział i mimo zachowania należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o istnieniu

”
ORGAN EGZEKUCYJNY,
EGZEKWUJĄC ROSZCZENIA
PRACOWNICZE, STANIE PRZED
KONIECZNOŚCIĄ USTALENIA,
W RAMACH KTÓREJ ZE
WSKAZANYCH REGULACJI
BĘDZIE KONCENTROWAŁA SIĘ
ODPOWIEDZIALNOŚĆ NABYWCY
PRZEDSIĘBIORSTWA.

umowy kontraktacji. Przytoczony przepis ma charakter szczególny w stosunku do art. 55⁴ k.c. Nie przewiduje on bowiem odpowiedzialności zbywcy i nabywcy gospodarstwa z tytułu umowy kontraktacji na zasadzie solidarności. Pozwala on dochodzić odszkodowania tylko od jednego z tych podmiotów w ramach alternatywy rozłącznej. Zasadniczo bowiem prawa i obowiązki wynikające z umowy kontraktacji przechodzą na nowego posiadacza gospodarstwa. Nie dotyczy to jednak wypadków, gdy do przejścia posiadania doszło w wyniku odpłatnego nabycia gospodarstwa, a nabywca nie wiedział i mimo dochowania należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o istnieniu umowy kontraktacji¹²³.

Prawo pracy

Problematyka dotycząca ustalenia zakresu odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa nabiera szczególnego znaczenia na gruncie prawa pracy. Zgodnie bowiem z art. 23¹ § 1 k.p. w razie przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę, staje się on z mocy prawa stroną w dotychczasowych stosunkach pracy¹²⁴. Regulacja ta wymaga uwzględnienia zastrzeżeń z art. 23¹ § 5 k.p. Dotyczy przy tym stosunków zatrudnienia istniejących w chwili przejścia zakładu.

Roszczenia dotyczące należności pracowników, z którymi umowa o pracę została rozwiązana przed dniem nabycia przedsiębiorstwa, nie mieszczą się w zakresie zastosowania wymienionego przepisu. W grę wchodzi jednak odpowiedzialność nabywcy w granicach określonych przez art. 55⁴ k.c. Organ egzekucyjny, egzekwując roszczenia pracownicze, stanie przed koniecznością ustalenia, w ramach której ze wskazanych regulacji będzie koncentrowała się odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa. Przejście zakładu pracy na innego pracodawcę może wszakże mieć miejsce również w związku ze zbyciem przedsiębiorstwa. W efekcie z chwilą nabycia przedsiębiorstwa nabywca odpowiada za zobowiązania pracownicze jako związane z prowadzeniem takiego przedsiębiorstwa. Również wypłata świadczeń ze środków Funduszu Świadczeń Pracowniczych (art. 23 ust. 1 ustawy z 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy¹²⁵), kreduje ograniczoną odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) wobec Funduszu (art. 55⁴ k.c.)¹²⁶.

Art. 1064²² k.p.c.

Odmierna regulacja dotyczy również egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Zgodnie z art. 1064²² § 1 k.p.c. nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest odpowiedzialny solidarnie z dłużnikiem za ujawnione w toku egzekucji zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego według zasad określonych w art. 55⁴ k.c.

Jeżeli przed zawarciem umowy sprzedaży przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego nabywca spłacił lub przejął takie zobowiązania, wartość przejętych należności zalicza się na poczet ceny kupna. Jeżeli nabyw-

ca wcześniej wpłacił cenę niepomniejszoną o tę wartość, zarządca zwraca mu nadwyżkę w terminie tygodnia od dnia zawarcia umowy sprzedaży. Zaliczenie lub zwrot nadwyżki nastąpi na podstawie dokumentów urzędowych lub prywatnych z podpisem urzędu poświadczonym, stwierdzającym spłatę lub przejęcie tych zobowiązań (art. 1064²² § 2 k.p.c.).

JEŻELI PRZED ZAWARCIEM UMOWY SPRZEDAŻY PRZEDSIĘBIORSTWA LUB GOSPODARSTWA ROLNEGO NABYWCA SPŁACIŁ LUB PRZEJĄŁ TAKIE ZOBOWIĄZANIA, WARTOŚĆ PRZEJĘTYCH NALEŻNOŚCI ZALICZA SIĘ NA POCZET CENY KUPNA.

Ustalenie podstaw i zakresu odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) wymaga znajomości i analizy szeregu norm materialnoprawnych oraz procesowych. Zakres wymaganych ustaleń ukształtowany został w sposób dość skomplikowany i wielowątkowy. Z tego też względu zasadnie zwraca się uwagę na trudności praktyczne prowadzenia postępowania wyjaśniającego, co przekłada się na zasadne zastrzeżenia w dokonywaniu przez organy egzekucyjne tego rodzaju ustaleń.

Ustalenie zakresu rzeczywistej odpowiedzialności nabywcy

Kolejnym zagadnieniem, jakie kształtuje się przy rozważaniu ograniczonej odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego), jest określenie rzeczywistego

zakresu odpowiedzialności wyrażonego kwotowo. Konieczność dokonania tego typu ustaleń pojawia się wówczas, gdy nabywca spłacił już część zobowiązań związanych z prowadzeniem nabytego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego), a postępowanie egzekucyjne dotyczy lub ma dotyczyć roszczeń zgłoszonych przez kolejnych wierzycieli. Prawidłowe ustalenie aktualnego zakresu odpowiedzialności nabywcy wymaga skrupulatnego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego kwestie wątpliwe. Konieczne wydaje się oparcie się na takich dokumentach, jak m.in. wykaz zawierający wyszczególnienie spłaconych wierzycieli, zapłaconych kwot, tytułów zapłaty oraz ich daty, wskazujący banki dokonujące przelewów oraz wysokości wyegzekwowanych przez inne organy egzekucyjne należności¹²⁷. Pomocne będą również adnotacje zamieszczone na tytule wykonawczym. Oparcie ustaleń na tego typu dokumentach, które nie budzą żadnych wątpliwości organu egzekucyjnego, daje pewność co do ich prawidłowości. Konieczność przeprowadzenia tego rodzaju ustaleń uzasadnia względ na ograniczoną odpowiedzialność nabywcy. Organ egzekucyjny jest zobowiązany do respektowania przepisów wyznaczających tę odpowiedzialność oraz zastrzeżenia zawartego w tytule wykonawczym.

Podsumowanie

Podstawowe znaczenie dla dopuszczalności prowadzenia egzekucji przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego ma art. 789 k.p.c. Na jego podstawie wierzyciel może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) prawomocnemu tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko zbywcy. Odpowiednie zastosowanie znajduje wówczas art. 788 § 1 k.p.c.

Ułatwienie w kwestach dowodowych przewidziano natomiast w art. 789¹ k.p.c.

W określonych przypadkach wierzyciel nie musi w ogóle występować z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy. Egzekucja przeciwko niemu będzie dopuszczalna na podstawie tytułu egzekucyjnego wydanego przeciwko zbywcy. Muszą jednak zostać spełnione przesłanki przewidziane w art. 789² k.p.c.

W RAZIE UCHYBIENIA PRZEZ WIERZYCIELA TERMINOWI MIESIĄCA NA ZŁOŻENIE WNIOSKU, MUSI ON SKIEROWAĆ WNIOSEK DO SĄDU NA PODSTAWIE ART. 789 K.P.C. O NADANIE KLAUZULI WYKONALNOŚCI PRZECIWKO NABYWCY.

Jeżeli do zbycia przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) dojdzie w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko zbywcy, nie jest wymagane uzyskanie klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy (art. 819¹ k.p.c.). Wszczęte postępowanie egzekucyjne kontynuowane jest wówczas z udziałem nabywcy wchodzącego w miejsce zbywcy.

W doktrynie zastrzeżenia budzi przede wszystkim przyznanie organowi egzekucyjnemu w art. 789² k.p.c. kompetencji do oceny istnienia podstaw do wszczęcia egzekucji przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego)¹²⁸. Formułowane wątpliwości należy uznać za słuszne. Zakres przesłanek podlegających badaniu jest zasadniczo zbieżny z przesłankami, jakie bada sąd w postępowaniu klauzulowym. Przyznanie organom egzekucyjnym kompetencji do

prowadzenia tak szczegółowego postępowania wyjaśniającego nie stanowi żadnego ułatwienia dla wierzyciela. W rzeczywistości obwarowane jest podobnymi wymaganiami jak w postępowaniu klauzulowym. Wkraczanie przez organy egzekucyjne w kwestie materialnoprawne należy dopuścić wyłącznie w przypadkach niezbędnych. Do takich nie należy przepis art. 789² k.p.c. W razie uchybienia przez wierzyciela terminowi miesiąca na złożenie wniosku, musi on skierować wniosek do sądu na podstawie art. 789 k.p.c. o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy. Należy uznać, że regulacja z art. 789² k.p.c. stanowi wyraz nadmiernego uprzywilejowania wierzyciela. Obliguje jednocześnie organ egzekucyjny do badania przesłanek, które powinny mieścić się w kompetencji sądu. Należy zatem postulować uchylenie art. 789² k.p.c., pozostawiając jednocześnie do zadań sądu badanie, czy zachodzą przesłanki do nadania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego).

Odnosząc się do pozostałych regulacji, należy uznać, że w świetle obecnego brzmienia art. 55⁴ k.c. nie ma innej drogi, niż pozostawienie w kompetencji organów egzekucyjnych określenia rzeczywistej granicy odpowiedzialności nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Z uwagi jednak na wielość znaczeń pojęcia wartości oraz zróżnicowanych metod wyceny należałoby w sposób jednoznaczny określić, o jaką wartość przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego) chodzi oraz jakie metody wyceny należy stosować przy określaniu tej wartości. Trzeba przy tym zgodzić się ze spostrzeżeniami sformułowanymi przez M. Habdasa, że należałoby stosować wartość rynkową, a preferowane metody wyceny to metoda porównawcza bądź dochodowa. Ujednolicone procedury wyceny pozwolą wszakże uniknąć uznaniowości oraz manipulowania wartościami, których obiektywne ustalenie we współczesnym

obrocie jest i tak już znacznie utrudnione. Wydaje się przy tym, że najlepszym sposobem dla unormowania zasygnalizowanych kwestii byłaby forma aktu wykonawczego.

Przypisy końcowe

- ¹ Zob. D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 730–1088*, t. IV, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, s. 283.
- ² Zob. postanowienie SN z 13 grudnia 2012 r., V CZ 61/12, LEX nr 1293854; W. Pawlak [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna. Art. 1–55⁴*, t. I, cz. 1, red. J. Gudowski, Warszawa 2021, LEX, art. 55⁴; D. Kokozska, *Odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Rozważania na tle postanowienia Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2012 r.*, V CZ 61/12, PS 2015, nr 2, s. 96; J. Widło, *Głosa do wyroku SN z dnia 4 kwietnia 2007 r.*, V CSK 18/07, OSP 2008, nr 9, s. 97 i n; E. Gniewek [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2017, s. 122; P. Nazaruk [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany*, red. J. Ciszewski, LEX/el. 2021, art. 55⁴; M. Habdasa, *Określanie wartości przedsiębiorstwa a odpowiedzialność jego nabywcy w świetle art. 55⁴ k.c.*, PiP 2003, nr 12, s. 61; M. Kaliński, K. Tatar, Ł. Trela, *Przeniesienie praw i obowiązków z umów związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa w związku z jego sprzedażą w trakcie postępowania upadłościowego, w szczególności w ramach przygotowawczej likwidacji (pre-pack)*, Dor.Restr. 2016, nr 4, s. 76–89; P. Brzeziński, *Odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa za zobowiązania zbywcy z tytułu czynu niedozwolonego*, PPH 2010, nr 8, s. 27–33.
- ³ Wyrok SN z 15 czerwca 2010 r., II CSK 2/10, LEX nr 621142; wyrok SN z 13 lutego 1985 r., IV CR 17/85, OSPiKA 1986, nr 3, poz. 53; W. Pawlak [w:] *op. cit.*; K. Czerwińska-Koral, *Odpowiedzialność nabywcy gospodarstwa rolnego za zobowiązania związane z prowadzeniem gospodarstwa w świetle poglądów judykatury*, RAIIP 2016, z. 1, s. 274; M. Habdasa, *op. cit.*, s. 61.
- ⁴ Zob. wyrok SN z 23 listopada 2012 r., IV CSK 598/12, LEX nr 1284765; K. Czerwińska-Koral, *op. cit.*, s. 274.
- ⁵ Brzmienie art. 55¹ k.c. uległo zmianie w wyniku jego nowelizacji dokonanej na mocy art. 1 pkt 5 ustawy z 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.

- z 2003 r. Nr 49 poz. 408), weszła w życie 25 września 2003 r. W stanie prawnym obowiązującym przed 25 września 2003 r., zamieszczona w art. 55¹ k.c. definicja przedsiębiorstwa zawierała również zobowiązania i obciążenia związane z prowadzeniem przedsiębiorstw (pkt 5), które usunięto w wyniku nowelizacji. W stanie prawnym obowiązującym od 25 września 2003 r. kodeksowa definicja przedsiębiorstwa zawiera wyłącznie aktywa.
- ⁶ Tak SN w uzasadnieniu uchwały z 25 czerwca 2008 r., III CZP 45/08, OSNC 2009, nr 7, poz. 97.
- ⁷ Zob. wyrok SN z 4 kwietnia 2007 r., V CSK 18/07, LEX nr 327889; J. Mojak [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Art. 1–449*¹⁰, t. I, red. K. Pietrzykowski, 2020, Legalis, art. 55⁴.
- ⁸ D. Kokoszka, *op. cit.*, s. 105.
- ⁹ J. Widło, *op. cit.*, s. 97 i n.
- ¹⁰ *Ibidem*.
- ¹¹ Zob. M. Habdas, *op. cit.*, s. 61.
- ¹² Zob. wyrok SN z 23 marca 2007 r., V CSK 518/06, LEX nr 488975.
- ¹³ Zob. wyrok SN z 21 grudnia 2000 r., IV CKN 208/00, LEX nr 52525; wyrok SN z 21 maja 2004 r., V CK 502/03, LEX nr 188494.
- ¹⁴ Zob. M. Habdas, *op. cit.*, s. 62.
- ¹⁵ Zob. *ibidem*, s. 61.
- ¹⁶ LEX nr 327889.
- ¹⁷ Tak też: K. Czerwińska-Koral, *op. cit.*, s. 274.
- ¹⁸ Zob. J. Widło, *op. cit.*, s. 97 i n.; D. Kokoszka, *op. cit.*, s. 106–108.
- ¹⁹ Zob. M. Muliński, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005, s. 191.
- ²⁰ Zob. *ibidem*, s. 192 oraz wymieniona tam literatura.
- ²¹ Zob. H. Pietrzkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz*, t. V, red. T. Erciński, Warszawa 2016, s. 209.
- ²² Zob. *ibidem*.
- ²³ Zob. *ibidem*.
- ²⁴ Zob. *ibidem*, s. 210.
- ²⁵ Zob. *ibidem*.
- ²⁶ Zob. P. Telenga [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz zaktualizowany. Art. 730–1217*, t. II, red. A. Jakubecki, Warszawa 2019, LEX, art. 789.
- ²⁷ Zob. *ibidem*.
- ²⁸ Zob. M. Muliński, *op. cit.*, s. 201. Tak też: H. Pietrzkowski [w:] *op. cit.*, s. 210.
- ²⁹ Zob. M. Muliński, *Nadawanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu po nowelizacji k.p.c. z 2004 i 2005 r.*, PPE 2006, nr 4–6, s. 49 i n.
- ³⁰ Zob. *ibidem*.
- ³¹ Zob. M. Muliński, *op. cit.*, s. 49 i n.
- ³² Zob. *ibidem*.
- ³³ Zob. *ibidem*.
- ³⁴ Zob. *ibidem*.
- ³⁵ Zob. P. Telenga [w:] *op. cit.*, art. 789.
- ³⁶ Zob. M. Muliński, *op. cit.*, s. 49 i n.
- ³⁷ Zob. *ibidem*.
- ³⁸ Zob. H. Pietrzkowski [w:] *op. cit.*, s. 209.
- ³⁹ Zob. P. Telenga [w:] *op. cit.*, art. 789.
- ⁴⁰ Zob. *ibidem*.
- ⁴¹ Zob. H. Pietrzkowski [w:] *op. cit.*, s. 213.
- ⁴² Zob. M. Muliński, *op. cit.*, s. 49 i n.
- ⁴³ Zob. *ibidem*.
- ⁴⁴ Zob. *ibidem*; tak też: M. Brulińska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2012, s. 385.
- ⁴⁵ Zob. M. Muliński, *op. cit.*, s. 49 i n.
- ⁴⁶ D. Zawistowski [w:] *op. cit.*, s. 284.
- ⁴⁷ Zob. D. Olczak-Dąbrowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, red. T. Szancilo, Warszawa 2019, s. 674.
- ⁴⁸ Zob. H. Pietrzkowski [w:] *op. cit.*, s. 307.
- ⁴⁹ Zob. *ibidem*, s. 306.
- ⁵⁰ Zob. *ibidem*, s. 307.
- ⁵¹ Zob. *ibidem*.
- ⁵² Zob. *ibidem*, s. 306.
- ⁵³ Zob. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa – Łódź 1978, s. 318.
- ⁵⁴ Zob. D. Zawistowski [w:] *op. cit.*, s. 380.
- ⁵⁵ Zob. M. Łochowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, red. T. Szancilo, s. 783.
- ⁵⁶ Uchwała SN z 25 czerwca 2008 r., III CZP 45/08, OSNC 2009, nr 7, poz. 97.
- ⁵⁷ *Ibidem*.
- ⁵⁸ Zob. K. Czerwińska-Koral, *op. cit.*, s. 277.
- ⁵⁹ Zob. E. Gniewek [w:] *op. cit.*, s. 121.
- ⁶⁰ Zob. J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ⁶¹ Jak wskazuje P. Nazaruk [w:] *op. cit.*, art. 55⁴, omawiany przepis nie odnosi się do nabycia pierwotnego, np. w razie zasiedzenia rzeczy, wywłaszczenia, egzekucji, decyzji administracyjnej czy z mocy ustawy.
- ⁶² Zob. D. Kokoszka, *op. cit.*, s. 99; E. Gniewek [w:] *op. cit.*, s. 122; P. Nazaruk [w:] *op. cit.*, art. 55⁴; J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ⁶³ Zob. J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ⁶⁴ D. Kokoszka, *op. cit.*, s. 99.
- ⁶⁵ Zob. K. Czerwińska-Koral, *op. cit.*, s. 277 oraz przytoczone tam orzecznictwo; wyrok SN z 23 marca 2007 r., V CSK 518/06, LEX nr 488975.
- ⁶⁶ Zob. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 788.
- ⁶⁷ Tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm., dalej jako: pr.up.
- ⁶⁸ Jak wskazuje P. Zimmerman, *op. cit.*, s. 788, chodzi tu o służebność drogi koniecznej, służebność

- przesyłu, służebność ustanowioną w związku z przekroczeniem granicy przy wznoszeniu budowli lub innego urządzenia, użytkowanie i prawa dożywotnika, służebności gruntowe utrzymywane w mocy postanowieniem sędziego komisarza
- ⁶⁹ Tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 170.
- ⁷⁰ Zob. J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ⁷¹ Zob. K. Czerwińska-Koral, *op. cit.*, s. 276; P. Nazaruk [w:] *op. cit.*, art. 55⁴; J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ⁷² Zob. wyrok SN z 10 stycznia 1972 r., I CR 359/71, OSNC 1972, nr 7–8, poz. 136.
- ⁷³ Wyrok SN z 28 czerwca 2000 r., IV CKN 72/00, LEX nr 52648.
- ⁷⁴ LEX nr 78892.
- ⁷⁵ LEX nr 188494.
- ⁷⁶ LEX nr 180897.
- ⁷⁷ LEX nr 786681.
- ⁷⁸ LEX nr 78892.
- ⁷⁹ LEX nr 1959497.
- ⁸⁰ OSNC 2006, nr 6, poz. 103.
- ⁸¹ Tak: Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z 25 marca 2003 r., I ACa 129/03, OSA 2003, nr 12, poz. 56.
- ⁸² Zob. A.S. Szlęzak, *Głosa do wyroku SN z dnia 6 lipca 2005 r., III CK 705/04*, OSP 2007, nr 1, s. 12 i n.; J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ⁸³ Zob. A. S. Szlęzak, *op. cit.*, s. 12 i n.
- ⁸⁴ Zob. D. Kokoszka, *op. cit.*, s. 100–101 oraz przytoczona tam literatura.
- ⁸⁵ Tak: P. Brzeziński, *op. cit.*, s. 27–33.
- ⁸⁶ Tak: *ibidem*.
- ⁸⁷ Zob. D. Kokoszka, *op. cit.*, s. 100 oraz przytoczona tam literatura.
- ⁸⁸ Zob. J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ⁸⁹ Zob. orzeczenie SN z 19 maja 1959 r., 3 CR 983/58, LEX nr 1633006.
- ⁹⁰ Postanowienie SN z 23 września 1983 r., IV CZ 63/83, OSPiKA 1984, nr 6.
- ⁹¹ Zob. D. Kokoszka, *op. cit.*, s. 103 oraz przytoczona tam literatura.
- ⁹² Zob. *ibidem*, s. 100.
- ⁹³ Zob. *ibidem*, s. 102.
- ⁹⁴ OSNC 1993, nr 9, poz. 154.
- ⁹⁵ Wyrok SN z 22 stycznia 2002 r., V CKN 1178/00, LEX nr 54337.
- ⁹⁶ Wyrok SN z 22 stycznia 2002 r., V CKN 1178/00, LEX nr 54337.
- ⁹⁷ *Ibidem*.
- ⁹⁸ Zob. E. Gniewek [w:] *op. cit.*, s. 122; wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z 26 listopada 2013 r., II Ca 1111/13, LEX nr 1717275.
- ⁹⁹ Zob. K. Czerwińska-Koral, *op. cit.*, s. 275.
- ¹⁰⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 20 września 2016 r., I ACa 187/16, LEX nr 2166477.
- ¹⁰¹ K. Czerwińska-Koral, *op. cit.*, s. 275.
- ¹⁰² Zob. M. Haldas, *op. cit.*, s. 56.
- ¹⁰³ OSPiKA 1987, nr 2, poz. 31.
- ¹⁰⁴ Zob. M. Haldas, *op. cit.*, s. 62–63.
- ¹⁰⁵ Zob. A. Paździor, *Zarządzanie wartością wspólnego przedsiębiorstwa*, Lublin 2015, s. 14–15.
- ¹⁰⁶ Zob. *ibidem*, s. 15 oraz wymieniona tam literatura.
- ¹⁰⁷ LEX nr 470908.
- ¹⁰⁸ Zob. E. Nowak, *Rola sprawozdań finansowych w szacowaniu wartości przedsiębiorstwa w świetle założeń koncepcyjnych Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, 2018, nr 1, s. 87; A. Paździor, *op. cit.*, s. 16; Zob. M. Haldas, *op. cit.*, s. 61.
- ¹⁰⁹ A. Paździor, *op. cit.*, s. 16 wyróżnia chociażby wartość ekonomiczną, wartość właściciela, wartość księgową, odtworzeniową, sprawiedliwą, wartość inwestycji, wartość nieodłączną, wartość likwidacji, wartość *goodwill*, wartość biznesu w działaniu, wartość kapitalizacji rynkowej, wartość dla biznesu, wartość zabezpieczenia, wartość rynkową, ekonomiczną wartość dodaną (EVA), rynkową wartość dodaną (MVA) oraz wartość dodaną dla akcjonariuszy (SHVA).
- ¹¹⁰ A. Paździor, *op. cit.*, s. 59–72; M. Haldas, *op. cit.*, s. 62–63.
- ¹¹¹ A. Paździor, *op. cit.*, s. 71.
- ¹¹² Zob. M. Haldas, *op. cit.*, s. 59.
- ¹¹³ Zob. *ibidem*, s. 63.
- ¹¹⁴ Zob. *ibidem*, s. 58.
- ¹¹⁵ Zob. *ibidem*, s. 63.
- ¹¹⁶ Zob. *ibidem*, s. 64.
- ¹¹⁷ Zob. *ibidem*, s. 65.
- ¹¹⁸ Zob. *ibidem*.
- ¹¹⁹ Zob. E. Gniewek [w:] *op. cit.*, s. 121.
- ¹²⁰ Zob. postanowienie SN z 9 grudnia 2010 r., IV CSK 210/10, LEX nr 1391324.
- ¹²¹ Zob. M. Haldas, *op. cit.*, s. 66.
- ¹²² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 21 listopada 2013 r., I ACa 1269/12, OSA 2015, nr 1, poz. 1.
- ¹²³ Zob. wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 17 grudnia 2013 r., II Ca 356/13, LEX nr 1719262.
- ¹²⁴ Jeżeli przedmiotem jest zakład, na którym opiera się całość działalności gospodarczej zbywcy, to zakład taki jest przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 55¹ k.c. i znajduje zastosowanie art. 55⁴ k.c. Tak: J. Mojak [w:] *op. cit.*, art. 55⁴.
- ¹²⁵ Tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 7.
- ¹²⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 22 lipca 2009 r., I ACa 196/09, LEX nr 1641263.
- ¹²⁷ *Ibidem*.
- ¹²⁸ Zob. D. Zawistowski [w:] *op. cit.*, s. 284.

Syntetyczna analiza zagadnień

DOSTĘPNA W CZYTELNI

do tej pory rozproszonych w różnych opracowaniach

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

www.czytelnia.currenda.pl

Przegląd orzecznictwa

MATEUSZ SZTANDUR

Absolwent studiów
doktoranckich UG

POSTANOWIENIE SĄDU REJONOWEGO POZNAŃ-GRUNWALD I JEŻYCE W POZNANIU Z 13 LIPCA 2021 R.

Hasła

Zbieg egzekucji
Nadzór judykacyjny
Art. 759 § 2 k.p.c.

Sentencja

Sąd w toku postępowania – na skutek wniosku komornika o podjęcie działań w trybie nadzoru judykacyjnego na podstawie

art. 759 § 2 k.p.c.¹ – postanowił polecić komornikowi przekazanie sprawy w związku ze zbiegiem egzekucji do świadczenia emerytalno-rentowego.

Stan faktyczny

Pismem z maja 2021 r. komornik zwrócił się do Prezesa Sądu z wnioskiem o wydanie stosownego zarządzenia w ramach nadzoru judykacyjnego wynikającego z przepisu art. 759 § 2 k.p.c. drugiemu organowi egzekucyjnemu. W uzasadnieniu swojego stanowiska komornik wskazał, że w marcu 2021 r. został zawiadomiony o zbiegu egzekucji, w związku z czym wezwał komornika, który dokonał zajęcia tego samego świadczenia, do przekazania akt prowadzonego przez niego postępowania, z uwagi na fakt, że dłużnik zamieszkuje w jego rewirze. Z uwagi na brak odmowy oraz brak postanowienia o przekazaniu, zasadne okazało się wystąpienie do

Prezesa Sądu o wydanie stosownego zarządzenia w trybie nadzoru.

Komornik, którego wezwano do przekazania akt, wskazał, że postępowanie przeciwko dłużnikowi prowadzi nieprzerwanie od 1992 r. Zgodnie z treścią art. 8 pkt 14 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji² jest więc komornikiem właściwym do prowadzenia egzekucji, ponieważ komornik właściwy w chwili wszczęcia postępowania pozostaje właściwy do jego ukończenia (choćby podstawy właściwości zmieniły się). Komornik ten wskazał również, że ewentualna zmiana adresu zamieszkiwania w toku postępowania nie powoduje zmiany właściwości, w związku z czym przesłane mu wezwanie o przekazanie akt jest całkowicie bezzasadne i stoi w opozycji do przywołanych przepisów.

Ustalenia i rozstrzygnięcie Sądu

Komornik, który został wezwany do przekazania akt, prowadzi postępowanie w sprawie od 1992 r. (zarejestrowanej w repertorium KMP). W momencie wszczęcia egzekucji był właściwy ze względu na miejsce zamieszkania również z uwagi na miejsce zamieszkania wierzyciela (co ma znaczenie w przypadku sprawy, której przedmiotem jest egzekucja świadczenia alimentacyjnego). Komornik, który złożył wniosek do Prezesa Sądu, wszczął postępowanie w styczniu 2021 r. – jako organ egzekucyjny właściwości ogólnej dłużnika zgodnie z aktualnym miejscem zamieszkania (w sprawie zarejestrowanej w repertorium KM). W lutym dokonał zajęcia świadczenia emerytalno-rentowego. W odpowiedzi otrzymał informację, że z uwagi na realizowanie potrąceń w maksymalnym wymiarze do sprawy alimentacyjnej, zajęcie nie może zostać zrealizowane.

Sąd zauważył, że na mocy art. 298 ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej

ustawy stosuje się przepisy ustawy zmieniającej w art. 261 u.k.s., w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Przepis ten wskazuje szereg zmian w ustawie z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego – m.in. wprowadzono art. 763³ k.p.c. i wyrażoną w nim zasadę utrwalenia właściwości, która stanowi, że komornik właściwy do prowadzenia egzekucji, w chwili wszczęcia postępowania pozostaje właściwy do czasu jego zakończenia, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy. Reguła ta nie ma jednak charakteru bezwzględnego, ponieważ przełamują ją przypadki zbiegu egzekucji, a także rozwiązanie przewidziane w § 2 przedmiotowego przepisu dotyczące świadczeń alimentacyjnych.

Zgodnie z treścią art. 773¹ k.p.c. w wypadku zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzycelności lub praw, dalszą egzekucję prowadzi komornik właściwy według przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Pojęcie właściwości w tym znaczeniu wskazuje na odwołanie do przewidzianych w kodeksie kryteriów oznaczenia właściwości komornika do prowadzenia egzekucji poszczególnymi sposobami. W związku z tym, dla oceny kryteriów właściwości miejscowej komornika należy przyjmować zgodnie z ogólnymi zasadami obowiązującymi w postępowaniu egzekucyjnym.

Fot. Canva Chris Ryan

Sąd zauważył również, że na mocy art. 895 § 1 k.p.c. egzekucja prowadzona z innych wierzytelności należy do komornika sądu właściwości ogólnej dłużnika, przeciwko któremu toczy się egzekucja, a w przypadku braku podstaw do jej oznaczenia – do komornika właściwości ogólnej osoby zobowiązanej względem dłużnika. Gdy takiej osoby nie ma, egzekucja należy do komornika tego sądu, w okręgu którego znajduje się przedmiot świadczenia lub prawa.

W przedmiotowej sprawie przedmiotem postępowania KMP jest wierzytelność należna Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego oraz Prezydentowi Miasta Poznań. Z uwagi na miejsce siedziby tych podmiotów należy przyjąć, że komornik prowadzący to postępowanie nie jest właściwy ze względu na miejsce siedziby wierzyciela. Również przy przyjęciu odmiennego stanowiska, komornik ten i tak byłby zobowiązany do przekazania sprawy do komornika właściwości ogólnej dłużnika – zgodnie z art. 1081 § 2 k.p.c.³

Sąd wskazał, że w rozpoznawanej sprawie komornik, który dokonał pierwszego zajęcia świadczenia (w sprawie KMP), pomimo zmiany miejsca zamieszkania dłużnika – aż do momentu zajęcia zbiegu, był komornikiem właściwym – zgodnie z art. 763³ § 1 k.p.c. Przestał nim jednak być w rozumieniu art. 773¹ § 1 k.p.c.⁴ w momencie wystąpienia zbiegu.

Z uwagi na powyższe, Sąd uznał, że komornik, który dokonał zajęcia jako drugi, jest organem właściwym i winien prowadzić egzekucję łączną, ponieważ w chwili dokonania zajęcia (do którego nastąpił zbieg), dłużnik zamieszkiwał w jego rewirze.

POSTANOWIENIE SĄDU OKRĘGOWEGO W GDAŃSKU Z 5 LISTOPADA 2021 R.

Hasła

Przewlekłość postępowania
Wyznaczenie licytacji nieruchomości
na skutek złożenia wniosku przed
wejściem w życie „uCovid”

Sentencja

Sąd Okręgowy w Gdańsku po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym sprawy ze skargi wierzyciela o naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wejherowie:

1. stwierdził, że wystąpiła przewlekłość postępowania;
2. zlecił Sądowi Rejonowemu w Wejherowie przeprowadzenie egzekucji udziału dłużnika w nieruchomości i wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nie później niż do 31 stycznia 2022 r.;
3. przyznał na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Wejherowie) kwotę 2000 zł.

Stan faktyczny

W lipcu 2021 r. do Sądu Okręgowego w Gdańsku wpłynęła skarga wierzyciela na naruszenie prawa do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki toczącej się przed Sądem Rejonowym w Wejherowie sprawy. Skarżący wniósł m.in. o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu nastąpiła przewlekłość,
2. wydanie Sądowi Rejonowemu w Wejherowie zalecenia przeprowadzenia egzekucji i wyznaczenie terminu pierwszej licytacji;
3. przyznanie od Sądu Rejonowego w Wejherowie na rzecz skarżącego kwoty 5000 zł

W uzasadnieniu swojego stanowiska strona skarżąca wskazała, że kilkakrotnie zwracała się o wyznaczenie terminu licytacji, co ostatecznie, na skutek stanowiska Sądu Rejonowego w Wejherowie, nie nastąpiło. W dalszej części uzasadnienia podano, że sposób procedowania, terminowość, podstawy podejmowanych czynności budzą poważne wątpliwości, ponieważ w przedmiotowej sprawie nie są stosowane przepisy k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, a co za tym idzie – również przepisu art. 952¹ § 5 k.p.c.⁵ W ocenie strony skarżącej brak jest racjonalnej argumentacji uzasadniającej stanowisko Sądu o braku podstaw do wyznaczenia terminu licytacji.

Prezes Sądu Rejonowego w Wejherowie po przystąpieniu do prowadzonego postępowania złożył wnioski o oddalenie skargi, stwierdzając, że czynności podejmowane były w sprawie adekwatnie do stopnia

jej zaawansowania, nie naruszając w żadnej mierze prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym czasie. Jako podstawę dla odmowy wyznaczenia terminu licytacji wskazano, że lokal służy dłużnikowi na potrzeby mieszkaniowe.

Sąd Okręgowy po rozpoznaniu sprawy ustalił, że w grudniu 2018 r. do Sądu Rejonowego w Wejherowie wpłynęło pismo komornika dotyczące pozostawienia zajętej nieruchomości w zarządzie dłużnika oraz wezwanie do zapłaty. Sprawę zarejestrowano w tym samym miesiącu. Również w grudniu 2018 r. wierzyciel wystąpił do komornika o dokonanie opisu i oszacowania, a następnie wyznaczenie terminu licytacji. Zarządzeniem ze stycznia 2019 r. Sąd zobowiązał Komornika do udzielenia informacji o podjętych w sprawie działaniach. Odpowiedź została udzielona. W czerwcu 2019 r. wydano zarządzenie w przedmiocie przedłożenia akt sprawy Sądowi. W marcu 2020 r. do Sądu wpłynęły pisma komornika wskazujące na to, że postępowanie pozostaje na etapie opisu i oszacowania. Zwrócono się również o zaproponowanie terminu licytacji. Zarządzeniem z kwietnia 2020 r. wyznaczono termin pierwszej licytacji. Po przesłaniu przez komornika akt sprawy do sądu, pierwsza licytacja wyznaczona na dzień 9 lipca 2020 r. została zniesiona wobec okoliczności, że nieruchomość pozostaje zamieszkała i służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika. W grudniu 2020 r. komornik, w odpowiedzi na zapytanie Sądu o stan postępowania, wskazał, że egzekucja z nieruchomości pozostaje na etapie wyznaczenia terminu licytacji, co będzie możliwe do wykonania w terminie wskazanym w art. 952¹ § 5 k.p.c. Pismem z marca 2021 r. wierzyciel wniósł o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji, zaznaczając, że przepis, na który powoływał się komornik, nie znajduje zastosowania w prowadzonym postępowaniu. Sąd Rejonowy w czerwcu 2021 r. ponownie zwrócił

Fot. Canva Aksonsat Uanithoeng

komornikowi akta bez wyznaczonego terminu licytacji z uwagi na wykorzystywanie lokalu do celów mieszkaniowych.

Ustalenia Sądu i rozstrzygnięcie

Sąd Okręgowy uznał, że skarga zasługiwała na uwzględnienie. Na wstępie wskazano, że z przewlekłością postępowania mamy do czynienia wówczas, gdy trwa ono dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego i pozostaje to w związku przyczynowym z działaniem lub bezczynnością sądu. Rozważając podniesione zarzuty Sąd uznał, że nie sposób zakwestionować stanowiska skarżącego o istnieniu przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w Wejherowie. Jak wynika z akt sprawy, pierwsze czynności faktycznie

podejmowane były bezzwłocznie. Nie podzielono więc poglądu, że do lutego 2019 r. w sprawie miała miejsce jakakolwiek zwłoka. Inaczej przedstawia się natomiast sytuacja od marca 2019 r. Czynności podejmowane przez Sąd następowały w lutym 2020 r., marcu 2020 r. oraz kwietniu 2020 r. Tym samym stwierdzić należało, że w okresie pomiędzy 23 września 2019 r. a 20 kwietnia 2020 r. nie były podejmowane żadne istotne czynności w sprawie, a pomiędzy zarządzeniem w przedmiocie wyznaczenia terminu licytacji a jego wykonaniem minął niemalże miesiąc. Ostatecznie pierwszy termin licytacji został przez Sąd wyznaczony na lipiec 2020 r., czyli rok i 7 miesięcy od pierwotnego wniosku wierzyciela, a następnie został zniesiony w oparciu o treść art. 952¹ § 5 k.p.c. Sąd Okręgowy podzielił również pogląd, że w realiach niniejszej sprawy regulacja ta nie znajduje zastosowania.

Sąd zważył ponadto, że przepis w obowiązującym brzmieniu wszedł w życie na mocy

Fot. Canva utah778

art. 2 w zw. z art. 76 pkt 1 ustawy z 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 („uCOVID”). Zasadnicze znaczenie dla możliwości stosowania art. 952¹ § 5 k.p.c. w rozpoznawanej sprawie przedstawia art. 64 uCOVID. Zgodnie z jego treścią przepisy ustawy zmienianej w art. 2 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli przed tą datą nie został złożony przez wierzyciela wniosek o wyznaczenie terminu pierwszej licytacji nieruchomości.

Sąd Okręgowy stwierdził, że ubocznie należy także zauważyć, że przedmiotem egzekucji w sprawie był udział w nieruchomości. Wykładnia treści art. 952¹ k.p.c. dokonana przez sąd prowadzi do wniosku, że przepis ten dotyczy w istocie nieruchomości jako całości. Normatywna treść nie wskazuje bowiem, by ochronie podlegał właśnie udział w nieruchomości. W przypadku ewentualnego zbycia udziału dłużnik nie traci prawa do zamieszkiwania w nim (z mocy art. 28¹ k.r.o.). Również zgodnie z treścią art. 15z uCOVID od 31 marca 2020 r. w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemiologicznego albo stanu epidemii nie wykonuje się tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego. Zakaz obowiązuje do czasu zniesienia zakazu eksmisji albo odwołania stanu epidemii.

W obliczu ustalonych czynności Sąd Okręgowy stwierdził, że w prowadzonym postępowaniu dopuszczono się naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Upływ czasu, podczas którego nie podjęto żadnych czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, nie może zostać oceniony inaczej jak tylko opieszałość sądu w procedowaniu, skutkująca naruszeniem prawa strony procesu do rozpoznania sprawy bez zbędnej

W PRZYPADKU EWENTUALNEGO ZBYCIA UDZIAŁU DŁUŻNIK NIE TRACI PRAWA DO ZAMIESZKIWANIA W NIM (Z MOCY ART. 28¹ K.R.O.).

zwłoki. Z tego też względu Sąd postanowił uwzględnić skargę i stwierdzić przewlekłość. W konsekwencji tego stwierdzenia skarżącemu przyznano kwotę 2000 zł, która uzasadniona jest rzeczywistym kresem trwania przewlekłości, jej przyczynami i znaczeniem dla strony skarżącej. Sąd uwzględnił również żądanie w zakresie wydania zaleceń Sądowi Rejonowemu do wyznaczenia terminu licytacji – mając przy tym na uwadze treść art. 156 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami oraz ogólną zasadę wyznaczania terminu licytacji nieruchomości, ustanowioną przez przepis art. 952 k.p.c.⁶

POSTANOWIENIE SĄDU REJONOWEGO GDAŃSK-PÓŁNOC W GDAŃSKU Z 22 GRUDNIA 2021 R.

Hasła

Art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.

Art. 801 § 1, § 3, § 4 k.p.c.

Art. 827 k.p.c.

Zarzut przedwczesnego i niedopuszczalnego umorzenia

Sentencja

Starszy referendarz po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym sprawy egzekucyjnej w przedmiocie skargi wierzyciela na czynność komornika na postanowienie w przedmiocie umorzenia postępowania postanowił

oddalić skargę i obciążyć wierzyciela kosztami postępowania.

Stan faktyczny

Wierzyciel w przedmiotowym postępowaniu złożył skargę na postanowienie komornika wydane w maju 2021 r. i wniósł o jego uchylenie, zarzucając mu:

- naruszenie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.⁷ w zw. z art. 801 § 1 i § 4 k.p.c.⁸ poprzez błędne zastosowanie i umorzenie postępowania na skutek stwierdzenia, iż jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych, pomimo niewyczerpania procedury związanej z przeprowadzeniem z urzędu czynności przewidzianych w art. 801 § 1 k.p.c., a także bez wcześniejszego, obligatoryjnego wysłuchania wierzyciela w trybie art. 827 k.p.c.⁹;
- naruszenie art. 801 § 4 k.p.c. poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji pozbawienie wierzyciela ustawowego prawa do oceny zasadności i zlecenia komornikowi poszukiwania majątku dłużnika, w związku z umorzeniem postępowania, pomimo nieodebrania od dłużnika wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności oraz bez wysłuchania wierzyciela w sposób przewidziany w art. 827 § 1 k.p.c.;
- naruszenie art. 801¹ § 3 k.p.c.¹⁰ w zw. z art. 801¹ § 2 k.p.c.¹¹ poprzez błędną wykładnię i pozbawienie wierzyciela ustawowego prawa do zwrócenia się do organu egzekucyjnego o nakazanie przymusowego doprowadzenia dłużnika celem złożenia wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności, w wyniku dowolnego uznania o nieobciążeniu dłużnika grzywną, pomimo że dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie złożył wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności, w sytu-

acji, gdy inne działania komornika nie doprowadziły do ustalenia majątku dłużnika, a złożenie wniosku o przymusowe doprowadzenie dłużnika musi być poprzedzone nałożeniem na dłużnika grzywny;

• naruszenie art. 760 § 1¹ k.p.c.¹² poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji nierozpoznanie wniosków wierzyciela złożonych w sprawie oraz niepodjęcie niezbędnych czynności, o których przeprowadzenie wnosił wierzyciel, bez jakiegokolwiek wyjaśnienia ze strony komornika o przyczynach pominięcia wniosków wierzyciela.

W uzasadnieniu skargi pełnomocnik wierzyciela wskazał, że wierzyciel wniósł o wszczęcie i przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi, wskazując w toku postępowania listę czynności, których dokonanie, w ocenie wierzyciela, było uzasadnione a które komornik jest zobowiązany podejmować z urzędu w trybie art. 801 §1 k.p.c. W opinii pełnomocnika wierzyciela, umorzenie postępowania nastąpiło przedwcześnie i jako niedopuszczalne – powinno zostać uchylone w całości. Komornikowi zarzucono również nieprzeprowadzenie wszystkich działań oraz brak wysłuchania wierzyciela w trybie art. 801 § 4 k.p.c. W ocenie pełnomocnika wierzyciela, komornik, umarzając postępowanie w opisanych okolicznościach, nie mógł prawidłowo ocenić,

Fot. Canva superhotno

czy istnieją podstawy do zakończenia postępowania zgodnie z art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.¹³ z powodu braku przeprowadzenia wszystkich czynności, które pozwoliłyby ustalić faktyczną sytuację majątkową dłużnika. Wskazano również, że w związku z tym, iż komornik nie odebrał wykazu majątku, nie sposób stwierdzić, czy umorzenie było zasadne i czy istniały podstawy do zlecenia poszukiwania majątku. Ponadto zwrócono uwagę, że komornik dysponował wnioskiem wierzyciela z wykazem czynności, jakie mają być podjęte, aby egzekucja prowadzona była w sposób optymalny kosztowo i przez to najmniej uciążliwa dla dłużnika.

Mając na uwadze powyższe, zdaniem pełnomocnika wierzyciela, komornik, nie dopełniając przewidzianej przepisami procedury, bezpodstawnie ograniczył wierzycielowi prawo do podjęcia decyzji o zleceniu poszukiwania majątku.

Ustalenia Sądu i rozstrzygnięcie

Starszy referendarz nie miał wątpliwości, że skarga podlega oddaleniu. W pierwszej kolejności odniesiono się do zarzutu umorzenia bez podjęcia przez komornika wszystkich czynności zmierzających do ustalenia majątku dłużnika zarówno z urzędu, jak i zawnioskowanych przez wierzyciela. Komornik w toku egzekucji dokonał zajęcia wierzytelności przysługującej dłużnikowi od organu podatkowego, wezwał dłużnika do złożenia wykazu majątku, skierował zapytanie do banków o rachunki, złożył wniosek o udostępnienie danych z CEPIK oraz złożył wniosek o udostępnienie danych ze zbiorów ZUS. W ocenie Sądu komornik dokonał wszystkich czynności, których wykonanie nakłada na niego przepis art. 801 § 1 k.p.c., oraz zawnioskowanych przez wierzyciela. Uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły na pełne zobrazowanie sytuacji majątkowej dłużnika i były wystarczające do ustalenia, czy

z przedmiotowej egzekucji uzyska się sumy wyższe od jej kosztów.

W odpowiedzi na zarzut naruszenia art. 801¹ § 2 k.p.c. należy wskazać, że w ocenie starszego referendarza odstąpienie przez komornika od nałożenia na dłużnika grzywny było zasadne, ponieważ obciążenie nią osoby, która nie posiada majątku, nie jest celowe. Ponadto zastosowanie środka przymusu w postaci grzywny podlega wyłącznie ocenie komornika i brak jego zastosowania nie może być traktowane jako naruszenie art. 801¹ k.p.c.

”
W OCENIE PEŁNOMOCNIKA
WIERZYCIELA, KOMORNIK,
UMARZAJĄC POSTĘPOWANIE
W OPISANYCH
OKOLICZNOŚCIACH, NIE
MÓGŁ PRAWIDŁOWO
OCENIĆ, CZY ISTNIEJĄ
PODSTAWY DO ZAKOŃCZENIA
POSTĘPOWANIA ZGODNIE
Z ART. 824 § 1 PKT 3 K.P.C.

Odnosnie do zarzutu naruszenia art. 801 § 4 k.p.c., starszy referendarz uznał, że przepis ten dotyczy sytuacji, gdy żadne z podjętych przez komornika działań nie doprowadziło do ustalenia majątku dłużnika, pozwalającego nawet na zaspokojenie kosztów egzekucji. Również wysłuchany w ten sposób wierzyciel, aby mógł kontynuować egzekucję (po łącznym spełnieniu warunków wynikających z treści przedmiotowego przepisu), musi złożyć wniosek o poszukiwanie majątku. W niniejszym postępowaniu wierzyciel nie złożył wniosku o skierowanie egzekucji do oznaczonych składników majątku.

Wskazał jedynie sposoby w treści wniosku egzekucyjnego. Ponadto dłużnik nie złożył wykazu majątku, a komornik nie odnalazł składników tego majątku, który podlegałby egzekucji.

Mając na uwadze powyższe, należało uznać, że nie nastąpiły przesłanki określone art. 801 § 4 k.p.c., a z których wystąpieniem komornik winien wysłuchać wierzyciela w sposób przewidziany w art. 827 § 1 k.p.c. Dlatego też zarzut naruszenia przepisu 801 § 4 k.p.c. należy uznać za chybiony.

Reasumując, starszy referendarz oddalił skargę wierzyciela, uznając, że nie zasługuje ona na uwzględnienie.

Przypisy końcowe

- ¹ Sąd z urzędu wydaje komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwa spostrzeżone uchybienia. Ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń jest wiążąca dla komornika
- ² Obecnie 763³ § 1 k.p.c. – komornik właściwy do prowadzenia egzekucji, zgodnie z przepisami niniejszego kodeksu, w chwili wszczęcia postępowania pozostaje właściwy do czasu jego zakończenia, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy.
- ³ Komornik ten jest obowiązany zawiadomić o wszczęciu egzekucji komornika sądu ogólnej właściwości dłużnika. Komornik zawiadomiony zażąda przekazania mu sprawy wraz ze ściągniętymi kwotami, jeżeli wskutek dalszych zajęć suma uzyskana ze wszystkich egzekucji nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli. Jeżeli dokonane zostało zajęcie wynagrodzenia za pracę lub wierzytelności, równocześnie z przekazaniem sprawy komornik zawiadamia pracodawcę, dłużnika, względnie wierzyciela zajętej wierzytelności, że dalszych wpłat należy dokonywać komornikowi, któremu sprawę przekazano.
- ⁴ W wypadku zbiegu egzekucji do tych samych rzeczy, wierzytelności lub praw, dalszą egzekucję prowadzi komornik właściwy według przepisów niniejszego kodeksu.
- ⁵ Licytacji lokalu mieszkalnego lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, nie przeprowadza się w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz 90 dni po jego zakończeniu.
- ⁶ Zajęta nieruchomość ulega sprzedaży w toku licytacji publicznej. Termin licytacji nie może być wyznaczony wcześniej niż po upływie dwóch tygodni po uprawnoczeniu się opisu i oszacowania ani też przed uprawomocnieniem się wyroku, na podstawie którego wszczęto egzekucję.
- ⁷ Postępowanie umarza się w całości lub w części z urzędu, jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych.
- ⁸ § 1. Jeżeli wierzyciel albo sąd zarządzający z urzędu przeprowadzeniem egzekucji albo uprawniony organ żądający przeprowadzenia egzekucji nie wskaże majątku pozwalającego na zaspokojenie świadczenia, komornik z urzędu: 1) ustala majątek dłużnika w zakresie znanym mu z innych prowadzonych postępowań albo na podstawie publicznie dostępnych źródeł informacji albo rejestrów, do których ma dostęp drogą elektroniczną; 2) wzywa dłużnika do złożenia wykazu majątku.
§ 4. Jeżeli pomimo skierowania egzekucji do oznaczonych przez wierzyciela składników majątku dłużnika i podjęcia czynności przewidzianych w § 1 pkt 1 oraz odebrania od dłużnika wykazu majątku nie zdołano ustalić majątku pozwalającego nawet na zaspokojenie kosztów egzekucyjnych, komornik wysłucha wierzyciela w sposób przewidziany w art. 827 § 1. W takim przypadku warunkiem żądania przez wierzyciela dalszego prowadzenia egzekucji jest zlecenie komornikowi poszukiwania majątku dłużnika.
- ⁹ § 1. Przed zawieszeniem albo umorzeniem postępowania można wysłuchać wierzyciela i dłużnika.
§ 2. Na wniosek wierzyciela lub dłużnika organ egzekucyjny wyda zaświadczenie o umorzeniu postępowania.
- ¹⁰ Jeżeli dłużnik, mimo ukarania go grzywną, nie złożył wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności, komornik właściwości ogólnej dłużnika na wniosek wierzyciela zwróci się do sądu o nakazanie przymusowego doprowadzenia dłużnika celem złożenia wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności.
- ¹¹ Jeżeli dłużnik bez usprawiedliwionej przyczyny nie złoży wykazu majątku wraz z oświadczeniem o jego prawdziwości i zupełności albo nie udzielił odpowiedzi na zadane mu pytanie, komornik może ukarać go grzywną.
- ¹² Komornik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, podejmuje niezbędne czynności.
- ¹³ Postępowanie umarza się w całości lub części z urzędu jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych.

Moja Kancelaria

WWW.CURRENDA.PL

Moja Kancelaria –
wygoda, oszczędność
oraz wsparcie

Moja Kancelaria to pakiet produktów i usług informatycznych, dzięki którym możesz pracować w kancelarii oraz zdalnie na tych samych danych. Zwiększysz swoje możliwości i konkurencyjność. Obniżysz koszty oraz podniesiesz poziom wydajności swojej infrastruktury informatycznej.

Dlaczego warto

Aplikacja komornicza z dowolnego miejsca

Połączenie z internetem – potrzebujesz tylko tego, by móc korzystać z aplikacji komorniczej poza kancelarią.

Nieograniczona pojemność bazy danych

W ramach Mojej Kancelarii otrzymujesz nieograniczone miejsce do przechowywania bazy danych.

Outsourcing usług informatycznych

Obowiązki związane z obsługą, utrzymaniem i rozwijaniem Twojej infrastruktury informatycznej są po naszej stronie.

Jedna miesięczna opłata

Moja Kancelaria to zestawienie wielu produktów i usług, które otrzymujesz w ramach jednej faktury miesięcznej i jednej płatności.

Podwójne przechowywanie danych

Jednocześnie gromadzisz i przetwarzasz dane w kancelarii na serwerze Synology DS920+ oraz w przestrzeni w NASK.

Przejdź na Moją Kancelarię!

Skontaktuj się z nami, aby dowiedzieć się więcej

Zadzwoń: 58 550 38 75
lub napisz: marketing@currenda.pl

Phishing, czyli jak nie dać się złowić

Kto z nas nie otrzymał wiadomości czy telefonu z informacją o wielkiej wygranej lub o kamienicy w spadku? Wystarczy tylko podać PESEL i nazwisko panięskie matki... Nie ma chyba osoby, wobec której nie próbowano phishingu. To niestety nasza codzienność. Co gorsza, phishing to już nie maile od księcia z Nigerii czy od prawnika zmarłego wujka z Hiszpanii. Obecnie przestępcy stosują bardziej wyrafinowane i wiarygodniejsze metody wyłudzenia danych.

PATRYCJA WOJCIECHOWSKA

Specjalista ds. ochrony
danych osobowych
Currenda Sp. z o.o.

Pandemia stworzyła więcej możliwości do prowadzenia kampanii phishingowych. Przestępcy wykorzystują aktualny kryzys oraz wzrost liczby osób pracujących zdalnie, co sprzyja izolacji i niskiej świadomości społecznej tego typu oszustw. Odpowiedzmy sobie więc na pytania, czym jest ten cały phishing i czy jest się czego bać.

Phishing to rodzaj przestępstwa polegającego na podszywaniu się pod inną osobę lub określoną instytucję w celu wyłudzenia infor-

macji (np. nazwy użytkownika i hasła, numeru karty płatniczej, numeru PESEL, kodu PIN, nazwiska panięskiego matki) lub zainfekowaniu sprzętu złośliwym oprogramowaniem. Słowo phishing pochodzi od określenia *password harvesting fishing* („łowienie hasel”), więc nie bez powodu kojarzy się z rybami. Oszuści zarzucają wędkę i czekają, aż ktoś połknie haczyk. W roli przynęty zazwyczaj wykorzystywane są podrobione wiadomości e-mail, SMS-y oraz fałszywe witryny internetowe. Przestępcy coraz częściej działają także za pośrednictwem portali społecznościowych (np. Facebook) i komunikatorów (takich jak WhatsApp, Messenger). Ostatnimi czasy do nielegalnego pozyskiwania danych wykorzystują także rozmowy telefoniczne.

Oszuści są coraz bardziej innowacyjni, a ataki na duże firmy dają im większe zyski niż wyłudzenie danych od domowego użytkownika sieci. Nie znaczy to jednak, że możemy czuć się bezpieczni. Próby kradzieży danych często poprzedzone są rekonesansem. Wielu z nas nawet nie zdaje sobie sprawy z tego, ile informacji na nasz temat krąży w sieci. A udostępniamy je – świadomie lub nie – w większości sami. Dane ofiary (np. adres e-mail) zwykle są łatwo dostępne w internecie, a ich znajomość może ułatwić przestępcom „pracę”.

Metod i scenariuszy wyłudzeń danych jest już naprawdę dużo. Wykorzystywane są do tego wszelkie dostępne formy komunikacji elektronicznej. Plan ataku jest dopasowany do aktualnej sytuacji (np. politycznej, epidemiologicznej) lub do panujących w społeczeństwie nastrojów. W przeciwieństwie do innych ataków komputerowych, phishing koncentruje się na wykorzystaniu metod inżynierii społecznej. Osoby próbujące wyłudzić dane nie skupiają się na wyszukiwaniu luk w zabezpieczeniach, często nie posiadają też zaawansowanej wiedzy z zakresu technologii. Ich celem jest nakłonienie osoby do działania zgodnie z ich zamierzeniami. W celu wzbudzenia zaufania ofiary – korzystając z autorytetu osoby lub instytucji – podszywają się pod powszechnie rozpoznawalne podmioty: urzędy, banki, firmy, dostawcy prądu, gazu czy internetu. Natoryczne jest występowanie w tego typu działaniach również jako kurier, bo pandemia wywołała ogromne zapotrzebowanie na te usługi. Bywa, że przestępcy podają się za naszych znajomych¹. Wszystko po to, by pozyskać dane logowania do kont bankowych, społecznościowych czy też systemów firm, w których pracujemy, oraz by wyłudzić pieniądze. Treść wiadomości phishingowych ma wzbudzać u odbiorcy silne emocje. Zwykle jest on straszony lub ponaglany, co ma mobilizować do szybkiego działania.

Phishing jest najprostszym oraz – jak pokazują dane – najpopularniejszym rodzajem ata-

Fot. Canva Des Green

ku, na który narażeni są praktycznie wszyscy. Według statystyk, w 2020 roku był on najczęściej występującym zdarzeniem zagrażającym bezpieczeństwu informacji. Stanowił aż 3/4 wszystkich obsługiwanych incydentów. Co ważne, liczba ataków wzrosła w przeciągu roku aż o 116%. Najpopularniejszym *modus operandi* były próby zdobycia danych do konta na Facebooku, numerów kart płatniczych lub danych logowania do bankowości internetowej. Często była też kradzież danych kart płatniczych lub danych logowania do kont bankowych z wykorzystaniem serwisu aukcyjnego OLX. Atakujący kontaktowali się z ofiarą poprzez aplikację WhatsApp i przekonywali, że opłacili produkt, który ofiara wystawiła wcześniej na sprzedaż. Aby odebrać środki należało jednak wejść w przesłany przez nich link (do fałszywej strony) i wypełnić formularz, podając dane karty płatniczej, takie jak imię i nazwisko posiadacza, numer karty, data jej ważności i 3-cyfrowy kod znajdujący się na odwrocie.

Na skutek ujawnienia tych danych, ofierze kradziono z konta nawet całe oszczędności².

Pandemia stanowi dla cyberprzestępców okres swoistych „żniw”. Niepewność sytuacji oraz ogromny chaos informacyjny utrudniają odróżnianie prawdziwych wiadomości od fałszywych. Dlatego często można było napotkać sfabrykowane komunikaty, np. o zajęciu środków na fundusz walki z COVID, zabezpieczeniu racji żywnościowych, a także o różnorakich dopłatach do przesyłek.

Mimo że wyróżnia się kilka podstawowych typów ataków, nadal najbardziej rozpowszechniony, ale i najłatwiejszy do rozpoznania, jest phishing e-mailowy. Jest tak dlatego, że poczta elektroniczna jest niezbędna dla szeregu czynności – chociażby dla rejestrowania nowego konta w serwisach i aplikacjach. Jest też szczególnie potrzebna w pracy, z czego bardzo dobrze zdają sobie sprawę przestępcy. E-maile o wezwaniu na Policję

czy o niezapłaconej fakturze są tego najlepszym przykładem.

Elektroniczna skrzynka pocztowa wykorzystywana jest zwykle do jednego z trzech typów ataków. Pierwszy z nich to nakłanianie ofiary do podania danych we wiadomości zwrotnej. Oszuści kontaktują się z użytkownikami „w imieniu” serwisów pocztowych – pod różnymi pretekstami – i żądają od nich podania hasła do konta e-mailowego oraz dodatkowych informacji. W przypadku takiego ataku często wykorzystywana jest presja czasu. Odpowiedź należy wysłać szybko i na inny adres niż ten, z którego przyszła wiadomość. Drugi typ – o największej skuteczności – to maile zawierające odnośniki przekierowujące do fałszywych witryn internetowych do złudzenia przypominających prawdziwe. Przestępcy pozyskują dane, które ofiara sama im podaje, działając w przekonaniu, że loguje się do prawdziwej strony, np. swojego banku – w celu dokonania zapłaty za rzekomo zaległą fakturę. Trzeci typ – do maili dodawane są załączniki zawierające złośliwe oprogramowanie. Ich pobranie może skutkować infekcją systemu, wykradzeniem danych lub zaszyfrowaniem dysku i żądaniem okupu za jego odszyfrowanie. (Dlatego tak ważne jest tworzenie kopii zapasowych).

Kolejna, niezwykle niebezpieczna metoda phishingu to telefoniczna próba wyłudzenia danych. Oszuści dzwoniący do swoich ofiar podszycją się zwykle pod osobę reprezentującą jakąś instytucję. Aby uwiarygodnić swoje działania, często używają rozwiązań technologicznych umożliwiających wprowadzenie numeru lub nazwy dzwoniącego, która ma się wyświetlić u odbiorcy podczas połączenia przychodzącego. Jest to tzw. spoofing telefoniczny. Telefon ofiary wyświetla informację o piszącym wiadomość lub wykonującym połączenie, choć w rzeczywistości po drugiej stronie jest ktoś zupełnie inny. Mówiąc prościej, jeżeli przestępca podszyje się pod numer, który mamy zapisany w telefonie pod nazwiskiem „Jan Kowalski”, to taki dzwoniący się nam wyświetli, choć faktycznie będzie to oszust.

Szczególnym rodzajem phishingu – o którym również warto wspomnieć – jest tzw. spear-phishing. Atak jest ukierunkowany i ma na celu wyłudzenie danych dostępowych do systemów zainstalowanych w komputerze ofiary. W takich okolicznościach przestępcy bardzo często podszywają się pod partnerów biznesowych ofiary, odwołując się też do ich wzajemnej relacji. Ten typ ataku jest na ogół poprzedzony wywiadem środowiskowym i poszukiwaniem informacji, które zwiększą szanse na sukces.

Metod wyłudzeń danych jest naprawdę mnóstwo (np. whaling, brand phishing) i wciąż powstają nowe. Ucząc się, jak rozpoznawać fałszywe wiadomości, i zachowując ostrożność w internecie, możemy zmniejszyć ryzyko związane z naszymi e-aktywnościami. Dlatego warto pamiętać o podstawowych środkach ostrożności:

1. W sieci należy zastosować zasadę ograniczonego zaufania. Nie pobieraj i nie otwieraj załączników do maili, których się nie spodziewasz. Czujność powinny wzbudzić takie rozszerzenia jak .exe, .com, .pif czy .bat.
2. Jeśli jakaś wiadomość wzbudzi twoje wątpliwości, zweryfikuj jej nadawcę, np. kontaktując się z nim innym kanałem komunikacyjnym.
3. Korzystanie z uwierzytelniania dwuskładnikowego i menagera haseł może wzmocnić bezpieczeństwo twoich danych.
4. Uważaj na skrócone linki, a także wiadomości, które zawierają prośbę o podanie twojego loginu i hasła oraz innych danych.
5. Zachowaj zdrowy rozsądek. Traktuj z dystansem wszystkie e-maile, SMS-y i telefony, w których ktoś prosi Cię o dane osobowe, PIN czy hasło.
6. Pamiętaj, że nie każda strona internetowa, która ma zieloną „kłódkę”, jest bezpieczna.
7. Korzystaj tylko z najnowszych wersji przeglądarek internetowych oraz zaktualizowanego systemu operacyjnego na urządzeniu. Sprawdź też, czy posiadasz oprogramowanie antywirusowe.

8. Przed kliknięciem w link dokładnie mu się przyjrzyj. Przestępcy często wykorzystują pozornie banalne, ale trudne do wykrycia sztuczki – np. zastępują literę „l” cyfrą „1”, a literę „O” – cyfrą „0”. W razie wątpliwości wejdź na stronę www konkretnego podmiotu, wpisując adres ręcznie.
9. Pamiętaj, że banki, urzędy administracji publicznej i inne tego typu instytucje co do zasady nie proszą o podanie w wiadomości e-mailowej danych osobowych.
10. Zanim otworzysz załącznik, sprawdź dokładnie treść e-maila. Fałszywe wiadomości bardzo często (choć nie zawsze) zawierają błędy ortograficzne, gramatyczne i interpunkcyjne.
11. Zwróć uwagę na dane nadawcy wiadomości. Adresy mailowe, którymi posługują się oszuści, mogą różnić się od prawdziwych małym szczegółem, np. literówką, kropką, dodatkowym myślnikiem. Mogą również zawierać przekreśloną lub niepełną nazwę firmy.
12. Zadbaj o ustawienie filtrów antyspamowych na swojej poczcie elektronicznej.
13. Jeśli podejrzewasz, że wiadomość lub witryna internetowa może być fałszywa, zgłoś to do CERT Polska, Google, Policji lub do innych instytucji, które zajmują się dbaniem o bezpieczeństwo w sieci.

Przypisy końcowe

1. Swego czasu głośno było o kradzieży pieniędzy „na BLIK”. Cyberprzestępcy włamują się na konta użytkowników Facebooka i w ich imieniu wysyłają do ich znajomych wiadomości z prośbą o wykonanie dla nich przelewu BLIK-iem. W zamian oferują zwrot większej niż „pożyczona” kwoty za pośrednictwem tradycyjnego przelewu. W takim wypadku okradziony nie ma szansy na odzyskanie swoich pieniędzy.
2. Informacje pochodzą z rocznego raportu z działalności CERT Polska 2020 „Krajobraz bezpieczeństwa polskiego internetu” dostępnego pod linkiem: https://cert.pl/uploads/docs/Raport_CP_2020.pdf.

„Zawieszenie sądowego postępowania egzekucyjnego. Podstawy i skutki”

Dnia 10 grudnia 2021 r. w Sali Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Zawieszenie sądowego postępowania egzekucyjnego. Podstawy i skutki”, zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, Izbę Komorniczą w Szczecinie oraz Ośrodek Naukowo-Szkoleniowy przy Krajowej Radzie Komorniczej.

DR EWA JĘDRZEJEWSKA
WPIA Uniwersytetu Szczecińskiego

Uroczystego otwarcia Konferencji dokonał prof. dr hab. Waldemar Tarczyński – Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego. W imieniu organizatorów głos zabrał komornik Marcin Borek – Przewodniczący Rady Izby Komorniczej w Szczecinie oraz Dyrektor Ośrodka Naukowo-Szkoleniowego przy Krajowej Radzie Komorniczej, który przywitał wszystkich obecnych i wskazał, że tematyka zawieszenia sądowego postępowania egzekucyjnego jest bardzo istotna w praktyce egzekucyjnej.

Po oficjalnym otwarciu rozpoczęła się pierwsza merytoryczna część Konferencji, której moderatorem był prof. dr hab. Andrzej Marciniak (Uniwersytet Łódzki).

Jako pierwsza w tej części Konferencji głos zabrała dr hab. Kinga Flaga-Gieruszewska prof. US (Uniwersytet Szczeciński), która

przedstawiła problematykę zawieszenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa. We wstępnych rozważaniach Pani Profesor wskazała na trzy przesłanki zawieszenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa. Zaliczyła się do nich siłę wyższą, przesłanki określone w ustawie Prawo restrukturyzacyjne oraz określone w ustawie Prawo upadłościowe. Następnie omówiono istotę siły wyższej, wskazując, że jest to czynnik zewnętrzny, nadzwyczajny, niezależny od woli człowieka, któremu nie można zapobiec. Wskazano ponadto, że jest to przesłanka jednostronna, bowiem odnosi się wyłącznie do bytu organu egzekucyjnego, a nie do stron. Zwrócono uwagę, że zawieszenie postępowania wskutek tego czynnika następuje *ex lege* z chwilą zaprzestania czynności bez konieczności wydania odrębnego postanowienia, a organ zobowiązany jest podjąć z urzędu postępowanie, gdy ustanie ta przyczyna zawieszenia.

Następnie przedstawiono przesłanki zawieszenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa wynikające z ustawy Prawo upadłościowe,

prof. dr hab. Andrzej Marciniak, dr hab. Monika Michalska-Marciniak, dr hab. Józef Jagieła prof. UŁ

kluczowe znaczenie przypisując art. 146 PU, który określa skutki ogłoszenia upadłości zachodzące w dniu wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Prof. Flaga-Gieruszyńska wskazała, że z dniem ogłoszenia upadłości postępowanie egzekucyjne skierowane do majątku wchodzącego w skład masy upadłości ulega zawieszeniu z mocy prawa, przy czym zawieszenie postępowania nie będzie stało na przeszkodzie przysądzeniu własności nieruchomości, o ile doszło do prawomocnego przybicia własności nieruchomości przed ogłoszeniem upadłości, a nabywca egzekucyjny wpłaci w terminie cenę nabycia. Wskazano przy tym, że jeśli orzeczenie o ogłoszeniu upadłości zostanie zmienione przez sąd drugiej instancji, skutek w postaci zawieszenia postępowania egzekucyjnego upada, a postępowanie może zostać podjęte i być dalej prowadzone. Podkreślono, że wskazana regulacja nie dotyczy postępowania o wyłączenie z masy upadłości, gdzie w myśl wyraźnego przepisu zabezpieczenie jest dopuszczalne.

W dalszej części wystąpienia omówiono trzecią przesłankę zawieszenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa, która odnosi się do ustawy Prawo restrukturyzacyjne. W tym zakresie wskazano, że w przypadku wierzycielności objętych z mocy prawa układem, postępowanie egzekucyjne wszczęte przed dniem otwarcia przyspieszonego postępowania układowego ulega zawieszeniu z dniem

otwarcia postępowania. Podkreślono, że jest to istotny instrument dla organu egzekucyjnego, bowiem na wniosek dłużnika lub nadzorca sądowego sędzia komisarz postanowieniem stwierdza zawieszenie postępowania egzekucyjnego, które doręcza się również organowi egzekucyjnemu i które jest wiążące dla organu oraz niezaskarżalne. Prof. Flaga-Gieruszyńska wskazała, że jeżeli sąd odmówi zatwierdzenia układu lub umorzy postępowanie, to organ może podjąć postępowanie egzekucyjne na wniosek wierzyciela.

Drugi wykład wygłosiła dr hab. Monika Michalska-Marciniak prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki), która omówiła problematykę zawieszenia postępowania egzekucyjnego przez komornika na wniosek wierzyciela albo dłużnika. Referentka swoje rozważania rozpoczęła od wyselekcjonowania kilku przepisów, które dotyczą zawieszenia na wniosek wierzyciela oraz zawieszenia na wniosek dłużnika. Wskazano, że wierzyciel jako dysponent postępowania egzekucyjnego może złożyć wniosek o zawieszenie postępowania, który obligatoryjnie podlega uwzględnieniu przez organ. Organ nie bada celowości czy zasadności wniosku. Następnie zauważono, że możliwe jest zawieszenie nie tylko całego postępowania, ale także danego sposobu egzekucji. Zdaniem prof. Michalskiej-Marciniak wierzyciel nie musi wskazywać terminu, na jaki zawieszenie ma nastąpić, przy czym postępowanie umarza się z urzędu, jeżeli w ciągu 6 miesięcy brak będzie inicjatywy wierzyciela. Podkreślono także, że szczególny problem powstaje, gdy w razie wielości wierzycieli jeden z nich składa wniosek o zawieszenie, natomiast z uwagi na to, że nie ma egzekucji generalnej, to wniosek o zawieszenie złożony przez jednego wierzyciela zawiesza tylko postępowania w stosunku do niego, nie innych wierzycieli. W dalszej części wystąpienia wskazano, że znacznie więcej przypadków dotyczy zawieszenia postępowania egzekucyjnego na wniosek dłużnika, i omówiono najważniejsze z nich.

Pierwszy dotyczy sytuacji, gdy egzekucja z jednej części majątku dłużnika oczywiście wystarcza na zaspokojenie wierzyciela. Wówczas dłużnik może żądać zawieszenia egzekucji z pozostałej części majątku, przy czym wniosek ten nie jest wiążący dla komornika, bo może on uznać, że po zestawieniu wysokości wierzytelności z wartością majątku dłużnika, wskazana okoliczność nie zachodzi. Drugi przypadek dotyczy sytuacji, w której na wniosek dłużnika postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu, jeżeli sąd zawiesił natychmiastową wykonalność tytułu lub wstrzymał jego wykonanie albo dłużnik złożył zabezpieczenie konieczne według orzeczenia sądowego do zwolnienia go od egzekucji. Komornik jest zobligowany uwzględnić wniosek, ale musi ustalić, czy dłużnik udowodnił jedną ze wskazanych przesłanek. Kolejna sytuacja, w której możliwe jest zawieszenie postępowania na wniosek dłużnika, ma miejsce wtedy, gdy postępowanie jest prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wyroku zaocznego, nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, upominawczym albo elektronicznym postępowaniu upominawczym, jeżeli dłużnik przedstawi zaświadczenie, z którego wynika, że wyrok zaoczny lub nakaz zapłaty został doręczony na inny adres aniżeli miejsce zamieszkania dłużnika ustalone w postępowaniu egzekucyjnym.

(siedzą, od lewej) prof. dr hab. Waldemar Tarczyński, dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska prof US, dr hab. Ewelina Gała-Wacinkiewicz prof. US

Referat pt. „Zawieszenie postępowania egzekucyjnego w razie śmierci wierzyciela lub dłużnika” wygłosiła dr Aleksandra Klich (Uniwersytet Szczeciński). Referentka rozpoczęła swoje wystąpienie od wskazania dwóch możliwych sytuacji zawieszenia postępowania egzekucyjnego z urzędu, z których pierwsza dotyczy utraty atrybutów strony procesowej, a druga śmierci wierzyciela lub dłużnika. Zauważyła, że dla zawieszenia postępowania egzekucyjnego z drugiej przyczyny znacznie ma wyłącznie śmierć stron postępowania, czyli wierzyciela i dłużnika, a nie np. licytanta. Dalej wskazała, że tak zawieszono postępowanie podejmuje się z udziałem spadkobierców zmarłego, a w sytuacji, gdy nie objęli oni spadku albo nie są znani, a nie ma kuratora spadku, sąd na wniosek wierzyciela ustanowi dla nich kuratora. Następnie zauważono, że w przypadku śmierci dłużnika możliwe są dwie sytuacje. Pierwsza dotyczy śmierci dłużnika w toku postępowania egzekucyjnego, co skutkuje zawieszeniem przez organ egzekucyjny postępowania do czasu ustalenia kręgu spadkobierców. Dr Klich podkreśliła, że jeśli spadkobiercy są znani, a ich status został udowodniony postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku lub poświadczonym aktem dziedziczenia, wówczas wstępują oni do postępowania egzekucyjnego. W dalszej kolejności referentka wskazała, że jeżeli wierzycielowi znany jest krąg spadkobierców, choćby częściowo, może sam wystąpić do sądu z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku, ponieważ wierzyciel ma w takiej sytuacji interes prawny w uzyskaniu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Drugi omówiony przez prelegentkę przypadek obejmował sytuację, gdy wierzycielowi nie są znani spadkobiercy po zmarłym dłużniku lub nie objęli oni spadku. Wskazano, że wówczas możliwe jest złożenie wniosku o ustanowienie kuratora spadku.

Pierwszą część wydarzenia zamknęła dyskusja, w ramach której referenci odpowiedzieli na szereg pytań zadawanych przez uczestników.

Następnie rozpoczęto drugą część, moderowaną przez dr hab. Joannę Studzińską prof. ALK (Akademia Leona Koźmińskiego).

Pierwszy referat w tej części konferencji wygłosiła dr hab. Anna Kościółek prof. UR (Uniwersytet Rzeszowski). Przedmiotem wystąpienia była problematyka zakresu czynności dopuszczalnych w trakcie zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Referentka rozpoczęła od uwagi, że brak jest normy, która wskazywałaby skutki zawieszenia postępowania egzekucyjnego. Wobec tego konieczne jest odpowiednie zastosowanie przepisów o procesie, w szczególności art. 179 § 3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem podczas zawieszenia sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub dowodu. Następnie zauważono, że od wskazanego przepisu istnieją wyjątki. Omówiono je kolejno. Jak wskazała prof. Kościółek, pierwszy wyjątek wynika już z samego brzmienia przepisu, bowiem nie znajduje on zastosowania do czynności mających na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub dowodu. Zakaz podejmowania czynności egzekucyjnych odnosi się nowych czynności, natomiast w ocenie prelegentki nie dotyczy to czynności, które mają na celu zabezpieczenie dotychczas dokonanych czynności, a zatem przykładowo takich, które mają na celu zabezpieczenie prawidłowości sprawowania pieczy nad zajęтыми ruchomościami. Prof. Kościółek uznała, że dopuszczalne powinno być np. przyjęcie przez komornika świadczeń okresowych, które przypadają dłużnikowi po zawieszeniu postępowania. Zauważono jednak, że istnieją przeciwne stanowiska w doktrynie w tym zakresie. Drugi wyjątek został uregulowany w art. 818 § 1 k.p.c., a trzeci – w art. 820³ § 3 k.p.c. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 820³ § 1 k.p.c. nie wyłącza możliwości podejmowania przez komornika czynności mających na celu wykonanie w przyszłości tytułu

Z uwagi na pandemię wydarzenie miało inną formę niż ta, do której przywykliśmy

wykonawczego, nie wyłączając zajęcia majątku dłużnika. O podjęciu i zakresie czynności mających na celu wykonanie w przyszłości tytułu wykonawczego decyduje komornik. Komornik może podjąć wszelkie czynności, nie wyłączając zajęcia majątku dłużnika. Czynności te nie mogą jednak polegać na zbyciu składników majątkowych dłużnika.

Kolejny referat wygłosił dr Grzegorz Julke (Uniwersytet Gdański). Przedmiotem wystąpienia była problematyka wpływu zawieszenia postępowania egzekucyjnego na bieg terminów. Na wstępie referent wskazał, że przesłanki zawieszenia postępowania egzekucyjnego zostały zawarte przede wszystkim w art. 818–821 k.p.c., ale również w przepisach szczególnych k.p.c. czy w odrębnych aktach prawnych i stanowią one *lex specialis* w stosunku do przepisów dotyczących zawieszenia postępowania zawartych w części pierwszej ustawy procesowej. Zauważono, że przepisy o postępowaniu egzekucyjnym nie regulują wpływu zawieszenia postępowania na bieg terminów, dlatego też w tym zakresie należy odwołać się do przepisów części pierwszej, a mianowicie do art. 179 § 1 i 2 k.p.c. Dalej wskazano, że zawieszenie postępowania, o którym mowa we wskazanym przepisie, wywołuje skutki procesowe, które dotyczą biegu terminów procesowych oraz możliwości podejmowania czynności

procesowych przez organ procesowy i strony. Dr Julke podkreślił, że zawieszenie postępowania, co do zasady, nie niweluje powstałych skutków związanych ze wszczęciem postępowania ani też wcześniej podjętych czynności procesowych, a wstrzymuje lub przerywa tylko terminy biegnące, to jest terminy, których bieg rozpoczął się przed zawieszeniem postępowania. Terminy, których bieg rozpoczyna się po dacie zawieszenia postępowania, bieżą, np. terminy do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie zawieszenia postępowania. W przypadku spoczywania procesu zawieszenie wstrzymuje tylko bieg terminów sądowych, natomiast w przypadku zawieszenia właściwego nie bieżą żadne terminy procesowe.

W dalszej części wystąpienia referent omówił problematykę „spoczywania” oraz zawieszenia właściwego postępowania egzekucyjnego. Wskazał, że ze „spoczywaniem” postępowania egzekucyjnego mamy do czynienia w przypadku zawieszenia postępowania na wniosek wierzyciela oraz niemożności nadania sprawie dalszego biegu z przyczyn określonych w art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c. W czasie spoczywania postępowania egzekucyjnego nie bieżą tylko terminy sądowe, które bieżą dalej dopiero z chwilą podjęcia postępowania. Pozostałe terminy procesowe bieżą bez przeszkód. W przypadku natomiast zawieszenia właściwego w postępowaniu egzekucyjnym żadne terminy nie bieżą i zaczynają biec dopiero od początku z chwilą podjęcia postępowania. Terminy sądowe należy w miarę potrzeby wyznaczać na nowo. Referent zauważył, że trudniej jest określić chwilę podjęcia postępowania i jego zdaniem należy przez nią rozumieć datę doręczenia stronie postanowienia o podjęciu postępowania, jeżeli zostało ono wydane na posiedzeniu niejawnym, a jeżeli zostało wydane na rozprawie – to datę jego ogłoszenia. Referent swoje tezy popierał poglądami wyrażonymi przez Sąd Najwyższy.

Tę część konferencji zakończyła dyskusja.

Po przerwie rozpoczęła się ostatnia część wydarzenia, której moderatorem była dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska prof. US (Uniwersytet Szczeciński).

Pierwszy referat wygłosił sędzia Piotr Cichoń (Sąd Rejonowy w Koszalinie). Wystąpienie dotyczyło problematyki złożenia przez dłużnika zabezpieczenia w związku z zawieszeniem postępowania egzekucyjnego. Pan sędzia na początku dokonał przeglądu prac naukowych odnoszących się do tytułowej problematyki, wskazując na wartość poszczególnych dzieł. Punktem wyjścia do dalszych rozważań była regulacja przewidziana w art. 821 k.p.c., która stanowi przykład fakultatywnego zawieszenia postępowania egzekucyjnego na wniosek. Referent wskazał, że do warunków zawieszenia postępowania na podstawie powołanego przepisu należy wniesienie skargi na czynności komornika albo zażalenie na postanowienie sądu. Zauważono, że omawiany wniosek o zawieszenie postępowania może być zgłoszony łącznie ze skargą na czynność komornika

dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska prof. US

albo z zażaleniem na postanowienie sądu lub później, przy czym momentem granicznym, do którego może być złożony, jest prawomocne rozstrzygnięcie skargi albo zażalenia. Ustawodawca nie wskazał wprost, jaki sąd jest właściwy do zawieszenia postępowania, lecz w doktrynie zgodnie przyjmuje się, że jest nim sąd, do którego została wniesiona skarga, a w razie wniesienia zażalenia na postanowienie sądu – ten sąd lub sąd drugiej instancji.

W dalszej części swojego wystąpienia referent wskazał, że ustawodawca nie określił wprost kręgu podmiotów legitymowanych do złożenia wniosku o zawieszenie w omawianym trybie, przy czym przyjąć należy, że są to nie tylko strony postępowania egzekucyjnego, lecz każdy podmiot uprawniony do wniesienia skargi na czynności komornika oraz zażalenia na postanowienie sądu. Pan sędzia wskazał, że należy przyjąć, iż zawieszenie postępowania egzekucyjnego uregulowane przepisem art. 821 k.p.c. służy zabezpieczeniu skutku, jaki w odniesieniu do czynności komornika ma wywołać skarga. Temu samemu celowi ma przyświecać zawieszenie postępowania do czasu rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji działającego jako organ egzekucyjny. Zawie-

prof. dr hab. Waldemar Tarczyński
i prof. dr hab. Andrzej Marciniak

zenie postępowania egzekucyjnego zależy od uznania sądu, a zatem przed rozpoznaniem wniosku o nie w tym trybie sąd powinien ocenić prawdopodobieństwo zasadności skargi albo zażalenia oraz zdawać sobie sprawę z ewentualnej szkody dla dłużnika, jaką może spowodować dalsze prowadzenie egzekucji.

Przechodząc do tytułowej problematyki wystąpienia, wskazano, że zawieszenie postępowania w omawianym trybie sąd może uzależnić od złożenia przez dłużnika zabezpieczenia. Dotyczy to sytuacji, jeśli z wnioskiem o zawieszenie występuje dłużnik. Zawieszenie postępowania uzależnione jest od złożenia zabezpieczenia przez dłużnika. Niezłożenie zabezpieczenia przez dłużnika spowoduje skutek w postaci oddalenia wniosku o zawieszenie. Zabezpieczenie to nazwano „zabezpieczeniem warunkującym zawieszenie”. Pan sędzia wskazał, że sąd powinien wydać postanowienie określające, iż zawieszenie nastąpi po złożeniu zabezpieczenia w określonej wysokości i w konkretnym terminie. Jeżeli dłużnik złoży takie zabezpieczenie, sąd zawiesi postępowanie. W dalszej kolejności zauważono, że zabezpieczenie jest uzasadnione, jeżeli wierzyciel na skutek zawieszenia mógłby zostać pozbawiony zaspokojenia. Zawieszając postępowanie, sąd może uchylić dokonane czynności egzekucyjne z wyjątkiem zajęcia, jeśli dłużnik zabezpieczy spełnienie swojego obowiązku. W literaturze określano to zabezpieczenie jako „warunkujące uchylenie czynności egzekucyjnych”. Prelegent zgodził się z poglądem, że wniosek o uchylenie czynności egzekucyjnych dłużnik może złożyć wraz ze środkiem zaskarżenia, jak również później, po zawieszeniu postępowania. Kończąc swe wystąpienie, referent wskazał, że zabezpieczenie składa się do rąk komornika w gotówce lub wpłaca na rachunek depozytowy, którym dysponuje dyrektor sądu, przy którym działa komornik (od 1 stycznia 2015 r.).

Zabezpieczenie złożone w gotówce komornik niezwłocznie składa na rachunek depozytowy ministra finansów. Tezy referatu zostały poparte licznymi poglądami przedstawicieli doktryny.

Jako kolejny referat wygłosił dr hab. Józef Jagieła prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki). Wystąpienie poświęcone było zawieszeniu postępowania egzekucyjnego w aspekcie wypłaty z rachunku bankowego wynagrodzenia za pracę lub innych wierzytelności, kwot na zaspokojenie bieżących potrzeb dłużnika. W pierwszej kolejności prof. Jagieła wskazał na treść przepisu art. 821¹ k.p.c. oraz uzasadnienie jego wprowadzenia do k.p.c. w 2011 r. Regulacja ta nawiązuje do jednego z poglądów, że w okresie po zawieszeniu postępowania egzekucyjnego nadal następuje potrącanie kwot z rachunku bankowego czy z wynagrodzenia za pracę. Referent wskazał, że jest przeciwnikiem tego zapatrywania, i wyraził stanowisko, że z chwilą zawieszenia postępowania nie uchyla się zajęcia, ale jest wydane nowe postanowienie o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego, które poprzednie czyni bezprzedmiotowym. To oznacza, że środki, które wpłyną na rachunek bankowy lub staną się wymagalne po zawieszeniu postępowania egzekucyjnego, należy przekazywać dłużnikowi. Przy przyjęciu tej koncepcji analizowany przepis byłby zbędny.

Przechodząc do tytułowej problematyki, referent nawiązał do zagadnienia granic podmiotowych i przedmiotowych zastosowania omawianego przepisu. Zauważył, że co do granic podmiotowych w doktrynie można spotkać trzy poglądy. Omówiono je kolejno. Oceniając te stanowiska, prelegent nawiązał do brzmienia przepisu, w którym mowa jest o pobieraniu świadczeń okresowych oraz zaspokojeniu bieżących potrzeb, a zatem należy przyjąć koncepcję, że gdy chodzi o te dwa elementy, przepis będzie miał zastosowanie do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz prowadzących działalność gospodarczą.

dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska prof. US

Odnosząc się do zakresu przedmiotowego stosowania tego przepisu, prof. Jagieła zauważył, że wykształciły się w doktrynie dwa stanowiska. Przepis ten bezspornie ma zastosowanie do rachunków bankowych oraz do wynagrodzenia za pracę. Natomiast w dalszej części wskazanego przepisu mowa jest o innych prawach majątkowych, z którymi związane jest prawo dłużnika do świadczeń okresowych. Zgodnie z pierwszym stanowiskiem nie definiuje się tych praw, ale przyjmuje się, że należy je rozumieć szeroko. Natomiast w myśl drugiego – przepis ten należy interpretować dosłownie, odwołując się do wykładni systemowej k.p.c. co do postępowania egzekucyjnego, gdzie istnieje rozróżnienie egzekucji z innych wierzytelności i z innych praw majątkowych, a zatem należy wyeliminować z zakresu zastosowania tego przepisu inne wierzytelności. Referent wskazał, że jego zdaniem drugie ze wskazanych stanowisk jest błędne. Należy bowiem zacząć od wykładni językowej, a zatem skoro w analizowanym przepisie mowa jest o rachunkach bankowych i wynagrodzeniu za pracę oraz innych prawach majątkowych, to te „inne prawa majątkowe” należy odnieść do praw majątkowych wcześniej wymienionych w tym przepisie. Prof. Jagieła uznał, że gdyby przyjąć odmienną koncepcję, należałoby wyłączyć z zakresu zastosowania analizowanego

przepisu szereg wierzytelności, które mogą być zajęte w toku egzekucji i nie można by było zezwolić na wypłatę z tych wierzytelności kwot na zaspokojenie dłużnika. Jako przykład wskazał wierzytelności z umów zlecenia, umów o dzieło czy wierzytelności z tytułu emerytur lub rent.

W dalszej kolejności prof. Jagieła odniósł się do problematyki organu właściwego do określenia kwoty podlegającej wypłacie z zajętego rachunku bankowego, z wynagrodzenia za pracę i z innych praw majątkowych. Wskazał, że z przepisu jednoznacznie wynika, iż jest to sąd. Będzie to sąd właściwy do prowadzenia egzekucji w danym sposobie, czyli sąd miejsca zamieszkania dłużnika. Jednak referent zauważył, że problematyczne może być ustalenie właściwości sądu w przypadku dokonania przez wierzyciela wyboru komornika albo przekazania egzekucji komornikowi, który nie jest właściwy wg k.p.c., w razie zbiegu egzekucji sądowej. Istnieje w tym zakresie pogląd, że wówczas sądem właściwym jest sąd właściwy do rozpoznania skargi na czynności komornika. Zdaniem referenta jednak wyjątków nie należy interpretować rozszerzająco, a zatem właściwy w tej sytuacji będzie sąd właściwy do prowadzenia egzekucji dla danego sposobu egzekucji. W dalszej kolejności zauważono, że w przypadku określenia kwoty, którą dłużnik

zajętej wierzytelności ma wypłacać dłużnikowi konieczne jest uwzględnienie ograniczeń wynikających z przepisów k.p.c. czy przepisów szczególnych (np. Kodeks pracy, Prawo bankowe). Uzasadnieniem tych ograniczeń jest zapewnienie dłużnikowi bieżących środków utrzymania. Może się okazać, że środki, które dłużnik może otrzymać na podstawie przepisów ograniczających egzekucję, nie wystarczą na zaspokojenie potrzeb dłużnika (np. w sytuacji choroby). W takich okolicznościach można odnaleźć *ratio legis* tego przepisu. Prof. Jagieła wskazał, że kwota nie musi być oznaczona cyfrowo, byle była określona jednoznacznie. Postanowienie dotyczące kwoty, do pobierania której uprawniony jest dłużnik, może się odnosić do całego czasu trwania zawieszenia postępowania egzekucyjnego, ale może też być okresowe czy jednorazowe. Końcowo referent zwrócił uwagę na rozbieżności w zakresie podmiotu, do którego należy wykonanie postanowienia, bowiem wskazuje się tu na komornika lub dłużnika zajętej wierzytelności.

Podsumowując, prof. Jagieła podkreślił, że jego zdaniem omawiana regulacja powinna zostać uchylona, przy założeniu, że zmieni się praktyka i w okresie zawieszenia kwoty będą wypłacane dłużnikowi.

Ostatni referat, na temat podjęcia zawieszzonego postępowania egzekucyjnego, wygłosiła dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Na wstępie wskazała, że problematyka ta nie jest uregulowana w przepisach poświęconych postępowaniu egzekucyjnemu w sposób kompleksowy, a zatem należy mieć na uwadze przepisy o podjęciu procesu cywilnego. Pani Profesor zauważyła, że wśród przepisów o postępowaniu egzekucyjnym, które dotyczą zawieszenia postępowania egzekucyjnego, są takie, w których ustawodawca wprost reguluje sposób jego podjęcia, i takie, w których ustawodawca reguluje jedynie kwestie zawieszenia

Uczestnicy Konferencji w trybie stacjonarnym

dr hab. Monika Michalska-Marciniak prof. UŁ
i dr hab. Kinga Flaga Gieruszyńska prof. US

postępowania egzekucyjnego, natomiast przemilcza sposób i tryb jego podjęcia. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku regulacji pozakodeksowych.

W pierwszej kolejności referentka odniosła się do kwestii tego, czy i w jakim zakresie w postępowaniu egzekucyjnym odpowiednie zastosowanie mają przepisy o podjęciu procesu cywilnego. Podkreśliła, że przepisy odnoszące się do podjęcia postępowania egzekucyjnego mają charakter *lex specialis* wobec przepisów o podjęciu procesu cywilnego. Omówiła trzy poglądy dotyczące odpowiedniego stosowania przepisów o podjęciu procesu cywilnego do postępowania egzekucyjnego, wyrażając ocenę, że sposób podjęcia postępowania powinien zależeć od tego, czy zawieszenie postępowania następowało na podstawie przepisów o zawieszeniu procesu stosowanego odpowiednio, czy na podstawie przepisów dotyczących postępowania egzekucyjnego. Tam, gdzie ustawodawca nie reguluje sposobu podjęcia zawieszonego postępowania, a postępowanie było wszczęte na wniosek wierzyciela, zdaniem prof. Laskowskiej-Hulisz podjęcie tego postępowania powinno nastąpić na podstawie odpowiedniego stosowania przepisów o procesie cywilnym. Przepisy o zawieszeniu i podjęciu postępowania dotyczące procesu cywilnego stanowią bowiem pewną całość. Zatem gdy brak jest regulacji szczególnej,

podjęcie postępowania powinno nastąpić na wniosek wierzyciela. Jeżeli chodzi o sposób podjęcia postępowania, to wskazano, że następuje ono z urzędu bądź na wniosek podmiotu uprawnionego. Podjęcie postępowania następuje w drodze postanowienia, na które służy skarga lub zażalenie w zależności od podmiotu, który je wydał, i tylko wtedy, gdy jest to postanowienie o odmowie podjęcia zawieszzonego postępowania. Skutki podjęcia postępowania należy liczyć od momentu doręczenia postanowienia o podjęciu postępowania. W dalszej części omówiono sposób podjęcia postępowania egzekucyjnego w odniesieniu do wybranych podstaw zawieszenia postępowania egzekucyjnego, w tym w szczególności w razie zawieszenia postępowania z powodu utraty zdolności procesowej przez dłużnika lub wierzyciela lub braku przedstawiciela ustawowego, utraty zdolności sądowej przez wierzyciela lub dłużnika.

Prof. Laskowska-Hulisz wskazała, że rozległość regulacji na temat podjęcia postępowania egzekucyjnego, różnorodność przyczyn i podstaw prawnych podjęcia postępowania i te problemy, które pojawiają się w związku z odpowiednim stosowaniem przepisów o podjęciu procesu cywilnego mogłoby rozwiązać wprowadzenie do k.p.c. normy w brzmieniu „Jeżeli przepis szczególnie nie stanowi inaczej, podjęcie zawieszzonego postępowania następuje na wniosek wierzyciela”. Wprowadzenie takiej normy usunęłoby wątpliwości w zakresie zasad podjęcia postępowania.

Moderator otworzył dyskusję, w ramach której referenci odpowiadali na zadane przez uczestników pytania. Dyskusje odbywające się po każdej części Konferencji pozwoliły na rozwianie wielu wątpliwości dotyczących omówionych regulacji w praktyce komorniczej.

Pod dyskusji głos zabrał prof. dr hab. Andrzej Marciniak, który podsumował Konferencję, dziękując wszystkim referentom, uczestnikom, a także organizatorom.

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

Zasady postępowania egzekucyjnego a standardy wykonywania zawodu komornika sądowego

Aleksandra Monarcha-Matlak
Dominika Skoczylas

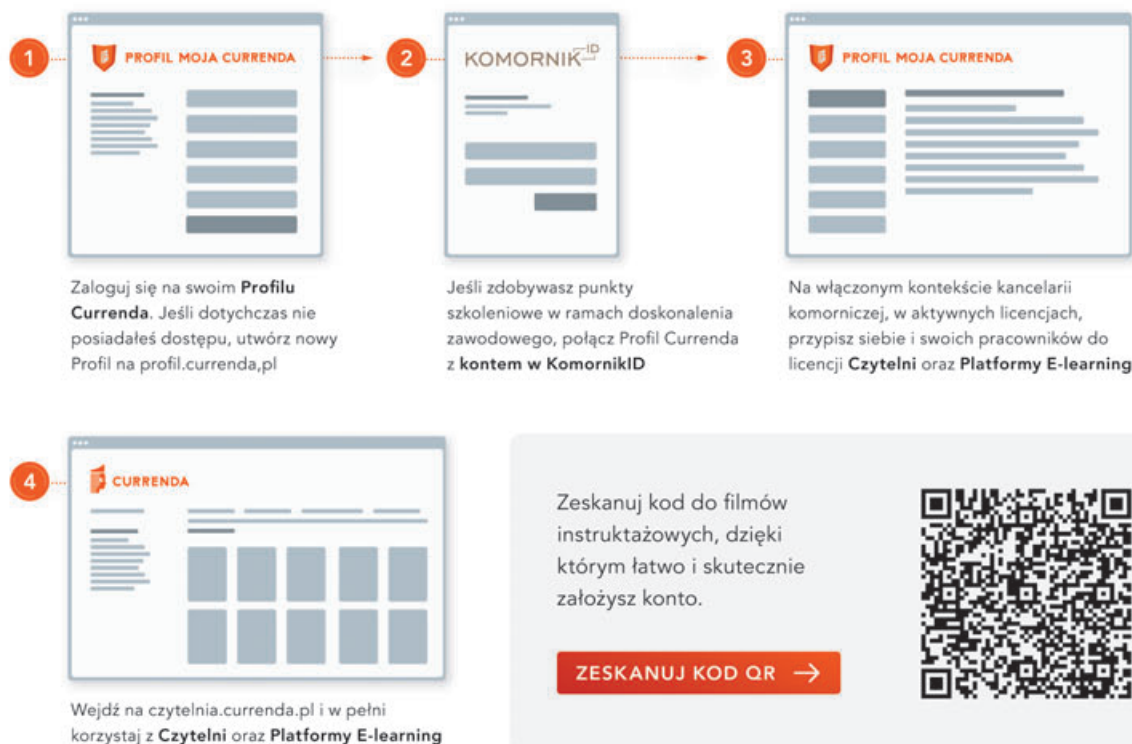
 CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Jak zacząć korzystać z Czytelni oraz Platformy E-learning

WWW.CURRENDA.PL

Już w sklepie Currendy!

www.sklep.currenda.pl

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

NOWA CURRENDA

CURRENDA SP. Z O.O.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

tel : +48 608 587 257

e-mail: nowa.currenda@currenda.pl

www.sklep.currenda.pl, www.czytelnia.currenda.pl